

Linjiila mo Luka winndi

Habaru dow Linjiila oo

Lokotoroojo bi'eteedo Luka (Koloosi 4.14) winndi Linjiila oo yahde he Tawfilus. Luka hanaa Yahudanke, o tawaaka duu nder *aahiibe Iisa *Almasiihu sappo e dīdo been. Daliila binndol makko ngam woni : Tawfilus tabbintina goongaaku ekkintinooje de o wafana dow Iisa *Almasiihu fuu, hanaa kanko tan, baa be kanaa *Yahudankoobe no kaani tabbintinde goongaaku majje.

Nder Linjiila oo, Luka no holla no berne Iisa boniri ngam talkaabe, rewbe, woppaabe e be berde mum'en boni. Ngam majjum wadi Iisa he hoore mum wi'i *Bii-Neddo wari tefude majjube faa hisina be (Luka 19.10).

Ko winndaa nder Linjiila oo :

Ko wadi dewtere ndee winndaa (1.1-4)
 Dimeeki Yahaaya gadooowo batisma e dimeeki Iisa (1.5-2.52)
 Waaju Yahaaya gadooowo batisma (3.1-20)
 Gadol batisma Iisa he no Ibiliisa sii'ori mo (3.21-4.13)
 Golle Iisa nder leydi Galili (4.14-9.50)
 Golle Iisa illa Galili faa wara Ursaliima (9.51-19.27)
 Asawere Iisa sakitiine (19.28-23.56)
 Ummitaaki Iisa e yeencinol mum dow (24.1-53)

Ko wadi dewtere ndee winndaa

¹ Yaa Tawfilus teddufo, himbe duɓɓe puɗɗi winndude habaru dow ko Iisa wadi hakkune meeden.

² Habaru mo ɓe mbinndi oo duu, yuwaana he kundule aranbe seedoriiɓe gite mum'en ko Iisa wadi. Kambe duu laatii halfinaabe golle anndinde himbe haala Alla.

³ Miin duu, mi tewtirii hakkillo am kujje deen fuu ngam mi winnda de dey-dey no de ngadira.

⁴ Mi winndanii ma habaru oo ngam tabbintina goongaaku ekkintinol ngol keɓudaa.

Bannginol dimeeki Yahaaya gaɗoowo batisma

⁵ Nder laamu *Hirudus, laamiido leydi Yahudiya, no woodunoo *cakkanoowo Alla gom bi'eteedo Jakariya, jeyaado nder hawriine *cakkanooɓe Alla wi'eteene Abiya.*
Dee-Jakariya no wi'ee Elisabet, o yuwi he lenyol Haaruuna.

⁶ Jakariya e deekum fuu no dartiiɓe yeeso Alla, feloore fuu walaa he maɓɓe. Be tokkufe tilsinooje Joomiraawo e farillaaji mum duu.

⁷ Be kebaay beyɗu, ngam Elisabet no dimaro, ɓe fuu diɗo duu, ɓe naywi.

⁸⁻⁹ Nder tawaangal *cakkanooɓe Alla, *cakkanoowo Alla gom subetee, naata nder *Juulirde mawne ngam wafude sadakaaji gadanteedii Alla. Nyannde gom, kuɗel Jakariya subaa ngam o naata nder *Juulirde mawne, o wula uurdi nder mayre.

* **1:5 1:5** Jakariya e hawriine mum no jippotooɓe e Haaruuna cakkanoowo Alla mawɗo gom.

¹⁰ Wakkati uurdi ndiin wuletee, jama'aare ndeen fuu darii yaasin no du'oo.

¹¹ Sey maleykaajo Joomiraawo gom wanngani mo, no darii nyaamo urorde ndeen.

¹² Wakkati Jakariya hi'unoo maleykaajo oon, hakkillo makko ummii, kulol nanngi mo.

¹³ Amma maleykaajo oon wi'i mo :

—Jakariya, taa hulu, ngam du'aa'u maada jaabaama. Elisabet, jom suudu maa, no rimante bidfo gorko, inndiraa mo Yahaaya.

¹⁴ Suka dimaado oo no waddante welwelo manngo. Himbe dufbe nanan beldum dimeeki makko.

¹⁵ O laatoto nefdo mawdo yeeso Joomiraawo. O yarataa cabiijam e ko saptinta hoore fuu. O heewan *Ruuhu Ceniido illa nder reedu inniiko.

¹⁶ O wartiran fibbe *Isra'el dufbe to Alla Joomiraawo mo be ndewata.

¹⁷ O artan *Almasiihu warde. Nder ir baawde Ruuhu Alla de annabi Eliya hefunoo o wartirta berde baabiraabe har fibbe mum'en, hakkillooji murtube har himbe dartiibe. O siryo lenyi duu ngam garki Joomiraawo.

¹⁸ Jakariya yami maleykaajo oon, wi'i mo :

—Noy anndiranmi ko mbiidaa dum no goonga ? Ngam miin, mi naywi, deekam duu, duubi mum duufi.

¹⁹ Maleykaajo oon jaabii mo, wi'i :

—Miin woni Jibirilla takkiido Alla, lilaado he maada ngam haalane habaru lobbo oo.

²⁰ Joonin a beebeete, a waawtaa yecci sey nyannde ko mbi'umaami dum tabbiti, ngam a goondinaay. Amma dum tabbitowan nde wakkati majjum wadi.

²¹ Himbe no yaasin no ndoomi Jakariya. Dum haayɗini be ko o booyi nder *Juulirde mawne ndeen.

²² Wakkati o wurtinoo, o heppi fuu haaldude he maɓɓe. Nden be paami ko o hi'i ko haayɗini gom nder mayre. O beebii, o darii omo tinndina be he juude.

²³ Wakkati golle makko kantunoo, o hooti wuro makko.

²⁴ Balɗe seɗɗa gaɗa mum, deekiiko Elisabet saawi, suudii lebbi joy, no wi'a :

²⁵ —Ndaaree ko Joomiraawo waɗani kam. Nder wakkati mo hidi, o hi'i yurmeene am, o ittanii kam mone yeeso himbe.

Bannginol dimeeki Iisa

²⁶ Nder lewru Elisabet jeegaburu, Alla lili maleyka Jibirilla Nasaratu nder leydi Galili.

²⁷ O lili mo he surbaajo nannganaaɗo Yusufu, yuwɗo he lenyol Daawda. Surbaajo oo no wi'ee Mariyaama, o anndaa gorko abada.

²⁸ Jibirilla wari to makko, wi'i mo :

—Jam woni, aan kebuɗo moyyere yuwne to Alla. Joomiraawo no wondi he maada.

²⁹ Haala Jibirilla ummini hakkillo Mariyaama sanne faa omo yama omo yamtinoo hoore makko maana sannoore ndee.

³⁰ Jibirilla wi'i mo :

—Taa hulu, Mariyaama, ngam a hebii moyyere yuwne to Alla.

³¹ Ndaa, a saawan, ndimaa biɗɗo gorko, inndiraa mo Iisa.

³² O laatoto mawɗo, o noddirtee *Bii-Alla Toowɗo. Alla Joomiraawo hokkan mo laamu maamiiko Daawda.

³³ O laamoto dow lenyol Yakuuba† faa abada abadin, laamu makko duu walaa keerol.

³⁴ Mariyaama yami maleyka Jibirilla, wi'i :
—Noy d'um laatortoo, miin mo anndaa gorko sam ?

³⁵ Jibirilla jaabii mo, wi'i :
—*Ruuhu Ceniido no jippoto dow maada, baawɗe Alla Toowɗo no huurete. Ngam majjum, biɗɗo ceniido mo ndimataa oon no noddirtee *Bii-Alla.

³⁶ Ndaa Elisabet, sakiike maa duu saawi. Baa ko o naywi, o rima biɗɗo gorko. Kanko mo himbe mbi'annoo no dimaro, jooni omo nder lewru makko jeegaburu,

³⁷ ngam walaa fuu ko hepporta Alla.

³⁸ Mariyaama jaabii mo, wi'i :
—Ndaa, mi kordoo Joomiraawo. Dum wada he am hano no mbi'irɗaa.
Nden maleykaaajo oon dilli.

Mariyaama humpitowake Elisabet

³⁹ Nder balɗe Jibirilla haaldunoo he Mariyaama, nyannde gom Mariyaama ummii dow ko yaawi yehi nder wuro leydi Yahudiya gom tawaango nder baamle.

⁴⁰ Wakkati o yottinoo, o naati nder hoggo Jakariya, o sanni Elisabet.

⁴¹ Wakkati Elisabet nanunoo sannoore Mariyaama ndeen, biyiiko dimmbi nder reedu makko. Elisabet hebbinaa *Ruuhu Ceniido,

† **1:33 1.33** Lenyol Yakuuba kam woni himbe Isra'el.

⁴² o huubi daane mawne, o wi'i :

—A barkinaaɗo burɗo rewbe fuu, biɗɗo gondo nder reedu maa duu no barkinaaɗo !

⁴³ Noy potumi, faa inna Joomiraawo am wara to am ?

⁴⁴ Ndaa, wakkati sannoore maa tobbinoo nder nowru am, biɗɗo gondo nder reedu am dimborake welwelo.

⁴⁵ A belɗo hoore, aan goondindo kumnol ko Joomiraawo wi'unoo ma !

Jimol Mariyaama

⁴⁶ Mariyaama wi'i :

—Yonki am no teddina Joomiraawo,

⁴⁷ berne am duu heewi welwelo Alla Kisinoowo kam,

⁴⁸ ngam o jabi daarude kam, miin kordɗo makko leesuɗo.

Illa jooni, jamanuuji fuu no noddiran kam belɗo hoore.

⁴⁹ Ngam Jom baawɗe waɗanii kam kujje mawɗe !

Innde makko no seniine.

⁵⁰ Yurmeene makko no faa abada dow huloobe mo fuu nder jamanuuji fuu.

⁵¹ O wadi kujje mawɗe he junngo makko semmbidɗo, o sankitii be berɗe mum'en keewiri mawnitaare.

⁵² O jippinii laamiibe dow laamu mum'en, leesube duu, o ɓanti dum'en.

⁵³ O harni rafaabe kujje lobbe, riikube duu, o soyyi dum'en juude bole.

54-55 O walli lenyol *Isra'el, lenyol tawaangol
nder golle makko.

O yeggitaay alkawal ngal o wadannoo
maamiraabe himbe Isra'el,
Ibrahim e jippotoobe he mum faa abada.

56 Mariyaama joododii he Elisabet ko wadata
lebbi tati, nden gada mum o hooti.

Dimeeki Yahaaya gafoowo batisma

57 Wakkati lebbi Elisabet kuubunoo, o rimi
bid'fo gorko.

58 Wondiraabe makko e koreeji makko fuu
nani moyyere mawne ndee nde Joomiraawo
wadani mo. Nden be kawri be mbelbeltidi he
makko.

59 Wakkati cukalel ngel wadunoo balde jed'fi,
himbe ngari juulnol maggel. Be ngid'iino
wattande ngel Jakariya,

60 amma inniigel jaabii be, wi'i :
—Aa'a, ngel watee Yahaaya.

61 Nden be njaabii Elisabet, be mbi'i :
—Nder lenyol maa fuu, walaa inndiraado ir
innde ndee.

62 Be yami baabiigel nder beebeere, noy o
hidi ngel wattanee.

63 O wi'i kam hokkee alluwal. O hokkaa ngal
nden o winndi dow maggal o wi'i :
—Ngel wattanee Yahaaya.

Dum haaydini himbe fuu.

64 Wakkati Jakariya wi'unoo ngel wattanee
Yahaaya, wakkati mum da, hunnduko makko
fiirtii, demngal makko yoofaa, o fud'fi omo
haala, omo teddina Alla.

⁶⁵ Kulal nanngi tawaabe seraaji makko fuu.
Habaru oon sankitii nder wurooji tawaadi nder
baamle Yahudiya fuu.

⁶⁶ Nanufo habaru oo fuu jogii mo nder berne
mum, tinni no yama hoore mum no wi'a : «
Dume cukalel ngel laatoytoo nde ngel mawni ?
» Ngam nde goonga junngo Joomiraawo no
wondi he maggel.

Annabaaku Jakariya

⁶⁷ Jakariya, baaba cukalel ngel heewnaa
*Ruuhu Ceniifo, nden wadi annabaaku, wi'i :

⁶⁸ —Teddungal laatanoo Joomiraawo, Alla
*Isra'el,

ngam o walli himbe makko, o soptini be.

⁶⁹ O lildani en Kisinoowo jom semmbe,
jippotofo he golloowo makko Daawda.

⁷⁰ Dum duu woni ko o haalunoo illa arannde
har kundule annabiibe makko seniibe.

⁷¹ O wi'i o hisinan en honnoobe en,
o soptinan en he juude waybe men fuu.

⁷² O holli maamiraabe men yurmeene
o jogake amaana makko ceniifo,

⁷³ amaana mo o hunaninoo maamii'en
*Ibrahim.

⁷⁴⁻⁷⁵ O soptinan en he juude waybe men.

Yeeso makko, ndeewen mo nder senaare e
dartinaaku keddi balde men,
kulal fuu tawataake nder berde meeden.

⁷⁶ Aan duu, binnigel am,
a noddirtee annabiijo Alla Toowfo,
ngam a ardoto Joomiraawo
moyyinana mo laawol makko.

⁷⁷ Anndinaa himbe makko laawol kisinam

ngam hakkeeki mabbe no njaafetee.

⁷⁸ Alla meeden no keewdo yurmeene mawne,
ngam yurmeene makko,
o lildowan en jeyngol makko manngol diga dow,
⁷⁹ ngam ngol yaynana tawaabe nder nimre
e wonbe nder dowdi maayde,
ngol dow a en dow laawol jam.

⁸⁰ Yahaaya no mawna, hakkillo mum no
beydoo. O hodowi nder ladde yeerure naako
wakkati mo o wanngintee yeeso himbe *Isra'el
oon yottii.

2

Dimeeki Iisa

¹ Nder balde dimeeki Yahaaya gafoowo
*baisma, Ogustus mawdo laamiibe leydi
*Rooma, tilsini joodiibe nder laamu *Rooma
fuu limee.

² Limngal ngaal duu woni limngal aranal
gadaangal wakkati Kiriniyus wonnoo guferner
leydi Siriya.

³ Neddo fuu yehi nder wuro mum'en ngam
limee.

⁴⁻⁵ Yusufu duu ngam yuwi he lenyol Daawda
ummii Nasaratu nder leydi Galili, he
Mariyaama yamaado mum, pa'i Baytilaama
nder leydi Yahudiya ngam limoyde ko'e
mum'en. Jahaangal mabbe ngaal duu fotodiri
Mariyaama no caawdo.

⁶ Wakkati be njottinoo Baytilaama, natawere
nanngi mo.

⁷ Be kebaay nokku nder suudu nannganaadu
weerbe nduun. Nden be cori ley mayru, toon to

dabbaaji kabbetee be njippi. Don o rimi afo makko, o soomi nder wudere lobbere, o fukkini nder akala.

Duroobe mbannginanaama dimeeki Iisa

⁸ Nder jemma mo Iisa rimetee, duroobe gom ngari no coggina dabbaaji mum'en nder seraaji Baytilaama.

⁹ Maleykaajo Joomiraawo gom wanngani be, teddungal Joomiraawo yayni be, sey kulal manngal nanngi be.

¹⁰ Nden Maleykaajo oon wi'i be :

—To kulee, ngam mi waddani on habaru lobbo. Habaru laatantoofo himbe fuu welwelo manngo.

¹¹ Hannden nder wuro Daawda on ndimanaama Kisinoowo, kanko woni *Almasiihu, Joomiraawo.

¹² Ndaaree, dum woni alaama mo kokkedon : On tawan cukalel keccel no soomaa nder wudere lobbere, no fukkinaa nder akala.

¹³ Wakkati mum da maleykaaabe dufbe gom duu, yuwi dow, ngari, tawi maleykaajo arano oon, nden be fuu be tinni ibe njetta Alla, ibe mbi'a :

¹⁴ —Teddungal laatanoo Alla toon dow, jam laattoo dow leydi ngam horsube e makko.

¹⁵ Wakkati maleykaaabe been yeenyunoo dow kammu, sey duroobe been mbi'odiri :

—En njaha Baytilaama, ndaarowen ko wadi, ko Joomiraawo anndini en dum.

16 Nden be njaawdi, be njehi, be tawi Mariyaama, Yusufu he cukalel keccel ngeel, ingel fukkinaa nder akala.

17 Wakkati be ngi'unoo cukalel ngeel, be pillii ko maleykaajo oon haalannoo be fuu dow maggel.

18 Nanube ko duroobe been mbi'unoo fuu dum haaydini dum'en sanne.

19 Mariyaama kam duu jogii ko be mbi'i dum nder berne mum, tinni no miiloo dow majjum.

20 Duroobe been coyyiti, no teddina Alla, no njetta mo, ngam ko be nani e ko be ngi'ii dum, wadiri dey-dey no maleykaajo oon wi'irnoo be.

Juulnol Iisa e jaarol makko nder Juulirde mawne

21 Balde jeddi gada dimeeki cukalel ngeel, ngel juulnaa, ngel wattanaa Iisa. Innde ndee woni innde nde maleykaajo oon haalannoo Mariyaama illa saawaaynoo reedu maggel.

22 Wakkati balde lamnol Mariyaama kuubunoo, hano no *Tawreeta Muusa tilsiniri dum, Yusufu e Mariyaama njaari Iisa *Ursaliima ngam halfinde mo Joomiraawo.

23 Ngam dum woni ko Joomiraawo wi'i nder *Tawreeta : *Biddo, gorko afo fuu no cubanaado Joomiraawo.**

24 Be ngari sakkude *buugaali didi naa tantabalaaji pamari didi†* hano no dum woni idum winndiraa nder *Tawreeta nii.

25 Simeyon, gorko dartiido, tokkudo Alla he berne worre, no wonnoo nder wuro *Ursaliima.

* 2:23 2.23 Burtaaki 13.2, 12, 15 † 2:24 2.24 Lewinkooɓe 12.8

Omo hedfi wakkati gondi *Isra'el moytete.

*Ruuhu Ceniido no wondi he makko.

²⁶ Ruuhu oo wannginani mo ko o maayataa o hi'aay *Almasiihu Joomiraawo.

²⁷ Nyannde Yusufu e Mariyaama ngaddunoo Iisa faa ngadana mo ko *Tawreeta tilsini, nyannde mum *Ruuhu oon dowi Simeyon faa nder *Juulirde mawne.

²⁸ Nden Simeyon adi Iisa temmbi mo, yetti Alla, wi'i :

²⁹ —Joonin Joomam, accu miin, maccudo maa, mi maaya he jam,

ngam a jogake haala maa.

³⁰ Mi hi'iri gite am kisinam maada,

³¹ kisinam dam ciryidaa ngam himbe fuu,

³² jeyngol bannginaangol ngam lenyi duuniyaaru fuu,

jeyngol teddinoowol *Isra'el, lenyol maa.

³³ Ko haalaa dow cukalel ngeel haaydfini inniigel e baabiigel.

³⁴ Simeyon barkini be, wi'i inniigel Mariyaama :

—Cukalel ngeel, ngel gidaangel, ngel wari libude dufbe e umminde dufbe nder *Isra'el. Ngel laatoto alaama Alla mo himbe caloto.

³⁵ Ngel wannginan miilooji berde himbe dufbe gondi no cuudi. Aan duu, Mariyaama, naawdum yuwan berne maa hano no takubaahi yuwirta goddum.

³⁶ Nder wakkati juulnol cukalel ngel nii no woodunoo annabiijo debbo gom bi'eteedo Anna, bii-Fanu'el, jeyaado he lenyol Asiira. Debbo oo nii naywi sanne. O habbanaama illa

omo surbaajo. Duubi jedd̄i gada dewngal makko, goriiko maayi.

³⁷ O joodii o walaa goriyo faa o naywi, duubi makko duu no ngada lasooji-nay e nay (84).[‡] O faddaaki koyngal makko abada he *Juulirde mawne. Omo teddina Alla, omo suumoo. Omo du'oo jemma e nyalooma.

³⁸ Nder wakkati mum, kanko duu o wari, omo yetta Alla. Omo haalana hed̄iibe coptinol *Ursaliima fuu, habaru cukalel ngeel.

³⁹ Wakkati saaroobe Iisa kumnunoo ko Joomiraawo wi'unoo nder *Tawreeta fuu, be coyyi Nasaratu.

⁴⁰ Cukalel ngeel no mawna no semmbida. Ingel heewaa hakkillo, moyyere Alla duu no wondi he maggel.

Iisa nder duubi mum sappo e d̄id̄i

⁴¹ Hitaane fuu he *Juulde dimd̄inol Isra'ilankoobe, saaroobe Iisa no njeha *Ursaliima.

⁴² Wakkati Iisa wannoo duubi sappo e d̄id̄i, be njehi *Ursaliima hano no be mboowrunoo, be njaari Iisa gada mabbe.

⁴³⁻⁴⁴ Ko juulde deen timmi, be nanngi laawol wuro. Be miili omo wondi yaadiraabe mabbe. Jaa be anndaa Iisa no *Ursaliima. Be ngad̄i yaadu nyalooma muɓɓo, nden be pud̄d̄i ibe tefa mo hakkune koreeji mabbe e anndaabe mabbe.

⁴⁵ Amma be ngiitaay mo. Nden be coyyi *Ursaliima ngam tefude mo.

[‡] 2:37 2:37 Wobbe mbi'i: « O joodake o walaa goriyo duubi lasooji nay e nay. »

⁴⁶ Balde tati gada mum, be ngiiti mo nder *Juulirde mawne. Omo joodii hakkune jangginooɓe *Tawreeta, omo hettinanii be, omo wadana be yamɗe.

⁴⁷ Nanube yamɗe makko, faamo makko e njaabaaki fuu makko dɗum haayɗini dɗum'en.

⁴⁸ Wakkati saarooɓe makko ngi'unoo mo hakkune jangginooɓe *Tawreeta bee, dɗum haayɗini be sanne. Sey inniiko wi'i mo :

—Iisa am, no wadi ko ngadɗaa min huune ndee ? Miin e bammaa, hakkillooji amin fuu ummake sanne. Min tinni miden tefe.

⁴⁹ Nden Iisa jaabii be, wi'i :

—Dume tefanton kam ? On anndaa ko no tilsi mi hinnoo golleeji *Baaba am naa ?

⁵⁰ Amma saarooɓe been paamaay haalaaji makko dɗii.

⁵¹ Nden o tokki be, be kooti Nasaratu. Omo dɗowntanoo be. Inniiko jogii kujje dɗee fuu nder berne mum.

⁵² Iisa no mawna, hakkillo mum no beydoo. Omo weli Alla e himbe fuu.

3

Waaɗu Yahaaya gaɗoowo batisma

¹⁻² Haala Alla warani Yahaaya, bii-Jakariya nder ladde yeeruure. Nder wakkati mum Tiberiya laamiidɗo *Rooma mawɗo no woodi duubi sappo e joy dow laamu. Pontiyus Pilaatus hawji leydi Yahudiya. *Hirudus no guferner leydi Galili. Filipa mawnu Hirudus no laamii leydi Ituriya e leydi Taronitis. Lisaniyas no

laamii leydi Abilene. Annas e Kayafas kam'en ngonni mawbe *cakkanoobe Alla fuu.

³ Ko nii wadi haala Alla ka wanngi yahde he makko, sey Yahaaya ummii yehi nder leyde tawaade hadde maayo Urdun. Omo nodda himbe tuuba ngam hakkeoji maabe njaafee, be njaba ngadane *baisma

⁴ hano no dum winndiraa nder dewtere annabi *Esaaya wi'aa :

*Daane no huuba nder ladde yeeruure no wi'a :
Ciryee laabi di Joomiraawo tokkata,
moyyinee di ngam garki makko.*

⁵ *Naddere fuu hebbinee,
waamnde e yolde fuu leynee,
guurti oonyiidi ndartinee,
laabi bonudi moyyinee.*

⁶ *Neddo fuu hi'an kisinam Alla.**

⁷ Himbe dubbe ngari to Yahaaya ngam o wafana be *baisma. Nden o wi'i be :

—Onon bibbe bolle ! Moy wi'i ndoggonon tikkere Alla waroore ?

⁸ Ngadee ko hollata on tuubii. Nde on mbi'i nder berde moodon on jippotoobe he *Ibrahim, miin mi wi'an on : Alla no waawi wayli kaaye dee, de laatoo taaniraabe *Ibrahim.

⁹ Joonin jammere aagaama ngam soppude dadi ledde. Ndenne, lekki fuu ki rimataa bibbe lobbe, no soppatee, faddee nder hiite.

¹⁰ Himbe dubbe yami mo, mbi'i :

—Ndenne, dume min kaani wafude ?

¹¹ Nden o jaabii be, o wi'i :

* **3:6 3.6** Esaaya 40.3-5

—Neddo fuu jogiido toggooje difi, hokka mo walaa worre. Jogiido nyaamdu duu, wada hano non.

¹² *Jaboobe janngal duu ngari faa ngadane *batisma, be yami mo, be mbi'i :

—Moodibbo, dume min kaani wadude ?

¹³ Yahaaya jaabii kambe duu, wi'i :

—To beydee dow ko mbi'adon njabon.

¹⁴ Soogeeji gom duu yami mo, mbi'i :

—Minen nee, dume min kaani wadude ?

O jaabii be, o wi'i :

—To teetiree njawdi neddo fuu semmbe semmbe. To tuumee neddo fuu dow fewre ngam njabon ceede he mum. Ndaree he njobdi mon.

¹⁵ Himbe kaabi ngi'aay *Almasiihu. Neddo fuu no yama hoore mum no wi'a naa Yahaaya woni *Almasiihu ?

¹⁶ Nden Yahaaya wi'i be :

—Miin, ndiyam ngadifiranami on *batisma, amma burdo kam baawde no wara. Mi fotaay baa fiirtude boggi pade makko. Kanko kay, *Ruuhu Ceniido e hiite o wadifiranta on *batisma.

¹⁷ Omo jogii yarorde makko ngam yaraade alkamaari makko faa laaba. O hawra gabbe makko, o loowa nder yeelu. Nden o wula nyaane ndeen nder hiite nge nyifataa abada.

¹⁸ Yahaaya no waajoo himbe dow *Habaru lobbo, omo hollita be dow kujje dudde.

¹⁹ *Hirudus, teeti mawnum debbo mum bi'eteedo Hirudiya. Nden Yahaaya feli mo, o feli mo duu dow kujje bonde fuu de o wadannoo.

20 Sey *Hirudus beydi wafude bone kaden, o uddi Yahaaya.

Gadfol batisma Iisa

21 Wakkati himbe fuu ngadantee *batisma, Iisa duu wadana *batisma. Wakkati o du'otonoo, sey kammu omtii,

22 *Ruuhu Ceniido jippii dow makko nder nanndi wuugaanu. Daane gom yuwi dow, wi'i :

—Aan woni Biyam korsudo. Aan naniranmi beldum.

Maamiraabe Iisa

23 Wakkati Iisa fudfi golle mum, o faanake duubi woronja (30). Nder miilooji himbe Iisa no bii-Yusufu. Yusufu duu no bii-Eli,

24 Eli bii-Mattat, Mattat bii-Lewi, *Lewi bii-Melki, Melki bii-Yannaay, Yannaay bii-Yusufu,

25 Yusufu bii-Mattatiya, Mattatiya bii-Amos, Amos bii-Nahum, Nahum bii-Hesli, Hesli bii-Naggaay,

26 Naggaay bii-Maata, Maata bii-Mattatiya, Mattatiya bii-Semeyin, Semeyin bii-Yosek, Yosek bii-Yoda,

27 Yoda bii-Yowanan, Yowanan bii-Resa, Resa bii-Jorobaabiila, Jorobaabiila bii-Salaatiyel, Salaatiyel bii-Neeri,

28 Neeri bii-Melki, Melki bii-Addi, Addi bii-Koosam, Koosam bii-Elmadam, Elmadam bii-Eri,

29 Eri bii-Iisa, Iisa bii-Eliyeser, Eliyeser bii-Yoorim, Yoorim bii-Mattat, Mattat bii-Lewi,

³⁰ *Lewi bii-Simeyon, Simeyon bii-Yahuuda, Yahuuda bii-Yusufu, Yusufu bii-Yonam, Yonam bii-Eliyakim,

³¹ Eliyakim bii-Meleya, Meleya bii-Menna, Menna bii-Mattata, Mattata bii-Natan, Natan bii-Daawda,

³² Daawda bii-Yesa, Yesa bii-Yobed, Yobed bii-Bo'es, Bo'as bii-Sala, Sala bii-Naason,

³³ Naason bii-Aminadabu, Aminadaabu bii-Admin, Admin bii-Arni, Arni bii-Hesruna, Hesruuna bii-Fares, Fares bii-Yahuuda,

³⁴ *Yahuuda bii-Yakuuba, Yakuuba bii-Isiyaaku, Isiyaaku bii-Ibrahim, *Ibrahim bii-Tera, Tera bii-Nakor,

³⁵ Nakor bii-Seruku, Seruku bii-Ragaw, Ragaw bii-Faleka, Faleka bii-Eber, Eber bii-Sala,

³⁶ Sala bii-Kayinan, Kayinan bii-Arfakasada, Arfakasada bii-Sem, Sem bii-Nuhu, Nuhu bii-Lemek,

³⁷ Lemek bii-Metusela, Metusela bii-Enok, Enok bii-Yaret, Yaret bii-Maleliyel, Maleliyel bii-Kayinan,

³⁸ Kayinan bii-Enos, Enos bii-Setu, Setu bii-Aadamu, Adamu bii-Alla.

4

Ibiliisa sii'ake Iisa

¹ Iisa yuwi maayo Urdun no heewi *Ruuhu Ceniido. *Ruuhu oon dowi mo nder ladde yeeruure.

² Toon Ibiliisa sii'ii mo balde lasooji didi. O nyaamaay fuy nder balde lasooji didi dee fuu faa o rafa.

³ Nden Ibiliisa wi'i mo :

—Se goonga fuu a *Bii-Alla, tilsin hayre ndee laatoo nyaamdu.

⁴ Sey Iisa jaabii mo wi'i :

—Dewtere Alla wi'i : *Hanaa nyaamdu tan nedfo wuurdata.**

⁵ Nden Ibiliisa yaari mo nokkuure toowne gom, holli mo nder mayyere hitere laamuuji duuniyaaru fuu,

⁶ wi'i mo :

—Mi hokkete baawde dow majji, di fuu, kanyi e teddungal majji fuu ngam mi hokkaama di. Mido waawi hokki di mo muuyanmi fuu.

⁷ Nde a sujidanii kam, mi hokkete di, dii fuu.

⁸ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Dewtere Alla wi'i : *Alla Joomiraawo maa tan kaandaa sujidande. Kanko tan kaandaa rewude.†*

⁹ Nden Ibiliisa yaari mo hubeere *Ursaliima, darni mo dow hoore *Juulirde mawne, wi'i mo :

—Se goonga fuu a *Bii-Alla, jikku,

¹⁰ ngam Dewtere Alla wi'i : *Alla tilsinan maleykaabe mum ndeene.*

¹¹ *Be tabbite to koyngal maada fii he hayre.‡*

¹² Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Dewtere Alla wi'i : *A sii'ataako Alla Joomiraawo maa.§*

¹³ Wakkati Ibiliisa sii'ii mo iri cii'aaki fuu, sey dilli acci mo faa nde gom.

Golle Iisa nder leydi Galili

* **4:4 4.4** Wi'itaade Tawreeta 8.3 † **4:8 4.8** Wi'itaade Tawreeta 6.13 ‡ **4:11 4.11** Jabuura 91.11-12 § **4:12 4.12** Wi'itaade Tawreeta 6.16

14 Iisa soyyii Galili, baawde *Ruuhu Ceniido no dow makko. Habaru makko sankitii nder leydi Galili ndiin fuu.

15 Omo waajoo nder *baajordi *Yahudankooɓe, himbe fuu no teddina mo.

Himbe Nasaratu calake Iisa

16 Nyannde gom Iisa yehi Nasaratu, wuro ngo o mawnunoo nder mum. Nyannde mum ɗum fotodiri *nyalaane fowteteene. O naati *waajordu hano no o woowrunoo. O ummii faa o jangga,

17 sey o hokkaa dewtere annabi *Esaaya. O taggiti nde, o fotodiri he nokku to winndaa, wi'aa :

18 —*Ruuhu Joomiraawo no dow am,
ngam o subake kam,*

ngam talkaabe mbaajee *Habaru lobbo.
O lili kam ngam nanngaabe kaalanee joofol
mum'en,

wumbe duu, bumtinol mum'en,
torraabe keba dimɗinol mum'en.

19 Himbe duu kaalanee wakkati mo Joomiraawo
wannginta moyyere mum.†

20 O taggi dewtere ndeen, o hokkiti deenoowo *waajordu nduun, o joodii. Wonnooɓe toon fuu puttini gite he makko.

21 Sey o wi'i ɓe :

* **4:18 4.18** Wobɓe mbi'i « O moyti kam ». Nder finaa-tawaa Isra'ilankooɓe, mawɓe no moyta nebbam dow ko'e laamiibe, annabiibe e cakkanooɓe Alla ngam ɗum holla ko Alla subake joomum faa ngollana himbe. † **4:19 4.19** Esaaya 61.1-2 ; Esaaya 58.6

—Ko nanudon nder dewtere Alla ndee, tabbiti hannden.

²² Be mani mo ƙe fuu. Haalaaƙi lobbi burtiɗi nder hunnduko makko ɗiin duu haayɗini ƙe.

Nden ƙe mbi'i :

—Hanaa o bii-Yusufu naa ?

²³ Iisa wi'i ƙe :

—Sikka fuu walaa, on ngadanan kam bannɗol ngool mbi'on : « Cawroowo, sawru hoore maa ». On mbi'an kam kaden : « Do duu wuro maa non. Ndenne, waɗu ko min nani ngadɗaa nder Kafarnahum. »

²⁴ Iisa ƙeyɗi wi'ude ƙe kaden :

—Nde goonga miɗo wi'a on, annabiijo fuu jabbataake nder wuro mum.

²⁵ Goonga miɗo haalana on, nder jamaanu annabi Eliya, ƙe goriraabe mum'en maayunoo no ɗuudi nder leyɗi *Isra'el. Wakkati ndiyam waɗunoo duubi tati e lebbi jeegom tobaayno, rafo manngo gom waɗiino nder leyɗi ndiin fuu.

²⁶ Amma Eliya lilaaka he baa gooto maɓɓe, sey he debbo mo gorum maayi gom, debbo jeyaado Sarepta nder leyɗi Sidon.

²⁷ Nder jamaanu annabi Eliisa, seppinɓe no ɗuudunoo nder *Isra'el. Amma baa gooto maɓɓe nyawtaaka, nde hanaa Naaman, jeyaado leyɗi Siriya.

²⁸ Wakkati wonnooɓe nder *waajordu nduun, nanunoo haala kaa, ka mettini berɗe maɓɓe sanne.

²⁹ Be nanngi Iisa ƙe njaari mo gaɗa wuro ngoon. Be njaari mo toon dow hoore waamnde nde dow mum, wuro ngoon nyiɓa, ngam ƙe tutoo mo o saama ley.

30 Amma Iisa feeri hakkune maɓɓe, dilli.

Iisa sawrii laddaado gom

31 Iisa yehi Kafarnahum nder leydi Galili.
*Nyalaane fowteteene gom o naati *waajordu omo waajoo.

32 Waaju makko haayɗini be ngam he baawɗe o waajorii be.

33 Gorko gom, mo ginnaaru woni dow mum no tampinaa no tawaa nder *waajordu nduun. Sey ginnaaru nduun huubi daane toowne, wi'i :

34 —Hey ! Iisa mo Nasaratu, ɗume ngidaa waɗude min ? A wari faa mbaraa min naa ? Mido anndi moy woni ma. A Ceniido yuwɗo to Alla !

35 Sey Iisa laayani ginnaaru nduun, sajiti he mayru, wi'i :

—Maɓɓu hunnduko maa, takkita mo !

Ndu libi gorko oon hakkune himɓe. Ndu takkita mo, walaa to ndu nawni he ɓanndu makko.

36 Dum haayɗini himɓe been fuu. Nden be tinni ibe yamodira, ibe mbi'a :

—Iri kaye woni haala kaa ? Ngam haala makko kaa no woodi baawɗe e semmbe. Omo dawrana baa ginnaaji, idi takkitoo nedɗo.

37 Habaru Iisa oo sankitii nder leyɗe deen fuu.

Iisa yamɗintini nyawbe ɗubbe

38 Iisa wurtii *waajordu nduun, yehi wuro Simon Piyer. Eso Simon Piyer debbo no wondi wulowulo naawngo, be yami Iisa walla mo.

³⁹ Iisa turii dow makko, tilsini wulowulo ngoon hela. Ngo heli, debbo oon yamdfiti, ummii wakkati mum da, jabbii be.

⁴⁰ Ko naange yani, woodube nyawbe, nyawirbe nyawuuji ir iriiji fuu ngaddi nyawbe mum'en to makko. O deki juude makko dow mabbe, o yamdfintini be, be fuu, gooto gooto.

⁴¹ Ginnaaji diin no takkitoo himbe heewbe, no kuuba, no mbi'a :

—Aan woni *Bii-Alla.

Amma Iisa no sajito he majji, omo hada di haalude, ngam idi anndi kanko woni *Almasiihu.

Iisa no waajoo filla Laamu Alla

⁴² Ko weeti, Iisa wurtii Kafarnahum, yehi nder nokkuure yeewne gom. Himbe heewbe tinni no tefa mo faa ngiitowi mo. Be njabaay o seeda he mabbe kaden.

⁴³ Amma Iisa wi'i be :

—No tilsini mi waajoo *Habaruu lobbo dow Laamu Alla nder gure feere feereeje. Ngam majjum wadi lilowaami.

⁴⁴ Iisa yehi no waajoo nder *baajordii leydi Yahudiya.

5

Noddol aahiibe Iisa aranbe

¹ Nyannde gom, Iisa no darii dow fonngo peta Genesaret*, jama'aare no dow makko no billodira ngam hettinoo haala Alla.

* 5:1 5.1 Peta ngaa duu no inndiree peta Galili.

² Iisa holliri laanaaji dīdī gom no panndi dow fonngo peta ngaan. Nanngoobe liyyi gom mburtii nder majji no loota taaruuji mum'en.

³ Simon bi'eteedo Piyer no tawa nder maɓɓe. Sey Iisa naati nder laana makko, wi'i mo, o awyoo ka sedda, be mbodɗoo fonngo ngoon. Iisa joodii nder makka tinni no waajoo jama'aare ndeen.

⁴ Wakkati o hantunoo waaju makko, o wi'i Simon :

—Yah to luggidi, padɗon taaruuji mon, aan e banndiraabe maa, nanngon liyyi.

⁵ Simon jaabii Iisa, wi'i mo :

—Moodibbo, min mbaalii miden ngolla, min kebaay baafuy. Amma ngam a haali, mi fadɗan taaruuji diin.

⁶ Wakkati be padɗunoo dī, dī nanngi liyyi dūɗdī faa dī puɗdī serkude.

⁷ Nden be noddi banndiraabe maɓɓe gom wonbe nder laana feereha gom ngara mballira be. Be ngari, be kebbini laanaaji dīdī diin fuu, faa dī kosi rufude.

⁸ Wakkati Simon hi'unoo dūm, o diccii yeeso Iisa, o wi'i mo :

—Moodibbo, wodɗam, ngam miin mi gadoowo hakke.

⁹ Simon haalani Iisa haala kaa ngam kanko e wondube he makko been fuu, dūudal liyyi nanngaadi dīi haaydini be.

¹⁰ Yakuuba e Yahaaya ɓiɓɓe Jebede gollidoobe he Simon been duu, dūm haaydini be. Nden Iisa jaabii Simon wi'i mo :

—Taa hulu, ɓaawo hannden a laatoto nanngoowo himbe.

¹¹ Wakkati be panndini laanaaji maɓɓe, be mboppi ɗi, ɗii fuu, be tokki Iisa.

Nyawtol ceppindo gom

¹² Nyannde gom gorko ceppindo gom wari, tawi Iisa nder wuro gom. Wakkati o hi'unoo Iisa, o turni yeeso makko faa he leydi, o wi'i mo :

—Moodibbo, nde nii a jabi, aɗa waawi yamɗintinde kam.

¹³ Sey Iisa foorti junngo mum, meemi mo, wi'i :

—Mi jabi, yamɗitin !

Wakkati mum da, gorko oon yamɗiti.

¹⁴ Nden Iisa wi'i mo :

—To haalan ɗum neɗɗo fuu. Amma yah holloy hoore maa *cakkanoowo Alla, ngadɗa cakkol ngol *Muusa tilsini waɗee ngam hollude himbe ko sikka fuu walaa a yamɗiti.

¹⁵ Amma baa nii ko Iisa haɗi mo haalande himbe, habaru oo sankitake nokku fuu. Jama'aare warta, no hawra to makko ngam hettinaade waaju makko e yamɗintineede he nyawuuji mum'en.

¹⁶ Iisa duu wakkati warde wakkati no wurto yeha nder nokkuuje jeewɗe ngam du'oo.

Iisa yamɗintinii bonnguujo gom

¹⁷ Nyannde gom Iisa no waajoo, tawi *Fariisa'en e jannginoobe *Tawreeta, yuwɓe gure Galili, Yahudiya, e *Ursaliima fuu no njoodii ɗoon hadde makko. Baawɗe Alla

Joomiraawo no wondi he makko omo yamdintina nyawbe.

¹⁸ Wobbbe ngaddi gorko bonnguujo gom no fukkinaa dow kooyirngal maaybe. Ibe tefa nannude mo nder suudu ndu Iisa woni nder mum ngam be pukkina mo yeeso makko.

¹⁹ Amma be kebaay fuu no be nanniri mo ngam jama'aare woodi sanne. Sey be yeenyidi he makko dow suudu nduun. Be kunci ndu, be njippini mo caka himbe fuu yeeso Iisa. Omo fukkii dow kooyirngal maaybe ngaal.

²⁰ Wakkati Iisa hi'unoo no goondinol mabbe foti, o wi'i bonnguujo oon :

—Higo, hakkeji maa njaafaama.

²¹ Sey jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en tinni no mbi'a nder berde mum'en :

—Dume wadi gorko oo no bonna innde Alla ? Moy waawi yaafaade hakke se hanaa Alla ?

²² Iisa faami miilooji mabbe, jaabii be, wi'i :

—Dume wadi ko odon miiloo ir miilooji dñi nder berde moodon ?

²³ Dume furi hoyde hakkune wi'ude bonnguujo oo « Hakkeji mum njaafaama » naa « O ummoo, o dilla » ?

²⁴ Amma mido hidfi paamon ko *Bii-Nedfo no jogii baawde yaafaade hakkeji himbe nder duuniyaaru nduu.

Sey o wi'i bonnguujo oon :

—Mido haalane : « Umma, hooyu kooyirngal maaybe ngal ngaddirefaa, hootu. »

²⁵ Wakkati mum da, bonnguujo oon ummii yeeso himbe fuu, hooyi kooyirngal mum, hooti, no yetta Alla.

26 Dum haaydini himbe fuu, be tinni ibe njetta Alla. Kulal nanngi be, be mbi'ii :
—Hannden en ngi'ii haayne.

Iisa noddɪ Lewi bi'eteedo Matta

27 Gaɗa bonngitol gorko oo, Iisa wurtii, hi'i jaboowo janngal gom bi'eteedo Lewi no joodii nder suudu janngal, nden wi'i mo :

—Tokkam !

28 Sey Lewi acci are mum fuu, ummii, tokki mo.

29 Lewi waɗi nyaamduuji ir-iriiji ndefaa wuro mum ngam Iisa. Jaboobe janngal d'ubbe e himbe gom no nyaamda he mabbe.

30 Sey *Fariisa'en e jannginooobe mabbe puɗɗi no nguuntoo, no mbi'a *aahiibe Iisa :

—Dume waɗi oɗon nyaamda, oɗon njarda he *jaboobe janngal, he waɗoobe hakke bee ?

31 Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—Nyawɗo haajaa cawroowo hanaa jamɗuɗo.

32 Mi waraay noddude miiloobe kam'en no dartiibe. Mi waraana ngam anndube kam'en no waɗoobe hakke faa be tuuba.

Yamɗe dow suumayeere

33 *Fariisa'en gom mbi'i Iisa :

—Aahiibe Yahaaya gaɗoowo *batiisma no cuumoo sanne, ibe ndu'oo duu, non aahiibe amin duu ngadata. Amma *aahiibe maada kay, no nyaama, no njara !

34 Iisa jaabii be wi'i :

—Oɗon mbaawi suuminde warbe banngal, wakkati banjudo oon no wondi he mabbe naa ?

³⁵ Amma nyalaade ngaran de banudo oon suutetee hakkune mabbe. Nder balde deen be cuumoto.

³⁶ Nden Iisa wafani be kippol haala ngool, wi'i be :

—Nedfo fuu serkataa koltal kesal, itta lefol he maggal nyoota he koltal kiinngal. Nde joomum wadi dum, no bonnan kesal ngaal, tawa lefol kesol ngool duu yaadaay he kiinngal ngaal.

³⁷ Kaden duu, nedfo fuu loowataa cabiijam kesam nder sumalleeji kidfi. Nde joomum wadi dum, cabiijam kesam daam fusan di, dam rufa, sumalleeji diin duu mursee.

³⁸ Amma cabiijam kesam nder sumalleeji kesi haani loowee.

³⁹ Nedfo fuu yari cabiijam kidfam, hidaa kesam, ngam joomum no wi'an kiidfam daam buri welde.

6

Iisa Jom nyalaane fowteteene

¹ *Nyalaane fowteteene gom, Iisa he *aahiibe mum no peddita gese alkamaaje, sey *aahiibe been tinni no mborsoo camme alkama, no molma de, no yakka.

² Nden *Fariisa'en gom mbi'i be :

—Ko wadi odon ngada ko hadaa nder *nyalaane fowteteene ?

³ Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—On njanngaay ko Daawda wafunoo wakkati kanko he yaadiraabe makko fuu ndafanoo ?

⁴ O naati nder suudu Alla, o adi buuru ittanaado Alla oon, o nyaami. O hokki mo

yaadiraabe makko. *Tawreeta duu wi'aana ko
*cakkanooɓe Alla tan kaani nyaamude mo.

⁵ Iisa wi'i ɓe kaden :

—*Bii-Nedɗo woni jom *nyalaane
fowteteene.

⁶ *Nyalaane fowteteene gom, Iisa naati
*waajordu gom omo waajoo. Gorko gom mo
junngo mum nyaamo waati no tawa nder
mayru.

⁷ Jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en no kora
Iisa, ngi'a nde o nyawtan godɗo nder *nyalaane
fowteteene, nden ɓe keɓa ko ɓe pelirta mo.

⁸ Amma Iisa no anndi miilooji maɓɓe. Sey o
wi'i gorko mo junngo mum waati oon :

—Umma, dara yeeso himɓe.

Gorko oon ummii, darii.

⁹ Iisa wi'i jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en
ɓeen :

—Midɗo yama on : Nder *nyalaane
fowteteene, ɗume haani wadeede ? Ko woodi
naa ko boni ? Dannude nedɗo naa halkude
mo ?

¹⁰ Iisa daari ɓe, ɓe fuu, nden o wi'i gorko oon :

—Foortu junngo maa !

Gorko oon foorti junngo mum, ngo yamɗiti.

¹¹ Berne jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en
metti sanne. Sey ɓe kaaldi caka maɓɓe no ɓe
ngaddata he Iisa.

Cubaaki lilaabe Iisa sappo e ɗiɗo

¹² Nyannde gom, Iisa yeenyi waamnde faa
du'oo. O waali omo du'oo.

13 Ko weeti sey o noddi *aahiibe makko, o subii sappo e dɔdo nder maɓɓe, o wadi ɓe *lilaabe.

14 Simon mo o inndiri Piyer, he minyum Andiire, Yakuuba, Yahaaya, Filipa, Bartolome,

15 Matta, Tomas, Yakuuba ɓii-Alfee, Simon kiranoowo suudu baaba,

16 Yahuuda ɓii-Yakuuba, kam e Yahuuda Iskariyot, mo yahde yeeso jammboytoo Iisa. *Aahiibe sappo e dɔdo ɓee ngoni subaabe ngafa *lilaabe.

Iisa yamɗintini himbe ɗubbe

17 Iisa jippodii he maɓɓe waamnde ndeen, darii nder nokkuure yaajune gom. Dubbe nder *aahiibe makko no tawa toon. Jama'aare yuwne leydi Yahudiya, *Ursaliima e gure tiimooje Maayo Manngo, illa Tirus faa Sidon fuu no tawaa nder nokku oo.

18 Be ngari ngam hettinaade mo, he ngam ɓe nyawtee duu. Be ginnaaji bondi torrunoo, coptinaama.

19 Himbe ɓee fuu no ngidɗi meemude mo ngam baawde no mburtoo nder makko no yamɗintina ɓe, ɓe fuu.

Barkinaabe e huɗaabe

20 Iisa yeewi *aahiibe mum, wi'i :
—On mbelii ko'e, onon talkaabe,
ngam onon njeyi Laamu Alla.

21 On mbelii ko'e, onon rafaabe jooni,
ngam on kaaran.
On mbelii ko'e, onon woyooɓe jooni,
ngam on njalan.

22 On mbelii ko'e nde himbe mbanyii on,
mboppi on,
njennii on, mbonnii inde moodon ngam
*Bii-Nedfo.

23 Non maamiraabe mabbe torrirnoo
annabiibe artube on. Amma nyannde mum,
kuubee ngam welwelo. Baraaje mawde no
ndoomi on nder kammu.

24 On mbonii, onon riikube,
ngam on kebii mbaka moodon.

25 On mbonii, onon haarbe jooni,
ngam on ndafetee.

On mbonii, onon jaloobe jooni,
ngam berde moodon no mettan, on
mboyan.

26 On mbonii, nde himbe fuu manii on,
ngam non maamiraabe mabbe ngadannoo
annabiibe fewreebe.

Ngidee waybe moodon

27 —Onon hettinaniibe kam, mido wi'a on : «
Ngidee waybe moodon, ngad'anee wanyube on
ko woodi.

28 Eelee Alla mbarkina naaloobe on, ndu'anee
torroobe on duu.

29 Nde godfo feenyii ma dow gabbugal,
linnyu mo ngalto duu. Se godfo teetii jabbaare
maa, taa hadu mo toggoore maa.

30 Yamudo ma fuu, kokkaa dum. Se nedfo
teeti ko njeйдаa, accan mo dum.

31 Ngad'iranee himbe no ngidfon be ngadana
on.

32 Se hidube on tan ngidoton, baraaje deye
keboton ? Baa wadoobe hakke no ngidi hidube
dum'en.

³³ Se wadanoobe on ko woodi tan ngadanton ko woodi, baraaje deye ngiddon hebude ? Baa wadoobe hakke non ngadata.

³⁴ Se be miilidon mbaawi yobude on tan kokkoton nyamaane, baraaje deye keboton ? Baa wadoobe hakke no nyalmo wadoobe hakke hano mum'en, ngam be njobee nyamaane mabbe.

³⁵ Amma onon, ngidee waybe moodon, ngadanon be ko woodi. Nyalmee tawa on tammaay baafuy he mabbe, ngam Alla no wonnana be njettataa, kam'en e bonbe duu. Nde on ngadiri nii on keban baraaje mawde. On laatoto fiɓbe Alla Toowdo.

³⁶ Laatee jom'en yurmeene hano no Alla Baabii'on laatori jom yurmeene. »

To kiitee wobbe

³⁷ —To kiitee himbe, on kiitataake. To ndekee gacce dow wobbe, onon duu on ndekantaake gacce. Njaafee himbe, on njaafetee.

³⁸ Kokkee himbe, on kokketee. Se on kokkii, on etirantee etirgal lobbal, kebbinaangal faa no rufa. Nden ko hoddi dum duu mbanjanedon dum nder gawargal moodon. Ngam etirgal ngal etirton, kanngal etirantedon.

³⁹ Gaɗa mum Iisa beydi banndol ngool, o wi'i be :

—Bumdo no waawi dowde bumdo naa ? Se dum wadi, hanaa sey be fuu dido, be caamowan nder ngayka naa ?

⁴⁰ Aahiijo furataa moodibbo mum. Amma aahiijo kumnudo jannde mum fuu no laatoto hano moodibbo mum.

⁴¹ Ko wadī ko afa hi'a kudel nder hitere bannda, amma a hi'ataa bonjariyal gonngal nder nde maafa ?

⁴² Noy mbaawirtaa wi'ude bannda : « Banndam, accu mi ittane kudel gonngel nder hitere maa », amma aan kay, a hi'ataa bonjariyal tawaangal nder nde maafa ? Munaafiki, ittu bonjariyal ngonngal nder hitere maafa ginan, ngam ngi'iraa no woodiri, nden kebaa no ittirdaa kudel tawaangel nder hitere bannda ngel.

Lekki no annditiree biɓɓe mum

⁴³ —Lekki lobbi rimataa ko boni, non duu lekki mbonki rimataa ko woodi.

⁴⁴ Ngam lekki fuu no annditiree biɓɓe mum. Ibbe teɓataake he wuumoore gi'e, cabiije teɓataake he kebbe.

⁴⁵ Nedɗo moyyudo, ko moyyi ko resii nder ɓerne mum, kam hunnduko mum wurtinta. Nedɗo bonɗo duu, ko boni ko resii nder ɓerne mum, kam hunnduko mum wurtinta. Ngam ko heewi nder ɓerne nedɗo, wurtotoo nder hunnduko mum.

Iri cuudī dīdī

⁴⁶ Iisa wi'i be :

—Dume wadī oɗon noddira kam Joomiraawo moodon, amma on ngadataa ko mbi'umi on ?

⁴⁷ Nedɗo fuu gardo to am hettini haalaaji am, golliri dī, mi hollan on no joomum nanndi.

⁴⁸ Omo nanndi he nedɗo nyibudo suudu mum, wasi leydi faa yottii e tepaare, sinngi suudu mum dow mayre. Nde ndiyam tobi faa

ilam wubbi ndu, dɔam waawtaa yinngude ndu, ngam dow tepaare ndu nyibaa.

⁴⁹ Amma kettiniido haalaaji am, golliraay dɛi, no nanndi he nyibudo suudu dow leydi, dey wasanaay ndu sinngirde. Nde ilam wubbi ndu, wakkati gooto ndu saama, ndu sankitoo, ndu fuu.

7

Goondɛnol hooreejo soogeeji Rooma

¹ Wakkati Iisa hantunoo waaju mum, o ummii o naati siire Kafarnahum.

² Hooreejo soogeeji *Rooma gom no nder siire ndeen. Maccudo makko, korsudo gom nyawi faa no hosa maayde.

³ Wakkati hooreejo oon nanunoo habaru Iisa no wadɛe, sey o lili *Yahudankooɓe dottiiɓe gom to makko, eela mo o wara, o yamɛdintina maccudo makko oo.

⁴ Dottiiɓe ɓeen ngari to Iisa, ɓe ɲaarii mo, ɓe ɲaariti mo, ɓe mbi'i :

—No haani mballaa nedɛo oo

⁵ ngam omo hidi lenyol meeden, kanko duu nyibi *waajordu amin.

⁶ Nden Iisa yahdi he maɓɓe. Wakkati ɓe ɓadinoo wuro hooreejo oon, sey hooreejo oon wadi lilaabe gom ngari to Iisa, mbi'i mo :

—Moodibbo, taa tampin hoore maa, ngam higiimin wi'i ko kam fotaay to naataa ɓaade mum.

⁷ Ngam majjum wadi kam miilii, ko kam e hoore mum, haani wara to maada. Ndenne,

haala maada tan heyi, maccudo makko yamdita.

⁸ Ngam kam e hoore mum, kam no woodi dawranooɓe dɗum, kam duu no dawrana soogeeji *Rooma. Se kam tilsini gooto yaha, o yahan. Se kam wi'i godɗo wara, o waran. Se kam wi'i maccudo mum wada godɗum, o wafan dɗum.

⁹ Wakkati Iisa nanunoo haala kaa, dɗum haayɗini mo, o yeeyitii himbe tokkuba mo been, o wi'i :

—Midfo haalana on, baa nder leydi *Isra'el fuu mi hi'aay ir goondinol ngool.

¹⁰ Wakkati lilaabe been coyitino, be tawi maccudo oon yamditi.

Iisa ummintinii bii debbo mo gorum maayi gom

¹¹ Iisa ummii Kafarnahum, yehi wuro gom wi'eteengo Nayin. *Aahiibe makko e jama'aare mawne gom no tokki mo.

¹² Wakkati o badinoo dammbugal wuro ngoon, sey o fotti himbe gom no ndonndi maayɗo gom faa moobowa mo. Maayɗo oo, kam tan innum e bammum ndimi. Baaba oon maayi, inna oon duu habbanaaka. Himbe Nayin dɗubbe no tokki debbo oon.

¹³ Wakkati Iisa hi'unoo debbo oo, nani yurmeene makko, wi'i mo :

—Taa woy !

¹⁴ Sey Iisa badii, meemi kooyirngal maayɗo oon. Ronndiibe maayɗo oon ndarii, Iisa wi'i :

—Jokolle, mido wi'e : Ummodaa !

¹⁵ Sey maayɗo oon ummii joodii, fudɗi no haala. Iisa hokkiti mo inniiko.

¹⁶ Kulal nanngi himbe been fuu, be puɗɗi ibe teddina Alla, ibe mbi'a :

—Annabiiɗo mawɗo wanngii hakkune meeden. Alla warii wallude himbe mum.

¹⁷ Habaru oo sankitii nder leydi Yahudiya fuu e seraaji mum.

Lilal ngal Yahaaya lili he Iisa

¹⁸ Ko aahiiɗe Yahaaya gaɗoowo *batisma kaalanowi Yahaaya ko Iisa wadi. Yahaaya noddi ɗiɗo nder maɓɓe,

¹⁹ lili be to Iisa. O lili be yama Iisa nde kanko woni *Almasiihu bi'aado waran oon naa be ndooma godɗo ?

²⁰ Nden worɓe been ngari to Iisa, mbi'i mo :

—Yahaaya lili min to maa. O wi'i min yame nde aan woni *Almasiihu bi'aado waran oon, naa min ndooma godɗo ?

²¹ Tawi nder wakkati mum Iisa yamɗintini himbe ɗuɓɓe nyawirɓe nyawuuji feere-feejeji. O riiwi ginnaaji bondi. O wumtini wumɓe ɗuɓɓe.

²² Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—Njehee, kaalanowee Yahaaya ko ngi'udon e ko nanuɗon fuu : Wumɓe no mbumta, layooɓe no njaha faa wooda. Seppinɓe no nyawtee, pahuɓe no pahitee. Maayɓe no ummintinee, talkaabe duu no pillanee *Habaruu lobbo.

²³ Barkinaado woni mo woppaay goondinol mum ngam am.

²⁴ Wakkati lilaabe Yahaaya been ndillunoo, Iisa fudɗi fillanaade jama'aare ndeen filla Yahaaya, nden o yami be, o wi'i :

—Ko njaanodfon nder ladde yeeruure, dume ndaaroydon ? Hudo ko henndu wifata ndaaroydon,

²⁵ naa dume njaadon daaroyde ? Gorko borniido kolte gasude naa ? Bornotoodo kotal gasuɗal e nanoowo beldum nder baade laamiido tawetee.

²⁶ Ndenne, dume ndaaroydon ? Naa annabiijo njaadon daaroyde ? Too, mido haalana on, Yahaaya no furi annabiijo.

²⁷ Kanko woni mo haala Alla haalunoo dow mum wi'i : *Ndaa, mi ardinan lilaado am moyyinane laawol maada.**

²⁸ Mido haalana on, walaa dimaado nder duuniyaaru nduu burdo Yahaaya. Amma fuu nii, burdo famdude nder Laamu Alla no furi mo teddude.

²⁹ Himbe fuu nanube ko Iisa wi'i, faa e jaboobe janggal njabi ko laawol Alla woni goonga. Kambe duu ngoni be Yahaaya wafani *batisma.

³⁰ Amma *Fariisa'en e jannginooobe *Tawreeta njabaay ko Alla hidfani be. Kambe ngonnoo caliibe Yahaaya wafana be *batisma.

³¹ Nden Iisa wi'i be kaden :

—Ndenne, he dume mbaawmi nanndinde himbe jamaanu hannden oo ?

³² Ibe nanndi he sukaabe joodiibe nder luumo, no nodda higiraabe mum'en, no mbi'a :

—Min puufanii on seeseji,
amma on mbomaay !

Min njimani on jimi jurminiidi,

* 7:27 7.27 Malakiya 3.1

amma on mboyaay !

³³ Wakkati Yahaaya gaḍoowo *batisma warnoo, o nyaamataa ir nyaamduuji gom, o yarataa cabiijam, amma on mbi'ii o laddaado.

³⁴ *Bii-Neddo duu wari, no nyaama, no yara. On mbi'i nyaamde e jarde tan adi hakkillo makko. On mbi'i o higo *jaboobe janggal e waḍoobe hakke.

³⁵ Amma goondinbe hikmaaku Alla, no kolla nder mbuurnam mum'en ko laawol Alla no goonga.

Iisa yaafake debbo gaḍoowo hakke gom

³⁶ Fariisaajo gom noddi Iisa wuro mum ngam be nyaama. Iisa yehi wuro Fariisaajo oon, joodii, ibe nyaamda.

³⁷ Nder wuro ngoon, no woodunoo debbo gom anndiraado pijol. Wakkati o nanunoo Iisa no wuro *Fariisaajo oon, o waddi faanu nebbam uurdam,

³⁸ o heedi sera koyde Iisa. Omo woya, omo leppinira koyde Iisa gondi makko. Omo wundii de, omo moytira de gaasa makko, omo wuja de nebbam.

³⁹ Wakkati Farisaajo noddunoodo Iisa oon hi'i dum, wi'i nder berne mum :

—Se nii goonga fuu neddo oo no annabiijo, o anndannoo ko debbo meemoowo mo oo, no gaḍoowo hakke.

⁴⁰ Sey Iisa haaldi he Fariisaajo oon, wi'i mo :

—Simon, no woodi goddum ko kaanumi haalande ma.

Simon, Fariisaajo oon, wi'i mo :

—Haalanam, Moodibbo !

41 Nden Iisa wi'i mo :

—Nyalmotoodo gom no tokkannoo himbe dīdo gom. Gooto, omo tokka dum tammaaje cardi keme joy, ooto woygu.†

42 Amma ko be keppi yobude mo fuu, sey o yaafanii be fuu dīdo nyamaane ndeen. Caka himbe dīdo bee moy burata hidude mo nder mabbe ?

43 Simon jaabii mo wi'i :

—Midō miila mo o accanii nyamaane dūunde oon.

Sey Iisa wi'i mo :

—A haalii goonga !

44 Iisa yeeyitii debbo oon, wi'i Simon :

—A hi'i debbo oo naa ? Mi naatii hoggo maa, a hokkaay kam ndiyam mi loota koyde am. Amma debbo oo, o leppinirii koyde am gondi mum. Nden kaden o moytirii de gaasa makko.

45 A wunndaaki kam, amma kanko, illa naatumi, o accaay wunndaade koyde am.

46 A wujaay hoore am nebbam, amma kanko, o wujii koyde am nebbam uurdam.

47 Ngam majjum midō wi'e : No hakkeji makko dūudiri fuu, di njaafaama, ngam o holli hidde mawne. Amma jaafanaado sefda, hidde sefda hollata.

48 Nden Iisa wi'i debbo oon :

—Hakkeji maada njaafaama.

49 Sey nyaamdoobe he Iisa been puɗɗi no mbi'a hakkune mum'en :

—Moy woni neddo jaafotoodo baa hakkeji oo ?

† 7:41 7.41 Tammal cardi gootal woni njobdi gollal nyalooma.

⁵⁰ Iisa wi'i debbo oon :
—Goondinol maafa hisinii ma. Yah he jam.

8

Rewbe wallirbe Iisa he njawdi mum'en

¹ Iisa no fiiloo nder ci'e e gure fuu, no waajoo filla *Habaruu lobbo, filla Laamu Alla. *Lilaabe makko sappo e diido no ngondi he makko.

² Rewbe gom, be o riiwi ginnaaji bondi dow mum'en he rewbe be o yamfintini e nyawuuji mum'en gom duu, no ngondi he makko :
Mariyaama mo Magdaala, mo Iisa riiwunoo ginnaaji jeddi dow mum,

³ Yowanna, dee-Kuja, ardiido golloobe laamiido *Hirudus, Susaana, he rewbe duube gom. Rewbe bee ngoni rewbe wattube njawdi mum'en mballiri Iisa e *aahiibe mum.

Kippol haala dow aawoowo

⁴ Himbe yuwi nder ci'e feere-ferreeje ngari kawri, ngadi jama'aare mawne filii Iisa. Nden o wadani be kippol haala ngool, o wi'i be :

⁵ —Aawoowo gom dilli faa aawowa aawdiiri mum. Nder aawre ndeen, gabbe gom caami sera laawol, de njaabaa. Nden pooli ngari coppo de.

⁶ Gere majje caami nder korkaaye. De pudu, amma de njoori, ngam nokkuure ndeen faddataako ndiyam.

⁷ Gere majje caami to kebbe pudata. Kebbe deen pudidi he majje, nanngi de.

⁸ Gere majje caami nder leydi lobbiri, de pudu, de ndimi. Wassaano fuu wadi camme hemre.

Wakkati o timmini kippol haala ngool, sey o towni daane, o wi'i :

—Jom nowru nanooru fuu, nana !

⁹ Sey *aahiibe makko yami mo mbi'i :

—Dume woni maana kippol haala ngool ?

¹⁰ Nden o wi'i be :

—Onon, Alla hokkii on baawde anndude ko suufi dow habaru Laamu muudum. Amma wobbe, he kippol haala be kaalirantee dum. *Baa nde ibe ndaara, be ngi'ataa. Baa nde be nani, be paamataa.**

¹¹ Piirtol kippol haala ngool nii :

—Aawdiiri ndiin woni haala Alla.

¹² Sera laawol to aawdiiri ndiin saami woni nanube haala kaan. Amma wakkati be nanunoo ka, Ibiliisa waran, itta ka nder berde mabbe ngam be keppa goondinde, sako be kisa.

¹³ Korkaaye to aawdiiri ndiin saami woni nanube haala kaan, njaɓborii ka welwelo. Amma ka wadaay dadi nder mabbe. Wakkati sedfa tan be ngoondinta. Nde nii be cii'aama sedfa tan, be mboppa ka.

¹⁴ To kebbe pufidi aawdiiri ndiin woni nanube haala kaan amma sakkulla, suuno njawdi e mbelirka duuniyaaru huma ka, ka heppa benndude nder mabbe.

¹⁵ Leydi lobbiri to aawdiiri ndiin saami woni nanube ka, njaɓbori ka berne worre lok. Be munyi munyal manngal faa be ngadi barke.

Kippol haala dow fitilla

¹⁶ —Walaa kubboowo fitilla, nden hippira ka le'al naa sorna ka ley leeso. Amma nde neddo

* **8:10 8.10** Esaaya 6.9

hubɓii fitilla, sey nii bila ka ngam ka yaynana naatoobe.

¹⁷ Huune fuu ko suudi no wanngowan nyannde gom. Ko soomaa fuu duu no somtete.

¹⁸ Ndenne, kakkilee he no nanirton kujje, ngam jogiido fuu no beydantee. Amma mo walaa oon, baa ko miilii no jogii d'um, no teetete.

Minyiraabe Iisa worbe e innii d'um'en

¹⁹ Minyiraabe Iisa worbe e inniid'um'en ngari to Iisa, amma be kebaay yottaade mo ngam jama'aare woni no filii mo.

²⁰ Nden goddo wi'i mo ko inniiko e rimdaabe makko no ndarii yaasin no ngidi ngi'a mo.

²¹ Sey o jaabii, o wi'i :

—Inna am e rimdaabe am ngoni nanoobe e golliroobe haala Alla.

Iisa darnii duydi

²² Nyannde gom Iisa e *aahiibe mum naati nder laana, sey o wi'i *aahiibe been :

—En njolu peta ngaa.

Sey be njoli.

²³ Wakkati be njolannoo, sey doyingol adi mo. Duydi ummii dow peta ngaan, laana mabbe heewi ndiyam faa ka hosi rufude.

²⁴ *Aahiibe makko battii mo, pindini mo, mbi'i mo :

—Moodibbo, moodibbo, en maayan !

Sey o fini, o sappii henndu nduun e benkeyye deen. Dum fuu d'um darii. Peta ngaan fuu wadi siw.

²⁵ Nden Iisa wi'i *aahiibe been :

—Toy goondinol moodon ?

Dum haaydini be. Be kuli, ibe mbi'odira :

—Moy woni nedfo oo, tilsinoowo baa henndu e ndiyam, di downtanoo dum oo ?

Iisa sawrii laddaado joodfiido nder annyeeje

²⁶ Iisa he *aahiibe mum pedditi peta Galili faa panndowa leydi Gerasa.

²⁷ Wakkati be njippinoo gorko gom, jeyaado wuro ngoon, mo ginnaaru bondu woni dow mum, wari to Iisa'en. Gorko oo booydi he ginnaaru nduu faa ndu wadi o bornataako, o eggi nder wuro ngoon o joodfowi nder annyeeje.

²⁸ Wakkati o hi'unoo Iisa, sey o huubi daane toowne, o hofi yeeso Iisa, o wi'i mo :

—Iisa, *Bii-Alla Toowfo, dume ngidfaa wafude kam ? Mi naarake ma, to torram !

²⁹ Ginnaaru nduun no yeenyannoo dow gorko oo kile keewde. Indu yaara mo faa nder ladde yeeruure. Juude gorko oo e koyde mum de fuu kabfiraama callali, amma omo taya di.

Iisa tilsinii ginnaaru bondu nduun jippoo dow gorko oo.

³⁰ O yami mo, o wi'i :

—Noy mbi'etedaa ?

O jaabii, o wi'i :

—Midfo wi'ee : « Jama'aare ».

Ngam ginnaaji dufdi ngoni dow makko.

³¹ Nden di naarii Iisa to o tilsin di di njaha nder ngaykaa laahara nga walaa fuu keerol.†

† **8:31 8.31** Ngaykaa laahara nga walaa fuu keerol kam woni to maaybe be kebaay mbuurnam nduumiifam ngoni.

³² Hadde don sewre girooji mawne gom no durannoo dow waamnde. Ginnaaji diin ɲaarii mo o acca di njippowo dow girooji diin. Iisa jabi, acci di.

³³ Di takkiti gorko oon, di njippowi dow girooji diin. Sewre ndeen fuu doggi simmiti waamnde ndeen. Di talliti, di caamowi nder peta ngaan, di njoolii.

³⁴ Wakkati durooɓe girooji diin ngi'ii dum, ɓe ndoggi, ɓe kaalanowi himbe wuro ngoon e himbe seraaji maggo.

³⁵ Himbe been njehi yeewowi ko wadi. Wakkati ɓe njottinoo to Iisa, ɓe tawi laddanooɗo oon no joodii hadde koyɗe makko. Omo holti, hakillo makko duu no huubi. Kulal nanngi ɓe.

³⁶ Warɓe ngi'ii gorko oon kaalanowi himbe no gorko laddanooɗo oon nyawtiniraa.

³⁷ Himbe leydi Gerasa fuu ɲaarii Iisa dilla nder leydi mum'en, ngam kulal manngal nanngi ɓe. Iisa naati laana, dilli.

³⁸ Wakkati ɓe ndillannoo ndeen gorko mo ginnaaji mum ndiiwaa oon, ɲaarii Iisa acca kam tokka mo. Amma Iisa soyyiti mo, wi'i mo :

³⁹ —Hootu wuro maa, kaalowa ko Alla wafani ma fuu.

Nden o hooti, o haalanowi wuro ngoon fuu ko Iisa wafani mo.

Iisa ummintini bii-Jayrus, yamɗintini debbo mo tuuni mum tayataa

⁴⁰ Wakkati Iisa wartunoo Galili, jama'aare jabɓii mo, ngam illa ndeen ibe ndoomi mo.

⁴¹ Sey Jayrus, hooreejo *waajordu oon, wari to Iisa, hofi yeeso makko, ñaarii mo o wara wuro mum

⁴² ngam biyum debbo gooto mo o rimi no habda he yonki. Bii-Jayrus debbo oo duubi mum ngadaay sappo e didi.

Wakkati Iisa fa'uno wuro Jayrus, jama'aare tokki mo faa himbe no billa mo.

⁴³ Debbo gom, mo tuuni mum heppi tayude duubi sappo e didi nii no tawa nder jama'aare ndeen. Ko o joginoo fuu, o watti dum ngam o sawree, amma neddo fuu waawaay yamdintinde mo.

⁴⁴ Debbo oo yuwri Iisa har gada, meemi hunnduko jabbaare makko. Wakkati mum da yiiyam daam tayi.

⁴⁵ Iisa wi'i jama'aare ndeen :

—Moy meemii kam ?

Neddo mabbe fuu wi'i hanaa kam non. Sey Piyer wi'i mo :

—Moodibbo, himbe dubbe ngatti ma caka. Kambe ngoni no bille !

⁴⁶ Nden Iisa wi'i :

—Goddo meemii kam, ngam mi nani baawde yuwi nder am.

⁴⁷ Wakkati debbo oon faamunoo ko kam waawtaa suudaade, sey o wari omo hodda, o diccii yeeso Iisa, o haali yeeso himbe fuu ko wadi kam meemi Iisa, e no o yamditiri wakkati mum da.

⁴⁸ Nden Iisa wi'i mo :

—Bannam debbo, goondinol maa danni ma. Yah he jam !

⁴⁹ Iisa no caka haala sey goddo yuwi wuro Jayrus, wari, wi'i :

—Jayrus, biya debbo maayi, fotaay tampinaa moodibbo oo kaden !

⁵⁰ Wakkati Iisa nanunoo dum, sey wi'i Jayrus :

—Taa hulu, goondin tan, biya dadan.

⁵¹ Wakkati Iisa yottinoo wuro Jayrus, o accaay neddo fuu nadda he makko, sey nii Piyer, Yahaaya, Yakuuba, baaba suka oon e inna suka oon.

⁵² Himbe fuu no cimoo, no mboya suka oon. Nden Iisa wi'i be :

—Dume woni boji d'ii ? O maayaay, o daanii tan.

⁵³ Be njali, jaleede yawaare ngam ibe anndi ko suka oon maayi.

⁵⁴ Iisa nanngi junngo suka oon, towni daane, wi'i :

—Suka, umma !

⁵⁵ Yonki suka oon warti, wakkati mum da o ummii. Iisa wi'i, be kokka suka oon ko nyaamata.

⁵⁶ Ummintinol suka oon haaydini saaroobe suka oon sanne. Amma o wi'i be to be kaalan neddo fuu ko wadi.

9

Iisa lili lilaabe mum sappo e dido

¹ Iisa noddi *lilaabe mum sappo e dido been. O hokki be semmbe e baawde riwude ginnaaji e nyawtude nyawbe.

² Nden o lili be, be mbaajoo dow Laamu Alla, be njamdintina nyawbe.

³ O wi'i be :

—To neddo moodon fuu yaaru sawru, mbasu, nyaamdu, ceede, naa toggooje didi nder jahaangal ngaal.

⁴ Nder wuro fuu ngo ngardon, baade fuu nde njippidon nder mum, njoodee nder mayre sey nyannde ndilloton.

⁵ Wuro fuu ngo himbe mum njabbaaki on, nde odon mburtoo ngo, piddee sollaare koyde moodon* ngam dum laatanoo be seeda gacce mabbe.

⁶ *Lilaabe been ndilli, ibe njaha wuro warde wuro, ibe mbaajoo *Habaruu lobbo, ibe njamfintina nyawbe nokku fuu.

Wemmbere Hirudus

⁷ Wakkati *Hirudus, laamiido leydi Galili, nanunoo ko Iisa woni no wada fuu, hakkillo makko ndiibodiri. O nani wobbe no mbi'a Yahaaya gadoowo *battisma ummitii,

⁸ wobbe no mbi'a Eliya wanngi.† Wobbe duu no mbi'a gooto nder annabiibe aranbe ummitii.

⁹ Amma *Hirudus wi'i :

—Mi tayi hoore Yahaaya. Moy woni mo nananmi kujje dee fuu no kaalee dow mum oo ?

Nden o tefi no watta o hi'a Iisa.

Iisa nyamnii worbe ujunaaji jayo

¹⁰ Wakkati *lilaabe been ngartunoo, be kaalani Iisa ko kam'en ngadi fuu. Nden o

* **9:5 9.5** Pidfol sollaare koyde aahiibe ngool no holla ko be njeeyittako be ngarta to himbe bee. Be ngidaa duu hooyude godfum mabbe, baa sollaare wuro ngoon be ngidaa ndillidde dum. † **9:8 9.8** Yahudankoo be no ndoomi faa annabi Eliya wara nder balde cakittoo de.

ummodi kambe tan ngam be pa'a har siire Baytisayda.

¹¹ Wakkati jama'aare ndeen nanunoo be ndillan, sey nde tokki mo. Nden o jabbii nde. O waajii nde dow habaru Laamu Alla. O sawri haajaabe sawreede duu.

¹² Wakkati hiirunoo, *lilaabe sappo e dīdo been battii Iisa, mbi'i mo :

—Do nder ladde ngonden. Accu jama'aare ndee yaha nder gure e dadɗooji seraaji dīi, ngam be keba to be njippoo e to be nyaami.

¹³ Nden Iisa wi'i be :

—Onon e ko'e moodon, kokkee be ko be nyaamata !

*Aahiibe been njaabii mo, mbi'i :

—Ko min njogii fuu buraay buuruuje joy e liyyi dīdī. Naa a hid'aana min coodanowa himbe bee fuu nyaamdu non ?

¹⁴ Worbe tawaabe toon tan no ngada worbe ujunaaji joyo.

Nden Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Njonnee be cefe-cefe, sewre fuu wada hano himbe woygu.

¹⁵ Be njonni be cefe-cefe faa neddo mabbe fuu hebi to joodii.

¹⁶ Iisa hooyi buuruuje joy e liyyi dīdī dīin, tiggiti, yetti Alla. O helti buuruuje deen e liyyi dīin o hokki *aahiibe been njeddana jama'aare ndeen.

¹⁷ Himbe fuu nyaami faa kaari. Kelte koddiide deen kawra, de kebbini kandeeje sappo e dīdī.

Piyer wi'i Iisa woni Almasihu

¹⁸ Nyannde gom wakkati Iisa wonnoo feere mum no du'oo, *aahiibe makko no tawaa hadde makko. Sey Iisa yami be, wi'i :

—Moy himbe mbi'ata ngonmi ?

¹⁹ Nden be njaabii mo, be mbi'i :

—Wobbe no mbi'a aan woni Yahaaya gadoowo *batisma. Wobbe to mum'en, aan woni Eliya. Wobbe duu no mbi'a a gooto nder annabiibe aranbe ummitiido.

²⁰ Iisa yami be, wi'i :

—Dey onon nee, moy mbi'oton ngonmi ?

Piyer jaabii mo, wi'i :

—Aan woni *Almasiihu mo Alla !

²¹ Iisa foodi noppi mabbe wi'i to be kaalan dum neddo fuu.

²² Nden o wi'i be :

—No tilsi *Bii-Neddo torree sanne. Mawbe *Yahudankooɓe, hooreɓe *cakkanooɓe Alla e jannginoobe *Tawreeta tottitoo mo. O waree, nden o ummitoo nyannde tataɓere.

²³ O wi'i be, be fuu :

—Muuyɗo tokkude kam fuu, acca daarude hoore mum, hooya *leggal mum bardugal nyannde fuu, tokka kam.

²⁴ Ngam gidɗo hisinde yonki mum, mursan ki. Amma mursuɗo ki ngam am, hisinan ki.

²⁵ Dume keɓol duuniyaaru nduu fuu nafirta neddo, nde joomum mursi yonki mum ?

²⁶ Miin, *Bii-Neddo, caliido kam miin e haalaaji am dii fuu yeeso himbe, mi saloto dum nde mi wari nder teddungal am, e nder teddungal *Baaba am e maleykaaɓe mum seniibe.

²⁷ Goonga kaalananmi on : Nder tawaabe do bee hannden, wofbe maayataa ngi'aay Laamu Alla.

Mbaylitaaki tagaadi Iisa

²⁸ Balde jeetati gada ko Iisa wi'i dow hoore mum, o nyakki dow waamnde faa o du'oo. Piyer, Yahaaya e Yakuuba no ngondi he makko.

²⁹ Wakkati o du'otonoo, tagaadi yeeso makko waylitii. Kolte makko ndawni tar faa no yelkitoo.

³⁰ Wakkati mum da himbe dido gom, *Muusa e Eliya mbanngi.

³¹ Be mbanngidi teddungal, ife kaalda he Iisa. Be kaaldi he makko dow no o humnirta golle makko har maayde makko nder *Ursaliima.

³² Piyer e yaadiraabe mum no daanii doyngol mabbe moddi. Ko be pini, sey be ngi'ii teddungal Iisa e worbe dido wondube he makko been.

³³ Wakkati himbe dido been ceedunoo he Iisa, sey Piyer wi'i mo :

—Moodibbo, no woodi ko tawaaden do. Accu min nyiba hukumuuji tati : Aan worru, *Muusa worru, Eliya worru.

Piyer haaldi he Iisa, amma anndaa ko woni no wi'aa.

³⁴ Wakkati Piyer wonnoo no haala, luuldere gom wari, suddi be. Luuldere jippiine dow mabbe ndee wadi *aahiibe been kuli sanne.

³⁵ Daane gom yuwi nder luuldere ndeen, wi'i :
—Oo woni Biyam mo cubiimi. Kettinane mo !

³⁶ Ko daane ndeen deyyi, Iisa tan be ngi'ii.
*Aahiibe been njogii ko wadi d'um caka
mum'en. Nder bald'e mum walaa mo be kaalani
ko be ngi'ii.

Iisa sawri suka laddaado

³⁷ Jaangoore mbaylitaaki tagaadi Iisa, wakkati
Iisa e *aahiibe mum tato been njippinoo
waamnde ndeen, jama'aare mawne gom wari
jabbi Iisa.

³⁸ Sey nder jama'aare ndeen, gorko gom
huubi, wi'i :

—Moodibbo, mi naarake ma, yeewanam
biyam gorko oo, kanko tan ndimumi.

³⁹ Ginnaaru gom woni dow makko. Nde ndu
yeenyii mo, ndu dimmba mo, o tinno omo
hacca faa ngufo waanjonoo mo. Ndu accataa
mo, sey to o nawnake ko ndu yoofa mo.

⁴⁰ Mi naarake *aahiibe maa ndiiwa ndu,
amma be keppe.

⁴¹ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Hey onon himbe jamaanu bondo, be
ngoondinaay ! Faa nde ngondanmi he
moodon ? Faa nde tinnotoomi mido munyana
on ? Waddu suka maada do !

⁴² Wakkati suka oon badinoo, sey ginnaaru
nduun libi mo. Ndu tinni indu dimmba mo. Iisa
sajiti he mayru ndu takkitoo suka oon. O sawri
suka oon, o hokkiti d'um bammum.

⁴³ Wonbe toon been fuu nanngi kunddule
mum'en, baawde Alla mawde haaydini be.

Wakkati Iisa hi'unoo ko golleeji mum d'ii
haaydini jama'aare ndee fuu, sey o wi'i *aahiibe
makko :

44 —Onon, korkitee noppi mon, kettinodon ko kaalanmi : *Bii-Nedfo no jammbetee, watee nder juude.

45 Amma *aahiibe makko paamaay maana haala kaa. Ka laabanaay be, ibe kula duu yamude mo.

Moy buri teddude ?

46 Geddi ummii hakkune *aahiibe Iisa dow burdo teddude nder mabbe.

47 Iisa no anndi ko woni nder berde mabbe, sey o nanngi junngo cukalel gom, o darni hadde makko,

48 o wi'i be :

—Jabbiido cukalel ngel dow innde am, miin jabbi. Jabbiido kam, jabbake lildo kam. Ngam burdo leesude hakkune moodon, kam woni burdo teddude nder moodon.

49 Sey Yahaaya fiirti hunnduko, wi'i :

—Moodibbo, min ngi'ii godfo no riiwa ginnaaji bondi he innde maa. Min kad'i mo ngam o wondaa he meeden.

50 Iisa jaabii mo, wi'i :

—To kadee mo, ngam mo yeddaay on fuu, no wondi he moodon.

Himbe leydi Samariya calake jabbaade Iisa

51 Wakkati yeencinol Iisa dow kammu badinoo, Iisa e hoore mum adi anniya yahde *Ursaliima.

52 O lili *lilaabe makko ardoo mo. Be ndilli be naatowi nder wuro leydi Samariya gom ngam be ciryanoo Iisa ko haajaa fuu.

53 Amma himbe wuro ngoon calii jabbaade Iisa ngam be anndi ko *Ursaliima o fa'i.

⁵⁴ Ko Yakuuba e Yahaaya ngi'unoo d̄um, sey be mbi'i :

—Moodibbo, afa hid̄i min mbi'a hiite yuwa dow jippoo nyaama be naa ?

⁵⁵ Iisa yeeyitii be, duki be.

⁵⁶ Sey be njehi wuro feerewo gom.

No Iisa tokkirtee

⁵⁷ Iisa'en no he laawol sey ned̄do gom wi'i mo :

—Mi tokkete mi yaha to njehataa fuu.

⁵⁸ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Junkuuji no ngoodi gayde, pooli duu no ngoodi cuudi, amma *Bii-Ned̄do walaa baa nokku to fukkoo, fowtina hoore mum.

⁵⁹ Iisa wi'i god̄do :

—Tokkam !

Amma ned̄do oon jaabii mo, wi'i :

—Moodibbo, accu mi moobowa baaba am ginan.

⁶⁰ Sey Iisa wi'i mo :

—Accu maaybe mooba maaybe mum'en. Aan kay, yah waajowa habaru Laamu Alla.

⁶¹ God̄do wi'i Iisa :

—Mi tokkete, Moodibbo. Amma accu mi waynitowo hoggo am ginan.

⁶² Iisa jaabii ned̄do oo, wi'i :

—Ned̄do fuu dekufo junngo mum dow demirgal, nde yeeyitake, walaa ko nafataa nder Laamu Alla.

10

Iisa lilii aahiibe mum lasooji tato e sappo e d̄ido

¹ Gaɗa ekkintinol dow no Iisa tokkirtee, Iisa subii kaden *aahiibe lasooji tato e sappo e diɗo, liliri diɗdiɗo, be ardo mo nder wuro fuu e nokku fuu to o haani yahde.

² O wi'i be :

—Ko hettee no ɗuudi, hettoobe ɗuudaa. Ndenne, eele Jom hetto oon lilda hettoobe nder gese mum.

³ Njehee, mi lilii on he himbe oɗon nanndi baali hakkune pobbi.

⁴ To njaaree baafuy. To njaaree albey, to njaaree mbasu, naa paɗe. Dow laawol, to on cannodiree he himbe cannodirol juungol.

⁵ Baade nde naatudon fuu, cannon joomiinde ginan, mbi'on : « Jam jippoo dow baade ndee. »

⁶ Nde nedɗo mo jam non, barke du'aa'u moodon tabbitan he makko. Nde o hanaa jom jam duu, o hebataa barke du'aa'u moodon.

⁷ Njooɗee nder baade nde mbernadon. Ko be kokki on fuu nyaamon, njaron, ngam no haani golloowo fuu heba njobdi mum. To ngadee naata-wurto nder baade fuu.

⁸ Wuro ngo naatudon nder mum fuu, nde on njabbaama, ko ngaddanadon fuu nyaamon.

⁹ Njamɗintinon nyawbe tawaabe toon, mbi'on be : Laamu Alla badake on.

¹⁰ Amma wuro fuu ngo naatudon, nde on njabbaaka nder maggo, njehee nder laabi maggo, mbi'on :

¹¹ « Min piɗfii baa sollaare wuro moodon takkinoone he koyɗe amin he moodon. Amma anndee ko Laamu Alla badake. »

¹² Midfo haalana on : Nyannde darnjal, kiite wuro ngoon no buran kiite *Sodooma naawde.

¹³ O wi'i siire Korasin :

—Korasin, a boni ! Bone saaman dow maa, aan Baytisayda ! Nder moodon Alla wadfi kujje kaaydfiniide. Ngam nde nii kaayde de Alla wadunoo nder moodon deen, o wadinoo de nder Tirus he nder Sidon, nden tawan wonbe nder majje tuubinoo ila. Be boornakeno saakuuji, be njoodakeno nder ndooni, ngam hollude ko be tuubii.

¹⁴ Ndenne nyannde darnjal, kiite moodon no buran kiite Tirus e Sidon naawde.

¹⁵ Aan duu Kafarnahum, ada miiloo a townetee faa dow naa ? Too, a leynetee faa ley toon nder laahara.

¹⁶ Iisa wi'i *aahiibe mum kaden :

—Kettinaniido on fuu, miin hettinanii. Caliido on fuu, miin salii. Caliido kam duu, salake lildo kam.

¹⁷ *Aahiibe lasooji tato e sappo e dfido been njehi, ngartidi welwelo, mbi'i Iisa :

—Moodibbo, baa ginnaaji bondi wakkati min tilsinii di dow innde maa, di dowlanake min.

¹⁸ Iisa jaabii be, wi'i :

—Mi hi'i Ibiliisa no yuwa nder kammu, no saama hano mayyere.

¹⁹ Nanee, mi hokkii on baawde yaabude dow bolle, jahe, e jaalaade baawde ganyo fuu. Walaa ko hebata on.

²⁰ To mbelnee ngam ginnaaji dowlanake on tan, amma mbelnee ngam inde moodon mbinndaama nder kammu.

²¹ Nder wakkati mum, *Ruuhu Ceniido hebbini Iisa welwelo. Sey o wi'i :

—Mi yettii ma, *Baabiraawo jom dow he ley. A suudfanii jom'en hakkillo he anndal kujje dee fuu, amma a wannginanii de sukaabe famarbe. Mi yetti *Baaba, ngam kanyum weli ma.

²² *Baaba am watti huune fuu nder juude am. Walaa anndudo Bidfo oon, nde hanaa *Baabiraawo oon. Walaa anndudo *Baabiraawo oon duu nde hanaa Bidfo oon, he mo Bidfo oon muuyi wannginande *Baaba oon.

²³ Iisa yeeyitii *aahiibe mum haalani be kambe tan, wi'i :

—Gite gi'ooje ko ngi'oton, mbelii hoore !

²⁴ Ngam mido wi'a on, annabiibe e laamiibe duube ngidiino ngi'a ko ngi'oton dum, amma be ngi'aay dum. Be ngidiino hettinaade ko nanoton dum, amma be nanaay dum.

Kippol haala dow bii-leydi Samariya lobbo

²⁵ Nyannde gom jannginoowo *Tawreeta gom ummii faa tunna Iisa. O wari, o yami Iisa, o wi'i :

—Moodibbo, dume kaanumi wadude ngam hebude mburnam nduumiidam ?

²⁶ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Dume winndaa nder *Tawreeta ? Dume njannugdaa toon ?

²⁷ Sey jannginoowo *Tawreeta oon jaabii, wi'i :

—*Hid'ir Alla Joomiraawo maa he berne maa fuu he yonki maa fuu he semmbe maa fuu he hakkillo maa fuu. Ngidaa gondo maa no ngidirdaa hoore maa.**

* **10:27 10:27** Wi'itaade Tawreeta 6.5 ; Lewinkooɓe 19.18

28 Iisa wi'i mo :

—A nootake no woodiri. Wadfu non, a wuuran.

29 Amma jannginoowo *Tawreeta oon no hidfi holla ko kam no woodi goonga, nden wi'i mo :

—Ndenne, moy woni gondo am ?

30 Iisa jaabii mo, wi'i :

—No woodi gorko gom yuwɗo *Ursaliima no yeha Yeriko. Pasotoobe gom nanngi mo, borti kolte makko, piyi mo, acci mo hano maayɗo.

31 Dum fotodiri *cakkanoowo Alla gom tokkowi laawol ngool no wara warde. Wakkati o hi'unoo teetaaɗo oon no fukkii, o hammbi mo, o wittii.

32 Noon *Lewinke gom duu wari hi'i mo, hammbi mo, wittii.

33 Bii-leydi *Samariya gom nder jahaangal mum, tokki laawol ngool, sey wari tawi teetaaɗo oon. Wakkati o hi'i mo, o heewi yurmeene.

34 O badii mo, o sawriri barme makko nebbam e cabiijam, o fiili de. O wadɗini mo dow badfu makko. Nden o yaari mo jipporde weerbe gom, o hinnii mo.

35 Jaangoore mum, o itti tammaaje cardi didi, o hokki jom weerirde ndeen, o wi'i mo : « Hiinna mo. Nde ko mbarandaa mo buri non, nde mi wartii, mi yobete. »

36 Iisa yami jannginoowo *Tawreeta oon wi'i mo :

—He giide maa, nder himbe tato bee moy laatii gondo teetaaɗo oon ?

37 Jannginoowo *Tawreeta oon jaabii Iisa, wi'i mo :

—Kolludo mo yurmeene oon.
 Sey Iisa wi'i mo :
 —Aan duu, yah, wadfoy hano non !

Iisa humpitake Marta e Mariyaama

³⁸ Iisa e *aahiibe mum no nder jahaangal, sey be ngari wuro gom. Debbo gom bi'eteedo Marta weerni be.

³⁹ Marta no woodi minyiraawo mum debbo gom bi'eteedo Mariyaama. O joodii sera koyde Iisa, omo hettinoo haala Iisa.

⁴⁰ Marta no he moyyinde ko haani fuu ngam weernude be. Golle deen duudiri mo sanne faa o henni hakkillo makko fuu he majje. Sey o wari, o wi'i Iisa :

—Joomam a hi'aay ko golle duudiri kam non ? Minyam accidi kam golleeji dii, walaa ko mbi'udfaa ? Wi'u o ummoo, o wara, o walla kam.

⁴¹ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Marta, Marta, hakkillo maa fuu ummake, ada tampina hoore maa dow kujje dudde.

⁴² Amma nder majje worre tan nafata. Mariyaama subake ko buri nafude dum, walaa teetoowo mo dum.

11

Iisa jannginii aahiibe mum no be ndu'ortoo

¹ Nyannde gom Iisa no du'oo nder nokku gom. Wakkati o hantunoo, sey gooto nder *aahiibe makko yami mo, wi'i :

—Moodibbo, janngin min no min ndu'ortoo, hano no Yahaaya gadfoowo *bafisma jannginiri aahiibe mum.

- 2 Nden Iisa jaabii, wi'i be :
 —Wakkati ndu'otodfon fuu, mbi'on :
 « *Baabiraawo,
 innde maa teddinee.
 Laamu maa wara.
- 3 Hoynan min nyaamdu heyunu ndu min
 kaajaa nyannde fuu.
- 4 Yaafana min hakkeeji amin,
 ngam minen duu, miden njaafoo wadanbe
 min gacce.
- Taa accu min cii'ee. »
- 5 O wi'i be kaden :
 —Se gooto nder moodfon yehi to gidfo mum
 caka jemma, wi'i mo : « Gidfo, wuyam buuruuje
 tati,
- 6 Higo am gom woni e jahaangal, o wari o
 jippake wuro am. Mi walaa ko kokkanmi mo ».
- 7 Nde gidfo maa oo jaabake ma toon nder
 suudu mum, wi'i : « Taa torram, mi mabbi.
 Miin e sukaaabe am duu, min pukkake. Mi
 waawtaa ummaade mi hokke godfum. »
- 8 Midfo wi'a on, baa nde o ummaaki o hokki
 mo ngam o gidfo makko, o ummoto, o hokka mo
 ko o haajaa fuu, ngam o accaa sulnande mo.
- 9 Miin, midfo wi'a on :
 —Eelee, on keban. Tefee, on ngiitan.
 Calminee, on omtantee.
- 10 Ngam eeludfo fuu heban, tefudfo fuu hiitan,
 calmindfo fuu omtantee.
- 11 Hakkune moodfon baaba oye hokkata
 biyum hayre nde eeli buuru ? Naa hokka mo
 mboddi se o eeli linngu ?
- 12 Naa nee hokka mo yaare nde o yami
 woppaane ?

13 Goonga onon, no mbonirdon nii fuu, odon kokka bibbe moodon kujje lobbe, sako Baabii'on gondo dow. Omo hokka eeludo mo fuu *Ruuhu Ceniido.

No Iisa riiwirta ginnaaji bondi

14 Ginnaaru bondu gom nanngi neddo gom beebi mo. Nyannde gom, Iisa riiwi ginnaaru bondu nduu dow neddo oo. Ko ndu takkiti neddo mo ndu beebi oon, sey neddo oon fuddi no haala. Dum haaydini jama'aare ndeen.

15 Nden nder jama'aare ndeen, wobbe tinni no mbi'a :

—Be'eljebul, hooreejo ginnaaji oon, hokki mo baawde riiwude ginnaaji diin !

16 Wobbe duu ngam cii'oo mo, muuyi o wadana dum'en alaama kaaydiniido gom yuwdo dow, kolloowo ko Alla lili mo.

17 Amma Iisa no anndi miilooji maɓɓe, nden o wi'i be :

—Laamu fuu senndi pecce didi no habda hoore mum, sankititto. Wuro fuu fecciingo duu no sankititto.

18 Nde nii Ibiliisa no habda he hoore mum, noy laamorde mum darortoo ? Ngam on mbi'i he baawde Be'eljebul ndiiwiranmi ginnaaji dii.

19 Nde tawi Be'eljebul ndiiwiranmi ginnaaji, aahiibe moodon, dume ndiiwirta di ? Ndenne gollleeji maɓɓe he hoore mum kollata ko on ngalaa goonga !

20 Amma nde nii junngo Alla ndiiwiranmi ginnaaji, idum holla ko Laamu Alla wari to moodon.

²¹ Gorko jom semmbe nde jogake takubaahi reeni hoggo mum, njawdi mum no reenoto.

²² Amma baa nii ko omo fiira ki gabaare, nde burɗo mo semmbe gom saami dow makko, teetan ki he makko, senndida njawdi makko wobbe.

²³ Iisa wi'i :

—Ndenne mo wondaa he am fuu, no ganyo am. Mo wallataa kam mi hawra duu no cankitoowo.

²⁴ Nde nii ginnaaru wurtake nedɗo, ndu yahan indu warta. Ndu tefan nokkuuje joorde to ndu fowtata, amma ndu hebataa. Nden ndu wi'a : « Ndaa, mi soyyoto wuro am to yuwnoomi. »

²⁵ Nde nii ndu wartii, ndu tawtaa nokkuure ndeen wuuwaama, moyyinaama.

²⁶ Nden ndu yaha, ndu waddowa ginnaaji jedɗi burɗi ndu bonde gom. Di naata, ɗi koda nder wuro ngoon. Sakitoo mburnam nedɗo mo ndu wurtinoo nder mum oon bura ɗam arannde ɗam bonde.

²⁷ Wakkati Iisa haalannoo haalaaji ɗii, sey nder jama'aare ndeen debbo gom yetti daane wi'i :

—Debbo dimuɗo ma, musini ma, welii hoore !

²⁸ Iisa jaabii, wi'i :

—Goonga non. Amma nanoobe haala Alla tokka ka, ko'e mum'en buri welde.

Himbe jamaanu bonɗo oo no tefa alaama

²⁹ Wakkati jama'aare hawrunoo, Iisa wi'i nde :

—Himbe jamaanu oo no himbe bonɗe. Ibe ngiɗi ɓe kollee alaama yuwɗo to Alla, amma

walaa alaama mo be kolletee ko yaari alaama annabi Yunuusa.

³⁰ Ngam non, no Yunuusa laatorani himbe Niniwe alaama, hano non duu *Bii-Nedfo laatoranto himbe jamaanu oo alaama.

³¹ Nyannde darjal, debbo laamiido leydi hoore hudo gom ummodoto he himbe jamaanu hannden oo. O hiitodo he mabbe, o liba be. Debbo oo yuwi faa to wodfi, wari ngam hettinaade haalaaji Suleymaanu keewfi hikmaaku. Haya, burfo Suleymaanu nii do !

³² Nyannde darjal, himbe Niniwe ummodoto he himbe jamaanu hannden. Be kiitodoo he mabbe, be liba be, ngam kambe, be tuubii wakkati be nanunoo waaju Yunuusa. Haya, burfo Yunuusa nii do !

Jeyngol banndu

³³ Iisa wi'i jama'aare ndeen :

—Walaa kubboowo fitilla dey suufa ka naa hippa tummbude dow makka, amma sey nii joomum bila ka, ka yaynana naatoobe.

³⁴ Gite ngoni fitillaaji banndu. Nde gite maa no mboodfi, banndu maa fuu no yaynan. Amma nde de mboodfaa, banndu maa fuu no nibban.

³⁵ Ndenne, hakkila to jeyngol gonngol he maa ngool nibbu.

³⁶ Nde banndu maa fuu heewi jeyngol, nde nimre walaa he mayru baa sedfa, ndu yaynan nokku fuu hano no fitilla yaynirtee.

Iisa felii Fariisa'en e jannginoobe Tawreeta

³⁷ Wakkati Iisa timminoo waajoo mum, sey *Fariisaajo gom wi'i o wara o nyaama wuro mum. Iisa naati, joodii, fuddi no nyaama.

³⁸ Wakkati o hi'unoo Iisa no nyaama lootaay juude mum, dum haaydini mo.

³⁹ Sey Iisa wi'i mo :

—Onon *Fariisa'en, ofon lawya gada kore e gada le'e moodon, amma berde moodon no keewi golleeji bondi e hidde guyka !

⁴⁰ Famdube hakkillo ! Tawte hanaa tagudo gada oon, kam tagi nder duu naa ?

⁴¹ Kokkiree talkaabe berde laabude, nden ko hoddii fuu no laabanan on.

⁴² Bone saaman dow moodon, onon *Fariisa'en ngam ofon ittana Alla *jakka koyriiho, haako uurko e ir kaakooli nyaameteedi fuu. Amma ofon njeeboo dartinaaku e hidde Alla. Dum duu woni ko kaanudon wadude, tawee on mboppaay diito duu.

⁴³ Bone saaman dow moodon, onon *Fariisa'en ! Ngam ofon ngidi joodorde burde teddude nder *baajordi. Ofon ngidi sanneede cannooje teddude nder luube duu.

⁴⁴ Bone saaman dow moodon, ngam ofon nanndi he annyeeje de ngalaa alaama, annyeeje de himbe njaabata dow mum'en anndaay.

⁴⁵ Sey jannginoobe *Tawreeta gom jaabii Iisa, mbi'i :

—Moodibbo, no ngonfaa ada haalira nii, ada fon ada yenna min, minen duu !

⁴⁶ Iisa jaabii, wi'i :

—Onon jannginoobe *Tawreeta duu, bone saaman dow moodon ! Ngam odon ndeka donle teddufe dow himbe, amma onon e ko'e moodon, on meemirtaa de baa daane honndu moodon ngam wallude be !

⁴⁷ Bone saaman dow moodon, ngam on nyibi annyeeje annabiibe, be maamiraabe moodon mbari.

⁴⁸ He golle dee kollirdon ko golle maamiraabe moodon mbeli on. Ngam be mbarii be, onon duu, on nyibi annyeeje mabbe !

⁴⁹ Ngam majjum wadi Alla nder hikmaaku mum wi'i : « Mi lilan yahde he mabbe annabiibe e *lilaabe. Be mbara wobbe mabbe, be torra wobbe mabbe duu. »

⁵⁰ Ndenne, yiyam annabiibe ndufaadam illa fudforde duuniyaaru, himbe jamaanu oo no njomnetee dam.

⁵¹ Goonga kaalananmi on : Illa *Haabiila faa wara he Jakariya baraado hakkune sakkirde e *Juulirde mawne, kiite mum'en fuu caaman dow himbe jamaanu oo !

⁵² Bone saaman dow moodon, onon jannginoobe *Tawreeta ! Ngam on teeti mabbitirdum anndal. On naataay, onon e ko'e moodon, hidube naata been duu, on accaay be naata.

⁵³ Wakkati Iisa yuwanno toon, jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en tinni no tinnana mo sanne. Ibe yama mo dow kujje dufde.

⁵⁴ Ibe tunna mo ngam be keba ko be nanngiri mo.

Kaanuɔo huleede

¹ Himbe ujunaaji ujunaaji ngari kawri to Iisa faa no njaabodira. Sey Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Kakkilee to ngartiree ko'e moodon

*Fariisa'en, ngam be munafikiibe.

² Walaa fuu ko suudi ko wanngintaake, walaa sirri duu ndi anndataake.

³ Ko kaaludon nder nimre fuu, no nanetee yaasin laabɔɔ. Kaden duu ko nyo'udon nder cuudi ommbiidi fuu, no haalettee yaasin daane toowne.

⁴ Higiraaɓe am, mido haalana on :

—To kulee warooɓe on ngam ko yaari dɔm walaa fuu ko be mbaawi wadande on.

⁵ Mi haalanan on moy kaanudon hulude. Kulee Alla ngam gada maayde moodon kanko woodi baawɗe bugaade on nder jahannama. Nde goonga, mido wi'a on, kanko kaanudon hulude.

⁶ Pooloy njoyoy connataake tammaaje diidi naa ? Amma dɔm fuu wadataa Alla yeggita baa gootel nder makkoy.

⁷ Baa leebi ko'e moodon fuu no limaadi faa laabi. Ndenne, to kulee, ngam oɗon buri pooloy dukkoy koy teddungal.

⁸ Mido wi'a on :

—Miin *Bii-Nedɗo, bi'udɔ no anndi kam yeeso himbe, miin duu, mi annditan joomum yeeso maleykaaɓe Alla.

⁹ Amma caliido kam yeeso himbe fuu, mi saloto dɔm miin duu yeeso maleykaaɓe Alla.

¹⁰ Nedɗo fuu kaaludo ko boni dow *Bii-Nedɗo, joomum no waawi yaafeede.

Amma bonnudo innde *Ruuhu Ceniido yaafataake.

¹¹ Nde on njaaraama nder *baajordi, yeeso hooreebe naa laamiibe, to cuulee dow ko njaaboton, naa ko kaaloton,

¹² ngam nder wakkati mum *Ruuhu Ceniido anndinan on ko kaanufon haalude.

Kippol haala dow diikudo pamdufo hakkillo

¹³ Nder jama'aare godfo wi'i Iisa :

—Moodibbo, wi'u mawnam sennda ndonu baabiimin, hokka kam mbaka am.

¹⁴ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Hey aan ! Moy wadi kam kiitotofo moodon naa ceendoowo njawdi moodon ?

¹⁵ Nden Iisa wi'i jama'aare ndeen :

—Kakkilee he suuno njawdi, ngam hanaa njawdi wuurnata neffo, baa nde tawi o diikudo sanne.

¹⁶ Iisa wadani be kippol haala ngool, wi'i :

—Diikudo gom, gese mum ndimi sanne.

¹⁷ Sey omo yama omo yamtinoo hoore makko, omo wi'a : « Noy ngadanmi ? Ngam mi walaa fuu to moobanmi kabbe am ?

¹⁸ Ayyo, nii ngadanmi ! Mi fiirtan yeeli am, mi nyiba burdi manngu gom. Mi loowa kabbe am e njawdi am fuu.

¹⁹ Nden mi wi'a hoore am : Mi hebi njawdi mbaawni jogaade kam duubi e duubi. Mi fowti, mi nyaama, mi yara, mi nana beldum. »

²⁰ Amma Alla wi'i mo : « A haanjaama ! Jemma oo da, mi jaban yonki maada. Moy ronata ko kawrandaa hoore maa dum ? »

²¹ Nden Iisa wi'i be :

—Dum woni ko hewtotoo neddo fuu hawrani hoore mum njawdi nder duuniyaaru, fadde hawrande hoore mum njawdi yeeso Alla.

Koolee Alla

²² Gafa kippol haala dow diikudo ngool, Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Ndenne, mido wi'a on : To cuulee ko'e moodon nder mbuurnam moodon dow ko nyaamton naa dow ko bornotodon.

²³ Ngam mbuurnam no furi nyaamdu, banndu duu no furi koltal.

²⁴ Yeewee gagaaje : De aawataa, de kettataa. De ngalaa tukke, de ngalaa yeeli, amma Alla no nyamna de. Onon nee, odon furi pooli dñi teddungal !

²⁵ Moy he moodon waawi beydude nyalooma gooto dow balde mum ngam hoore mum haɓɓake ?

²⁶ Ndenne, nde tawi on mbaawaa wafude baa ko furi famɗude ɗum, ɗume cuulantodon dow ko hoddii ?

²⁷ Yeewee no piindijji ladde mawnirra : Di ngollataa, ɗi mottataa. Amma mido haalana on : Baa Suleymaanu he darjaaji mum fuu holtiraay ko foti gootel nder majji.

²⁸ Nde nii Alla no holtina huɗo taweteeko nder ngesa hannden, tayeteeko fadɗee nder hiite jaano, ɗume hadata mo holtinde on faa bura nii, onon famɗube goondinol ?

²⁹ To cuulanee ko nyaamee e ko yaree. To mbembee ko'e mon ngam majjum !

³⁰ Ngam kujje ɗee fuu, tokkuɓe duuniyaaru pilotoo. Nde goonga, Baabii'on no anndi ko odon kaajaa ɗum.

³¹ Amma tefee Laamu Alla, nden Alla beydanan on kujje dee fuu.

³² To kulee, onon sewre famarde, ngam *Baabiraawo moodon no nana beldum hokkude on Laamu mum.

³³ Connee ko njogidon, cakkon. Ngadane ko'e mon ndesa ka bonataa. Kawron njawdi dow kammu ndi timmataa, ndi gujjo badataako, mooyu duu bonnataa.

³⁴ Ngam to njawdi mon woni, toon berne mon duu wonata.

Siryiibe jabbaade joomi dum'en

³⁵ —Ciryee, tunndodon, kuβon fitillaaji moodon.

³⁶ Laatee hano golloobe siryiibe jabbaade joomi dum'en wakkati yuwata batu. No o yottorii, be omtana mo.

³⁷ Golloobe be joomi dum'en tawi daanaaki, mbelii ko'e. Mid'o haalana on goonga : O tunndoto, o wara o ngollana be. O rotta, o jodfina be nyaama.

³⁸ Nde caka jemma naa nde fajiri non o warti, welbe ko'e ngoni be o tawi daanaaki.

³⁹ Nde nii jom wuro no anndi wakkati mo gujjo warta, o dooman mo, o hada mo naatude suudu makko.

⁴⁰ Onon duu, ciryee, to gartol *Bii-Nedfo juhu on.

⁴¹ Piyer wi'i Iisa :

—Joomam, kippol haala ngool, minen tan ngadandaa ngol naa himbe fuu ?

⁴² Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Moy woni golloowo kolniido, jom hakkillo ?
Golloowo mo mawdo mum halfini hokka
maccube mum gom mbaka mum'en nyaamdu
nder wakkati mo haani.

⁴³ Beldo hoore woni golloowo mo mawdo
mum warti, tawi no wada golle mum.

⁴⁴ Goonga kaalananmi on : Mawdo oon
halfinan mo njawdi mum fuu.

⁴⁵ Amma nde golloowo oon wi'i nder berne
mum mawdo mum wartilawtaa. Sey o fudfa
fiyude maccube e horbe been. Omo nyaama,
omo yara, faa njaram nannga mo.

⁴⁶ Too, mawdo golloowo oo no wartin
nyannde nde o miilaaka. Mawdo makko riiwan
mo, fiya mo sawru be ngoondinaay Alla.

⁴⁷ Golloowo anndudo ko joomiidum hidii, dey
siryaaki baafuy, naa gollaay ko joomiidum hidii,
no fiyete dorri dufdi.

⁴⁸ Amma golloowo mo anndaa ko joomiidum
hidii, se wadi ko foti fiyeede, no fiyete dorri
sedfa. Kokkaado ko duufi, no yamtete ko
duufi. Kalfinaado ko duufi, no yamtete ko
buri non duudde.

Ceendiigu ngam Iisa

⁴⁹ —Mi wari wattude hiite dow leydi ndii.
Mido hari nge hubba !

⁵⁰ No woodi gadol *baisma mo kaanumi
wafaneede. Fadde makko wafeede, mido nder
suulaare.

⁵¹ Odon miila jam ngaddumi nder
duuniyaaru naa ? Too, hanaa ! Mido wi'a on :
Ko ngaddumi woni, ceendiigu.

⁵² Illa jooni himbe joyo nder hoggo no ceedan. Tato kabda he dɔɔ, dɔɔ kabda he tato.

⁵³ *Baaba habdan he biyum gorko, biɔɔ gorko habdan he bammum. Inna habdan he biyum debbo, biɔɔ debbo habdan he innum. Esiyo debbo habdan he baɗaado mum, baɗaado habdan he esum debbo.

Noy cenndodirten alamaaji gadooji

⁵⁴ Iisa wi'i jama'aare ndeen :

—Nde on ngi'ii balinde har gorgal, dow ko yaawi on mbi'an ndiyam toɓan. Noon duu, dɔm laatorto.

⁵⁵ Se henndu hoore huɔo wifi, on mbi'an dɔm wulan. Noon duu, dɔm laatorto.

⁵⁶ Onon munaafiki'en ! Oɔon mbaawi senndude alamaaji leydi e kammu, dey dume wadi on mbaawaa senndude alamaaji wakkati oo ?

⁵⁷ Dume wadi on mbaawaa anndande ko'e moodon ko dartii ?

⁵⁸ Nde ada yaada he kabduɔo maa yeeso kiite, illa dow laawol tefu potal he makko. Nde hanaa non, nde on ngari yeeso kiitotoɔo oon, o wattete nder juude doomoowo kasu, uddedaa.

⁵⁹ Goonga kaalananni ma, a wurtataako abada nde a yobaay ko tokketedaa dɔm faa laaba.

13

Tuubude naa halkude

¹ Nder wakkati mo Iisa haalannoo dow no alamaaji gadooji cenndodirtee, himbe gom ngari kaalani mo ko Pilaatus, hooreejo leydi

Yahudiya, wadfi biɓɓe leydi Galili gom mbaraa wakkati be ngadannoo Alla sadaka. Ko be mbaraa yiyeele maɓɓe kawrodiraa he yiyeele dabbaaji cakkaadi diin.

² Nden Iisa jaabii be, wi'i :

—Odon miila ko biɓɓe Galili torraabe bee no furi horiibe been hakke naa ?

³ Too, hanaa. Midɔ haalana on nde on tuubaay, onon duu on kalketee.

⁴ Odon miccitol he biɓɓe Galili sappo e njeetato, be suudu Silowam toownu saamunoo dow mum'en faa maayi been, odon miila ko kambe furi himbe *Ursaliima fuu wadude hakke naa ?

⁵ Midɔ haalana on nde on tuubaay, onon duu on kalketee.

⁶ Nden Iisa wadani be kippol haala ngool, wi'i :

—Nedɔ gom no woodunoo ibbi nder ngesa mum. Nyannde gom o wari faa o teba ki, amma o tawaay binngel baa gootel he makki.

⁷ Sey o wi'i kakkiliido ngesa ngaan : « Ndaa, duubi tati nii ko hitaane fuu midɔ wara faa mi teba ibbi kii, amma mi tawtaa binngel baa gootel he makki. Soppu ki ! Nde walaa ko ki nafirta, dume ki waranta en nokkuure ndee fuu. »

⁸ Nden kakkiliido ngesa ngaan wi'i mo : « Mawɔ am, accu ki hikka tan. Mi wasan senngooji makki fuu, mi watta birgiiri.

⁹ Tawte ki rima mawuuri. Nde ki rimaay, a wadan ki soppee. »

Iisa sawri debbo gom nder nyalaane fowteteene

¹⁰ *Nyalaane fowteteene gom, Iisa no darii no waajoo nder *waajordu gom.

¹¹ Debbo gom mo ladde lardini no tawa nder mayru. Duubi sappo e jeetati ko debbo oo no turii faa waawtaa dartaade he hoore mum sam.

¹² Wakkati Iisa hi'unoo debbo oo, noddii mo, wi'i :

—Banndam debbo, a dadii he nyaw maa.

¹³ Iisa deki juude mum dow makko. Wakkati mum da, o dartii, omo teddina Alla.

¹⁴ Amma hooreejo *waajordu nduun nanaay beldum majjum baa sedfa. Nden o wi'i himbe been :

—Balde jeegom kokkaden ngam gollude. Nder balde deen kaanufon warde ngam yamfintineede, amma hanaa nder *nyalaane fowteteene.

¹⁵ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Munaafiki'en. Nder *nyalaane fowteteene hanaa nedfo moodon fuu no firta ngaari mum naa dakiya mum e tiggere, yarnowa.

¹⁶ Debbo oo no taanu *Ibrahim, mo Ibiliisa habbiri duubi sappo e jeetati. O haanaa soptineede nder *nyalaane fowteteene naa ?

¹⁷ Wakkati Iisa haalunoo haala kaa, sey waybe makko fuu keewi semteene. Amma kujje kaaydiniide de o wadi deen mbeli jama'aare ndeen fuu.

Misaali dow laamu Alla

¹⁸ Nden Iisa wi'i kaden :

—He dume Laamu Alla nanndi ? Dume nanndiniranmi ngu ?

¹⁹ Laamu Alla no nanndi he wabbere mutaari nde nedfo hooyi, aawi nder koogol mum. Nde

fufi, nde laatii lekki faa pooli no nyiba cuufi dow makki.

²⁰ Iisa wi'i kaden :

—Dume nanndiniranmi Laamu Alla ?

²¹ Ingu nanndi he yuufinirdum d'um debbo watti nder muddiiji conndi alkama tati mawdi, budi faa d'um fuu d'um yuufi.

Dammbugal paadungal

²² Iisa no fa'i *Ursaliima. Omo tokka ci'e e gure tawaade dow laawol makko, omo waajoo.

²³ Sey godfo yamii be, wi'i :

—Moodibbo, himbe sedfa tan hisintee naa ?

Iisa jaabii mo, wi'i :

²⁴ —Ndurwee heba naatiron dammbugal paadungal. Mid'o wi'a on : Dubbe tefan naatude, keppa.

²⁵ Ngam wakkati waran mo jom baade oon ummoto ommba dammbugal mum. No ndaroridon yaasin, odon calma fuu, odon mbi'a : « Moodibbo ! Omtan min. » Jom baade ndeen wi'an on : « Mi anndaa to njeyadon ! »

²⁶ Nden, puɗɗon wi'ude mo : « A waajake nder laabi gure amin. Min nyaamdii he maa, min njardii he maa. »

²⁷ Amma o jaaboto on, o wi'a : « Mi anndaa to njeyadon. Mboddee kam, onon wadoobe ko boni. »

²⁸ Wakkati ngi'udon *Ibrahim, Isiyaaku, Yakuuba, e annabiibe fuu nder Laamu Alla, onon duu odon ndiwee, odon adee odon paddee yaasin wakkati mum non mboyoton, odon njeryodira nyiye.

²⁹ Himbe yuwan lettugal e gorgal, sobfirde e hoore hufo, ngara njoodoo nyaamda nder Laamu Alla.

³⁰ Nder wakkati oo non, ardiibe been keedata gada, gadaabe been duu laatoo ardiibe.

Iisa yurmake himbe Ursaliima

³¹ Nder wakkati Iisa haalannoo dow Laamu Alla, sey *Fariisa'en gom ngari to makko, mbi'i mo :

—Dillu, wofda do, ngam laamiido *Hirudus no hidfi ware.

³² Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—Njehee mbi'owee junkuwel ngeel ko hannden e jaano mi riiwan ladde, mi nyawtan nyawbe. Fabbi-jaano timminanmi golle am fuu.

³³ Amma no tilsi mi wada golle hannden, jaano e fabbi-jaano, ngam annabiijo haanaa maayde nokku feere gom mo hanaa *Ursaliima.

³⁴ Hey *Ursaliima ! *Ursaliima, hubeere warude annabiibe. A waririi *lilaabe he maada kaaye ! Mi muuyi kile keewde hawrude bibbe maa hano no gortogal hawrirta coppo mum ley bippoole nii. Amma a jabaay.

³⁵ Joonin baade moodon, kam nii no don no woppee. Neddo fuu joodotaako nder mayre. Nde laatotoo winnde.

Mido wi'a on : On ngi'ataa kam illa joonin faa wara wakkati mo mbi'oyton : *Barkinaado woni gardo dow innde Joomiraawo !**

14

Yamfintinol jom buddi gom

* 13:35 13.35 Jabuura 118.26

¹ *Nyalaane fowteteene gom, Iisa naati baade hooreejo *Fariisa'en gom faa nyaama. Wonnoobe nder baade ndeen no kora mo yeewa ko o watta.

² Gorko mo banndu mum buuti gom, no darii yeeso makko.

³ Sey Iisa yami jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en gom, wi'i :

—Yamdintinde neddo nder *nyalaane fowteteene, no hegi naa hegaaki ?

⁴ Amma be nootaaki mo. Nden Iisa deki junngo dow jom buddi oon, yamdintini mo, acci mo o dilli.

⁵ Iisa wi'i be kaden :

—Moy he moodon, biyum naa ngaari mum saamata nder bunndu heppa wurtinde dum law law, baa nde tawi dum wadaanaa nder *nyalaane fowteteene ?

⁶ Be keppe jaabaade mo kaden.

Laatee leynube ko'e

⁷ Wakkati Iisa hi'unoo noddaabe been fuu ngari, neddo mabbe fuu no suɓo joodorde burde teddude. Sey o fillanii be taarihi oo, o wi'i :

⁸ —Nde nii a noddaama batu, taa jooda dow joodorgal burngal teddude. Tawte burdo ma teddude gom waran,

⁹ nden jom batu oon waran, wi'e : « Umma, hokku neddo oo joodorgal ngaal ! » Cemtaa njoodowodaa dow joodorgal burngal leesude gom.

¹⁰ —Amma nde nii a noddaama batu, joodowa ley, ngam jom batu oon no waran, wi'e : « Higo,

umma, jooda dow ! » Dum laatane teddungal yeeso noddaabe-ngari been fuu.

¹¹ Ngam yettudo hoore mum dow, no leesintee. Leesindo hoore mum, no yettetee.

¹² Nden o wi'i jom baade, noddudo mo oon :

—Nde adfa nodda himbe bottaari naa hiraane, taa noddu higiraabe maa, naa banndiraabe maa, naa koreji maa, naa wonndiraabe maa riikube tan. Ngam nde be nodditii ma, dum laatotoo njobdi maa.

¹³ Nde a wadi batu, noddu talkaabe, bonnguube, layoobe e wumbe.

¹⁴ A welan hoore, ngam be ngalaa ko be njobire. A heban duu baraje nyannde ummitaaki dartiibe.

Kippol haala dow batu manngu

¹⁵ Wakkati gooto nder nyaamdoobe he Iisa been nanunoo ko Iisa wi'i jom baade ndeen, sey o wi'i Iisa :

—Nyaamoowo nder batu Laamu Alla, welii hoore.

¹⁶ Nden Iisa jaabii mo, wi'i :

—Gorko gom wadi batu manngu, noddi himbe dufbe.

¹⁷ Wakkati nyaamdu nduun gasunoo, sey o lili golloowo makko gom wi'owa noddaabe-ngara been, siri batu oon fuu gasi.

¹⁸ Sey gooto gooto, be ngadi ko eelude mo o accana dum'en hakke, o yaafoo be. Arano oon wi'i mo : « Mi soodii ngesa, no tilsi mi yaha mi hi'owa nga, mi njaarake ma, yaafam. »

¹⁹ Didfabo oon duu wi'i mo : « Mi soodii ga'i demooji sappo e demirde joy. Midfo hidfi sii'aade dfi, mi naarake ma, yaafam. »

²⁰ Tatabo oon wi'i kam duu : « Booyaay ko banjumi, ndenne mi hebataa wari. »

²¹ Wakkati golloowo oon warti, haalani mawdo mum ko wi'aa. Sey jom batu oon berni, wi'i mo : « Yahda yah dow laabi mawdi nder wuro ngoo e nder nokkuuje to himbe kawrata, noddaana kam talkaabe, bonnguube, wumbe e layoobe. »

²² Nden golloowo oon yehi warti, wi'i : « Alla sabbinate, mi wadi ko mbi'udfaa kam fuu. Amma faa jooni nokku no hoddii. »

²³ Nden jom batu oon wi'i mo : « Yah dow laabi mawdi e pamari. Mo kebudaa fuu, tilsina dum wara naata, ngam suudu am nduu heewa. »

²⁴ Nde goonga midfo wi'a on : Baa gooto nder be noddunoomi bee meedataa nyaamdu am. »

Torra laataade aahiijo Iisa

²⁵ Nyannde gom jama'aare mawne gom no yaada he Iisa, sey Iisa yeeyitii be, wi'i :

²⁶ —Nedfo fuu hidfi tokki kam, nde mi buranaay dum : Innum naa bammum, deekum naa sukaabe mum, mawniraabe mum naa minyiraabe mum, nde mi buranaa dum hoore mum. Too, joomum waawtaa laataade aahiijo am.

²⁷ Nedfo fuu mo wakkaaki *leggal mum bardugal tokki kam, waawtaa laataade aahiijo am.

²⁸ Ngam nde hakkune moodon no tawa gidfo nyiba suudu toownu, hanaa sey nde joomum

joodfake ginan, hiiso ko ndu nyaamata d̄um,
yeewa nde no jogii ko humnata ndu naa.

²⁹ Nde hanaa non duu, joomum diidan ndu,
heppa hantude ndu. Gi'udo ndu fuu no yawoto
m̄o,

³⁰ wi'a : « Yeewee ned̄fo oo. O fud̄di
nyibude, o heppi humnude. »

³¹ Naa, nde laamiido no jogii soogeeji ujunaaji
sappo, nde adi niya honoyde laamiido goodudo
soogeeji ujunaaji laso. Hanaa sey nde o joodfake
o miiloo goonga fuu omo woodi semmbe
jaalaade worbe ujunaaji laso been, naa o
walaa ?

³² Nde o waawtaa, o wad̄an lilaabe
kaalanowa be illa ibe mbod̄di, ngam laawol
jam wada hakkune mabbe.

³³ Hano non duu, ned̄fo moodon fuu
waawtaa laataade aahiijo am nde woppaay ko
jogii fuu.

³⁴ Lamdam no woodi, amma nde dam
lamsataa, d̄ume lamsinta dam kaden ?

³⁵ Walaa fuu ko dam waawata nafude nder
leydi, naa nder birgiiri. Dam bugetee yaasin.

Jom nowru nanooru fuu, nana !

15

Kippol haala dow mbaalu majjunga

¹ Nyannde gom *jabooŋe janngal he wadooŋe
hakke gom ngari to Iisa ngam kettinoo waaju
makko.

² Sey *Fariisa'en e jannginooŋe *Tawreeta
tinni no nguuntoo hakkune mum'en, no mbi'a :

—Nedfo oo no jabbo wadoobe hakke, omo nyaamda he mabbe !

³ Nden Iisa wadani be kippol haala ngool, wi'i :

⁴ —Nde gooto nder moodon no woodi baali hemre, sey ngootu majjaa. O accan baali hemre go'o walaa dfiin ndura, o tefowa majjangu nguun faa o hiita ngu.

⁵ Nde o hiitii ngu, o heewa welwelo, nden o wakkoo ngu, o yaara wuro.

⁶ O hawra higiraabe e wonndiraabe makko fuu, o wi'a be : « Accee mbelnen ngam mi hiitii mbaalu am majjunoongu nguun. »

⁷ Mid'o haalana on : Non welwelo duu wadirta dow kammu nde nii gadoowo hakke gooto tuubii. Welwelo gadoowo dow ngoon buran welwelo dartiibe hemre go'o walaa, be kaajaaka tuubude.

Kippol haala dow tammal cardi majjungal

⁸ —Misaali wi'ee joonin debbo gom nii no woodi tammaaje cardi sappo, dey gootal majjoraa mo. Hanaa o hubban fitilla, o wuuwa suudu makko, o tefira ngal hakkillo faa nde o hiitii ngal naa ?

⁹ Nde o hiiti tammal ngal, o hawran higiraabe makko rewbe e wonndiraabe makko rewbe, o wi'a be : « Accee mbelnen ngam mi hiitii tammal am majjunoongal. »

¹⁰ Too, hano non welwelo laatoranto maleykaabe Alla, nde nii gadoowo hakke gooto tuubii.

Kippol haala dow bidfo majjufo

¹¹ Iisa wi'i kaden :
—Gorko gom no woodunoo fibbe worbe
ɗiɗo.

¹² Nyannde gom minyiyo oon wi'i baaba
mum : « Baaba, hokkam mbaka am nder ndonu
amin. » Sey baaba oon senndi njawdi mum
hakkune fibbe been.

¹³ Balde sedfa gaɗa gaɗa mum, minyiyo oon hawri
ko jogii fuu, dilli, yehi leydi mbodɗuni gom. O
tokkitii fijirde faa o bonni njawdi makko fuu.

¹⁴ Wakkati o timminnoo ndi ndeen, rafo
manngo gom wadi nder leydi ndiin. Sey o fudɗi
naatude nder rafi.

¹⁵ O yehi o takkowi he bii-leydi ndiin gom.
Bii-leydi ndiin, yaari mo nder gese mum, o
durowa girooji mum.

¹⁶ O rafaa faa omo tefa nyaamude nyaamdu
girooji diin, amma walaa kokkuɗo mo ndu.

¹⁷ Sey berne makko warti he wuro, o wi'i
hoore makko : « Golloobe baaba am no nyaama
faa hodda, amma joonin, miin nii ɗo, mido
maayda rafo.

¹⁸ Mi ummoto non, mi hoota hoggo baaba am
mi wi'a mo : Baaba, mi wadi hakke yeeso Alla.
Mi wadi hakke to maada.

¹⁹ Mi fotaay baa wi'eede fiya. Joonin adan
hano golloowo maa ! »

²⁰ Nden o ummii, o fa'i to baabiiko.
Illa to wodɗi, baabiiko holliri mo, nani
yurmeene makko sanne. Nden doggi,
wunndowii mo.

²¹ Sey o wi'i baabiiko : « Baaba, mi wadi
hakke yeeso Alla. Mi wadi hakke to maada. Mi
fotaay baa wi'eede fiya. »

²² Nden baaba oon wi'i maccube mum gom :
« Njehee law, ngaddowee jabbaare burne
woodude, bornon mo. Ngattanon mo hootande
he honndu makko, bornon mo pade.

²³ Ngaddon ngaari payni, kirson, nyaamen,
mbelnen.

²⁴ Ngam biyam mo miilunoomi maayi oo no
wuuri. Biyam majjunoodo oo hiitaama. » Nden
be pudfi welnude. Amma wakkati be
mbelnannoo ndeen, mawniraawo oon no gese.

²⁵ Mawniraawo oon ummii gese no warta.
Wakkati badinoo, sey nani bawdi e bomi no
ngada nder baade mum'en.

²⁶ O noddi golloowo mabbe gom, o yami ko
woni no wada.

²⁷ Oon jaabii mo wi'i : « Minya warti jam.
Baaba maa hirsani mo ngaari payni. »

²⁸ Sey mawniraawo oon berni, salii naatude
baade ndeen. Baabiiko wurtii, sawrini mo o
naata.

²⁹ Nden o wi'i baabiiko : « Ndaa, mi gollanii
ma duubi he duubi, baa nde worre mi salaaki
tilsinooje maa. Baa nde worre a hokkaay kam
damngel, miin e higiraabe am, min mbelna.

³⁰ Amma biya oo, nyaamudo njawdi maa fuu,
he rewbe fijoobe, warta dey kirsanaa dum
ngaari payni ndii. »

³¹ Sey baabiiko jaabii mo, wi'i : « Binngel am,
enen ngondi wakkati fuu, ko njeymi fuu, aan
jeyii dum.

³² Minya mo miilunoomi maayi oo no wuuri.
Minya majjunoodo oo hiitaama. Ndenne, no
haani ngaden batu, mbelnen. »

16

Kippol haala dow kawjotoofo yoyufo

¹ Nyannde gom Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Diikudo gom no woodi kawjotoofo njawdi mum gom. O haalanaama ko kawjotoofo njawdi makko oo, no don no bonna njawdi makko.

² Nden nyannde gom o noddi mo, o wi'i : « Dume woni ko nanumi no fillee dow maa dum ? War, kiisoden ko kalfinmaami, ngam a hawjataako njawdi am kaden. »

³ Sey kawjotoofo njawdi oon wi'i hoore mum : « Noy ngadanmi ? Ngam mawfo am ittan kam golle. Mi walaa semmbe remude, mido semta fiyude mbara.

⁴ Ahaa ! Mido anndi no ngadanmi ko nde mi ittaama golle, mi heba jabbiibe kam nder kowle mum'en. »

⁵ Nden be mawfo makko tokkata nyamaane been, o noddi dum'en gooto gooto. Arano oon o wi'i dum : « Foti mawfo am tokkete ? »

⁶ Oon wi'i mo : « Bidooji nebbam hemre tokketeemi. » Nden kawjotoofo oon wi'i mo : « Hooyu dewtere maa nyamaane, jooda law, mbinndaa woygu. »

⁷ Didabo oon o wi'i dum : « Aan nee, foti tokketedaa ? » Oon jaabii mo wi'i : « Saakuuji alkama keme joy tokketeemi. » Sey o wi'i mo kanko duu : « Hooyu dewtere maa nyamaane, mbinndaa saakuuji keme nay. »

⁸ Yoye kawjiifo njawdi dee ngadi gorko diikudo oon mani mo. Mi hokkii on misaali oo non ngam paamon ko himbe duuniyaaru no

burdi yoye hakkune mum'en dina himbe jeyngol.

⁹ Miin, mido wi'a on : Ngolliree njawdi duuniyaaru heba kebon higiraaɓe ngam nde njawdi ndiin re'i njaɓɓedon nder wuro Alla ngo faa abada abadin.

¹⁰ Kolludo aadilaaku nder kujje pamare, hollan aadilaaku nder kujje mawɗe. Kolludo jammibi nder kujje pamare, hollan jammibi nder kujje mawɗe duu.

¹¹ Ndenne, nde on kollaay aadilaaku nder njawdi duuniyaaru nduu, moy halfinta on njawdi ngoonjaari ?

¹² Kaden duu, nde on kollaay aadilaaku nder njawdi jananndi, moy hokkata on ko njeɗdon ?

¹³ Golloowo fuu waawtaa gollande mawɓe diɗo, ngam joomum wanyan gooto, hidaa ooto, naa teddina gooto, yawo ooto. On mbaawtaa gollande Alla ngollanon njawdi.

¹⁴ Wakkati *Fariisa'en, suunaabe ceede been nanunoo dum, ɓe njaltinii mo.

¹⁵ Sey o wi'i ɓe :

—Onon, oɗon ngidi laataade dartiibe yeeso himbe, amma Alla no anndii berɗe moodon. Ngam ko himbe teddinta hakkune mum'en, kam woni ko harminii yeeso Alla.

¹⁶ *Tawreeta e dewte annabiibe ngoni no ndawrana himbe faa yottii he garki Yahaaya. Amma Yahaaya gaɗoowo *batiɓa wari, *Habaruu lobbo filla dow Laamu Alla no waajee. Nedɗo fuu no durwa naata nder maggu.

¹⁷ Taggol kammu e leydi no furi hoyde dina ittude toɓɓel gootel nder *Tawreeta.

¹⁸ Nefdo fuu ceerdo deekum banji godfo, yeeni. Kaden duu banjudo debbo ceeraado, kam duu yeeni.

Kippol haala dow diikudo e Laajaru

¹⁹ —Wadiino gorko diikudo gom, bornotoodo kolte lobbe, caadiide sanne. Wakkati fuu omo nder weltaare. Omo nyaama ko weli mo.

²⁰ Laajaru, no talka. Banndu makko fuu no buuye. Wakkati fuu omo waddee omo fukkinee dammbugal baade diikudo oo.

²¹ O wanyaa nyaamude baa ko yuwi nder nyaamdu diikudo oon, saami dow leydi. Dawaadi duu no ngara no metta buuye makko.

²² Nyannde gom sey talka oon maayi. Maleykaabe njaari mo to *Ibrahim. Diikudo oon duu maayi, ufaa.

²³ Omo torroo sanne laahara, sey o banti hoore makko, o holliri *Ibrahim to wodfi, Laajaru no hadde mum.

²⁴ Sey diikudo oon huubi, wi'i : « Hiite ngee torri kam sanne. Maama am *Ibrahim, yurmam. Lilu Laajaru suuwa kollel mum sedfa nder ndiyam, o wara o simtina dow demngal am, mi feewa. »

²⁵ Nden *Ibrahim jaabii mo, wi'i : « Binngel am, miccita a hebiino kujje lobbe nder mbuurnam maa, amma Laajaru kay bone tan yari. Joonin, o heban jam, aan duu torrofaa.

²⁶ Gada mum duu, ngayka mawka tawaa hakkune amin he moodon. Ka wattaama ngam hidufe ummaade to amin, njeha to moodon

naa hiduƙe yuwde to moodon ngara to amin, keppa yahde. »

²⁷ Nden diikuƙo oon wi'i mo : « Ndenne maama am, mi ɲaaraƙe ma, lilu Laajaru nder hoggo baaba am,

²⁸ ngam mido woodi banndiraabe worbe joyo toon, o famtina ƙe, ngam to ƙe ngaru kambe duu nder nokkuure heewne torra ndee. »

²⁹ Nden *Ibrahim wi'i mo : « Iƙe njogii *Tawreeta Muusa e dewte annabiibe, accu ƙe kettinoo ko de mbi'ataa. »

³⁰ Sey o jaabii *Ibrahim, o wi'i : « Yaa *Ibrahim ! Hettinaade dewte dee tan heyataa. Amma nde godƙo ummitake yehi to maɓɓe haalani ƙe, ƙe tuuban. »

³¹ Nden *Ibrahim wi'i mo : « Nde nii hettinaade haalaaji *Muusa e annabiibe heyaay ƙe tuuba, too, baa nde godƙo ummitii yehi to maɓɓe, ƙe ngoondintaa. »

17

Jaafol, goondinol e hoolaare

¹ Nyannde gom Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Sikka walaa no woodi ko tutotoo himbe ngada hakke. Amma bone saama dow nedƙo fuu laatii sabiili majjum.

² Kaaya mannga habɓee he daane joomum, fadɗee nder maayo, no buri hoyande joomum, dina wafude gooto nder cukaloy koy wada hakke.

³ Ndenne, kakkilee e ko'e moodon.

Nde banndiraawo maa wafanii ma hakke, felu mo. Nde o tuubii, njaafodaa mo.

⁴ Nde o wadani ma hakke kile jeddi nder nyalooma, nde o wari to maa kile jeddi omo tuubane, yaafa mo.

⁵ Sey *lilaabe been mbi'i Iisa :

—Beydu goondinol amin.

⁶ Iisa jaabii be, wi'i :

—Nde goondinol moodon no famdi faa foti gabbel mutaari, nde on mbi'ii lekki kii dfofo, sinngowoo nder maayo, ki downtanto on.

⁷ Nder moodon moy demoowo naa duroowo mum yuwata ladde dey wi'a mo wakkati oon ndaa : « Yaawnu war nyaamu » ?

⁸ Hanaa sey joomum wi'a mo : « War, jonngu nyaamdu, ngaddanaa kam mi nyaama mi yara. Nden nyaamowaa, aan duu » ?

⁹ Odon miila o yettan golloowo oon ngam wadi ko haani wadude naa ?

¹⁰ Hanaa. Onon duu, nde on ngadi huune fuu ko kaanufon wadude, sey mbi'on ko'e moodon : « Min maccube tan. Min ngadi ko min kaani wadude. »

Yamfintinol seppinbe sappo

¹¹ Wakkati Iisa yehannoo *Ursaliima, o tokki hakkune leydi *Samariya e leydi Galili.

¹² No o naatiri wuro gom, non worbe seppinbe sappo gom ngari potti he makko. Be ndarii to toowti,

¹³ be kuubi, be mbi'i :

—Iisa, Moodibbo, yurma min !

¹⁴ Wakkati Iisa hi'unoo be, sey o wi'i be :

—Njehee, kollowee balli moodon

*cakkanoofo Alla.

Wakkati ɓe njehannoo, ife dow laawol, sey ɓe njamɗiti.

¹⁵ Gooto maɓɓe, wakkati hi'unoo kam yamɗiti, soyyii. Omo yeha omo teddina Alla he daane toowne.

¹⁶ O wari, o jimminii yeeso Iisa faa he leydi, o yetti mo. Gorko oo no ɓii-leydi *Samariya.

¹⁷ Iisa fiirti hunnduko, wi'i :

—Tawte hanaa sappo been fuu njamɗintinaa ? Toy njeenayo been nee ngoni ?

¹⁸ Koɗo oo tan miili soyyitaade teddina Alla naa ?

¹⁹ Nden Iisa wi'i gorko oon :

—Umma dillu, ngam goonɗinol maa dannii ma.

Garol Laamu Alla

²⁰ *Fariisa'en gom yami Iisa mbi'ii :

—Wakkati oye Laamu Alla warta ?

Nden o jaabii ɓe, o wi'i :

—Hitere hi'ataa no Laamu Alla warirta.

²¹ Nedɗo fuu waawaa wi'i ingu ɗoo naa ingu too, ngam Laamu Alla no hakkune moodon.

²² Sey Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Wakkati waran mo ngidɗon hi'ude

*Bii-Nedɗo baa nii nyalooma gooto non, amma on ngi'ataa mo.

²³ On mbi'etee : « Ndaa omo ɗo ! » naa « Ndaa omo too ! » Amma to njehee, to ndoggiree toon.

²⁴ Ngam hano no mayyere mayyirta nder kammu keerol yahde keerol, hano non

*Bii-Nedɗo lattoo nyannde gartol mum.

²⁵ Amma no tilsi o torree sanne ginan, himɓe jamaanu oo caloo mo.

26 Hano nii no d̄um wad̄irnoo nder jamaanu Nuhu, hano non d̄um wadan nder balde de *Bii-Ned̄fo wartoyta.

27 Himbe no nyaama, no njara, no baɗa, no baɗee, faa nyannde Nuhu naati laana kaan. Nii ndiyam tuufaana wari, halki be, be fuu.

28 Iri majjum duu wadiino nder jamaanu Luutu. Himbe no nyaama, no njara, no cooda, no conna, no aawa, no nyiba.

29 Amma wakkati Luutu wurtinoo *Sodooma, Alla tobini norde hiite e sinaadar dow maggo. O halki be, be fuu.

30 Non duu d̄um wad̄irta nyannde *Bii-Ned̄fo wanngata.

31 Nyannde mum, tawaado dow suudu, nde tawi are mum no nder suudu, to jippoo wi'a hooyan de. Tawaado ngesa, to wi'u hootan wuro.

32 Miccitee ko hewti dee-Luutu.

33 Tefudo hisinde yonki mum nder duuniyaaru nduu, mursan ki. Amma mursudo ki, hisinan ki.

34 Mid̄o haalana on, nder jemma mum, on ngi'an himbe did̄o fukkiibe dow leeso wooto. Gooto hooyee, ooto accee.

35 Rewbe did̄o wonbe no unida nder wowru worru. Gooto hooyee, ooto accee. [

36 Worbe did̄o wonbe nder ngesa ngoota. Gooto hooyee, ooto accee.]*

37 Nden *aahiibe been yami mo, mbi'i :

—Moodibbo, toy d̄um wadata ?

O jaabii be, o wi'i :

* 17:36 17.36 Aaya 36 tawaaka nder d̄ereji arani fuu.

—To canngu woni, don jigaaje kawrata.

18

Kippol haala dow tittinkinaaku nder du'aa'u

¹ Iisa wadani *aahiibe mum kippol haala ngool ngam hollude be ko no haani be tittinkinoo nder wadude du'aa'u, to be comu wadude du'aa'u.

² O wi'i be :

—Wuro gom woodi kiitotoodo gom mo hulataa Alla. Walaa duu mo o semtataa.

³ Debbo gom mo gorum maayi, no tawaa nder wuro ngoon. Wakkati fuu omo wara to kiitotoodo oon, omo wi'a mo : « Hiita hakkune am, miin he kabdufo am. »

⁴ Kiitotoodo oon booyi no saloo kiite deen. Ko saktii sey o wi'i hoore makko : « Mi hulataa Alla, mi semtataa gooto duu.

⁵ Debbo oo tampinii kam. Mi hiitoto hakkune mabbe ngam to o war omo fusana kam noppi wakkati fuu. »

⁶ Iisa wi'i be kaden :

—On nani naa ko kiitotoodo bonfo oon wi'i !

⁷ He giife moodon, Alla ittataa hakke subaabe mum, woyooje jemma e nyalooma no eela dum bee fuu naa ? O jaabataako law law bojji mabbe naa ?

⁸ Mido wi'a on : O jaaboto di dow ko yaawi. Amma ko yamanmi woni nde *Bii-Nedfo wartowi, tawan goondinbe nder duuniyaaru naa ?

Kippol haala dow Farisaajo e jaboowo janggal

⁹ No woodi daarooɓe ko'e mum'en no dartiibe, ibe njawoo wobbe duu. Daliila himbe bee wadi Iisa wadi kippol haala ngool, wi'i be :

¹⁰ —Worɓe diɗo naati *Juulirde mawne faa ndu'oo. Gooto no *Fariisaajo, ooto duu no jaboowo janngal.

¹¹ Fariisaajo oon darii no du'oo nder ɓerne mum no wi'a : « Alla, mi yettii ma ngam mi laataaki iri himbe gom, misaali ir wuyɓe, bonɓe, yeenooɓe. Mi yettii ma ko mi laataaki hano jaboowo janngal oo duu.

¹² Jedɗiire fuu mido suumo kile diɗi, mido itta *jakka dow ko keɓumi fuu. »

¹³ Jaboowo janngal oon no darii to toowti, suusaay baa tiggitaade kammu, nani semteene, no wi'a : « Yaa Alla ! Yurmam, mi gaɗoowo hakke. »

¹⁴ Nden Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Mido wi'a on, jaboowo janngal oon hooti wuro mum, hakkeji makko njaafaama. Amma Fariisaajo oon hakkeji mum njaafaaka. Mido wi'a on yettuɗo hoore mum dow, no leesintee. Leesindo hoore mum, no yettetee.

Iisa du'anake cukaloy

¹⁵ Nyannde gom himbe ngaddi cukaloy mum'en keccoy gom to Iisa, ngam o yowa juude dow makkoy. Amma wakkati *aahiibe makko ngi'unoo ɗum, ɓe nduki ɓe.

¹⁶ Sey Iisa noddi *aahiibe mum, wi'i be :

—Accee cukaloy koy ngara to am. To kaɗee koy, ngam nanndube he makkoy njeyaa nder Laamu Alla.

17 Goonga kaalananmi on, mo jabboraaiki Laamu Alla hano no cukalel ngel jabboraa nii, joomum naatataa nder maggu.

Kollitol gorko diikudo gom

18 Hooreejo *Yahudankoobe gom yamii Iisa, wi'i :

—Moodibbo lobbo, dume kaanumi wadude ngam hebude mbuurnam nduumiidam ?

19 Iisa jaabii mo, wi'i :

—Ngam dume noddirtaa kam lobbo ? Lobbo fuu walaa sey Alla.

20 Adaa anndi ko tilsinooje *Tawreeta mbi'ii : *To yeenu, to ittu yonki godfo, to wujju, to seedana fewre. Teddin inna maa e bammaa.**

21 Sey hooreejo *Yahudankoobe oon jaabii Iisa, wi'i :

—Midfo tokki kujje dee fuu illa nder cukaaku am.

22 Wakkati Iisa nanunoo dum, wi'i mo :

—Huune worre tan hoddanii ma. Sonnoy ko njogidaa fuu, njeddana talkaabe, a heban baraaje dow. Nden, ngaraa tokkaa kam.

23 Hooreejo *Yahudankoobe oon no diikudo mawfo. Wakkati o nanunoo haalaaji dui, o balinii tik, o dillidi mettorgal berne.

24 Sey Iisa yeewi mo, wi'i :

—Naatol riikube nder Laamu Alla no tiidi faa !

25 Ngam naatol ngolooba nder wudde battal no buri hoyde dina naatol diikudo nder Laamu Alla !

26 Hettinaniibe mo mbi'ii :

* **18:20 18.20** Burtaaki 20.12-16

—Ndenne, moy hisataa ?

²⁷ Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—Ko heppori bii-aadama hepportaa Alla.

²⁸ Piyer jaabii, wi'i :

—Minen, min mboppi ko min njogii fuu, min tokkii ma !

²⁹ Sey Iisa wi'i be :

—Midfo haalana on goonga, accudo wuro mum, naa deekum, naa rimdaabe mum, naa saaroobe mum, naa sukaabe mum ngam Laamu Alla,

³⁰ no heban ko buri d'um kile d'ud'ude nder wakkati mo ngonden nder mum jooni. Joomum no heban duu mbuurnam nduumiidam nder wakkati garowo oon.

Iisa wannginii kaden maayde mum e ummitaaki mum

³¹ Iisa henni *lilaabe sappo e didfo been senngo, wi'i be :

—Kettinee, eden don eden njaha *Ursaliima. Toon ko annabiibe mbinndunoo dow *Bii-Nedfo fuu, huubata.

³² Ngam o wattete nder juude be kanaa *Yahudankooɓe, be njawoo mo, be njenna mo, be tutta dow makko,

³³ be piya mo dorri, be mbara mo. Amma nyalaane tatabere mum o ummitittoo.

³⁴ Amma *aahiibe been paamaay haala kaa sam. Maana makka suufanake be, ngam majjum wadi be paamaay ko o hid'i wi'ude be.

Bumtinol nedfo gom

³⁵ Wakkati Iisa badinoo Yeriko, o tawi bumfo gom no joodii no garbina takkol laawol.

³⁶ Wakkati bumdo oon nanunoo mbittaaki jama'aare ndeen, sey o yami himbe ko woni no wada.

³⁷ Nden be njaabii mo, be mbi'i :

—Iisa mo Nasaratu woni no yawta.

³⁸ Nden o huubi, o wi'i :

—Iisa, taanu Daawda, yurmam !

³⁹ Wonbe yeeso jama'aare been pudfi no cajitoo he makko, no mbi'a o deyyita. Amma o huubi kaden, o wi'i :

—Taan Daawda, yurmam !

⁴⁰ Iisa darii, wi'i be ngadda mo to mum.

Wakkati o badinoo Iisa, Iisa yami mo, wi'i :

⁴¹ —Dume ngidaa mi wadane ?

Nden o jaabii, o wi'i :

—Moodibbo, mido hidfi mi wumta.

⁴² Iisa wi'i mo :

—Wumtu. Goondinol maa danni ma.

⁴³ Wakkati mum da o wumti, o tokki Iisa, omo teddina Alla. Wakkati himbe ngi'unoo dum, be njetti Alla.

19

Kisinol Jakayus

¹ Iisa naati Yeriko, no feera siire ndeen yahde.

² Jakayus, hooreejo *jaboobe janngal, gorko diikudo no tawaa nder Yeriko.

³ Jakayus no tefa hi'ude nder jama'aare ndeen moy woni Iisa, amma o heppi ngam o dabbo.

⁴ Nden, ngam hi'ude mo, sey o doggi, o arditii jama'aare ndeen. O yehi, o yeenyowi ibbi ngonki dow laawol to Iisa wittortoo.

⁵ Wakkati Iisa yottinoo ibbi kiin o tiggirii, sey o wi'i Jakayus :

—Jakayus, yawda jippa, ngam no tilsa mi weerane hannden.

⁶ Jakayus yaawdi jippii, jabborii mo welwelo.

⁷ Wakkati himbe fuu ngi'unoo dum, be pudfi ibe nguuntoo, ibe mbi'a :

—O weeranowi gadoowo hakke !

⁸ Wakkati be ngari be mbeeri, sey Jakayus ummii darii, wi'i Iisa :

—Moodibbo, hettina. Hannden mi hokkan talkaabe feccere njawdi am fuu. Nde mi nyaami ceede godfo, mi yobitan mo kile nay.

⁹ Sey Iisa wi'i :

—Gorko oo duu, taanu *Ibrahim non. Hannden, kisinam naatii nder hoggo ngoo,

¹⁰ ngam *Bii-Nedfo wari tefude majjube faa hisina be.

Kippol haala dow tammaaje kanje

¹¹ Wakkati himbe ngonnoo no kettinii haala Iisa, sey o wadani be kippol haala ngool ngam be badake *Ursaliima, ibe miila ko Laamu Alla no wanngan jooni jooni.

¹² Nder kippol haala ngool Iisa wi'i be :

—Dimo mawfo gom yehi nder leydi mbodfuni gom faa mellee laamiifo mayri, nden warta.

¹³ Fadde makko dillude, o noddi golloobe makko sappo gom. O hokki gooto mabbe fuu tammal kanje, o wi'i be : « Luumoree de, faa mi warta. »

¹⁴ Himbe leydi makko no mbanyi mo. Ngam majjum wadi, gada makko be ummini lilaabe

mbi'owa kam'en ngidaa gorko oo laamoo
dum'en.

¹⁵ Amma dum fuu hadaay o mellaa, o warti
nder leydi makko.

Wakkati o wartunoo, o noddi golloobe makko,
be o halfinnoo tammaaje kanje been, ngam o
annda ko gooto maβbe fuu hebi nder luumaaku
mum.

¹⁶ Arano oon wari, wi'i : « Joomam, tammal
kanje maa rimi tammaaje kanje sappo. »

¹⁷ Sey o wi'i mo : « Gasii, a golloowo lobbo.
Ngam a hilmake ko famdi, mi mellii ma
laamiido gure sappo. »

¹⁸ Didabo oon badii, wi'i : « Joomam, tammal
kanje maa rimi tammaaje kanje joy. »

¹⁹ O wi'i didabo oon : « Gasii, aan duu, mi
mellii ma laamiido gure joy. »

²⁰ Tatabo oon wari, wi'i : « Joomam, ndaa
tammal kanje maa nii. Mi fibii ngal nder
tekkere mi suufi.

²¹ Ngam mido hule, sabu a gorko cattudo.
Ada hooya ko a resaay. Ada hetta ko a aawaay.
»

²² Nden gorko diikudo oon wi'i mo : « Bondo,
jaaydo ! Dara ! Dow haalaaji maa dii
kiitanmaami. Ada anndi ko mi gorko cattudo,
mido hooya ko mi resaay, mido hetta ko mi
aawaay ?

²³ Too, dume wadi ko a wattaay ceede am
nder banki faa nde ngartumi, nden de
ngaddanan kam riiba ? »

²⁴ Nden o wi'i golloobe makko beeto : « Teetee
tammal kanje makko ngaal, kokkon ngal jom
tammaaje sappo oon. »

²⁵ Sey be njaabii mo be mbi'i : « Alla sabbine, mo mbi'udaa hokkee oo duu tammaaje kanje sappo jogii ! »

²⁶ Sey mawdo oon wi'i be : « Mido haalana on, jogiido fuu beydantee. Amma mo walaa oon, baa sedda mo jogii oon, teetete.

²⁷ Jooni toy waybe am be ngidfaa mi laamoo dum'en been ngoni ? Ngaddee be do, kirson be yeeso am. »

Naatol Iisa Ursaliima

²⁸ Gada kippol haalaaji dii, Iisa ardii *aahiibe mum, fa'i *Ursaliima.

²⁹ Wakkati o badinoo nguroy Baytifaaji e Baytaniya hedde har waamnde wi'eteene waamnde Jaytun, sey o lili *aahiibe makko dido gom,

³⁰ o wi'i be :

—Ummee, njehee nder wurel gonngel yeeso moodon ngeel. No nattirdon nder maggel, on tawan binnigel ara gom, ngel wadfaaka abada gom no habbii. Kabbitee ngel, ngaddanon kam.

³¹ Nde nii goddo yamii on, wi'i ngam dume wadi odon kabbita ngel, mbi'on Joomiraawo haajaa ngel.

³² *Lilaabe been njehi, tawi huune fuu hano no Iisa tinndiniri be dum.

³³ Wakkati be kabbitannoo arel ngel, sey joomiingel wi'i be :

—Dume kabbitanton arel ngeel ?

³⁴ Be mbi'i mo :

—Joomiraawo haajaa ngel.

³⁵ Nden be njaari ngel to Iisa. Be njowi kolte mabbe dow maggel be ngadi jappe, be nanngani Iisa wadfdii dow maggel.

³⁶ Omo yaha, himbe no mbeddita kolte mum'en dow laawol makko.

³⁷ Wakkati o faani *Ursaliima, doon hadde simmitorde waamnde wi'eteene waamnde Jaytun, goondinbe tokkuba mo fuu keewi welwelo, sey be towni daade, ibe njetta Alla daliila kujje kaaydiniide de be ngi'ii.

³⁸ Ibe mbi'a :

—*Barkinaado woni laamiido gardoowo innde Joomiraawo !** Jam laatoo nder kammu. Teddungal laatanoo Alla Toowdo !

³⁹ Sey *Fariisa'en gom tawaabe nder jama'aare ndeen mbi'i mo :

—Moodibbo, haja *aahiibe maa ndeyya !

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i :

—Midfo haalana on, nde be ndeyyi, kaaye dee e ko'e mum'en kuuban !

⁴¹ Wakkati Iisa hi'unoo hubeere *Ursaliima, o woyani nde,

⁴² o wi'i :

—Mi hidiino tawee hannden, aan duu, a faami ko hokkete jam. Amma kaari, dum suudfanake gite maada !

⁴³ Nyalaade no ngaran nde waybe maa nyibata cuudfi loope ngam be yeenya be piile, be kone,

⁴⁴ be pusee, be accataa baa hayre worre no deki dow wonnde nder maada. Be mbare, aan

* **19:38 19.38** Jabuura 118.26

e biɓɓe maada fuu, ngam a annditaay wakkati mo Alla warunoo ngam hisinde ma.

Diiwol sonnoobe nder Juulirde mawne

⁴⁵ Iisa naati jawreeru *Juulirde mawne, fudɗi no riiwa sonnoobe,

⁴⁶ no wi'a ɓe :

—Dum winndaama nder dewte Alla : *Suudu am laatoto suudu du'aa'u*. Amma onon, on ngadfi ndu *wumpere wuyɓe* !†

⁴⁷ Iisa no waajoo nyannde fuu nder *Juulirde mawne. Mawɓe *cakkanooɓe Alla e jannginooɓe *Tawreeta e haaloobe nanee nder lenyol ngool fuu no ndaara no mbardata Iisa.

⁴⁸ Amma ɓe keppi hebude laawol fuu, ngam himɓe fuu no ngattani haalaaji makko hakkillo sanne.

20

Toy baawɗe Iisa yuwi ?

¹ Nyannde gom Iisa no janngina himɓe nder *Juulirde mawne, omo waajoo ɓe dow *Habaruu lobbo. Sey mawɓe *cakkanooɓe Alla gom, jannginooɓe *Tawreeta e mawɓe *Yahudankooɓe gom ngari to makko,

² mbi'i mo :

—Haalan min, baawɗe ɗeye ngadirtaa kujje ɗee fuu ? Moy hokki ma laawol wadude ɗe ?

³ Nden Iisa jaabii ɓe, wi'i :

—Miin duu, huune worre tan yamanmi on, njaabodfon kam :

† 19:46 19.46 Esaaya 56.7 ; Yereemiya 7.11

⁴ Alla naa himbe kokki Yahaaya laawol wafude *baisma ?

⁵ Sey ibe caawodira hakkune mabbe, ibe mbi'a :

—Nde nii en mbi'ii Alla, o wi'an ko wadi en ngoondinaay Yahaaya ?

⁶ Amma nde en mbi'ii himbe, too, himbe fuu no mbugoto en kaaye, ngam be fuu be tabbintini ko Yahaaya no annabiijo.

⁷ Nden be njaabii Iisa, be mbi'i :

—Min anndaa lilufo mo.

⁸ Iisa duu wi'i be :

—Too, miin duu, mi haalantaa on baawde de ngadiranmi kujje dee.

Kippol haala dow remooƙe bonbe

⁹ Gaƙa ko Iisa haaldunoo he mawbe *cakkanooƙe Alla, jannginooƙe *Tawreeta he mawbe *Yahudankooƙe, o wafani himbe kippol haala ngool, o wi'i :

—Nedfo gom wadi ngesa *cabiije, nden wuyi nga remooƙe gom, wadi jahaangal, o booyi har toon.

¹⁰ Wakkati teƙol cabiije deen yottinoo, o lili golloowo makko gom jabowa mbaka makko cabiije deen to remooƙe been. Amma remooƙe been piyi lilaado oon. O cooyitii juude bole.

¹¹ O lili golloowo makko gom kaden to mabbe, be piyi oon duu, be njennii mo. O cooyitii kanko duu juude bole.

¹² Jom ngesa oon lili kaden golloowo mum tatafo gom, be mbarmini mo, be ndiiwi mo.

¹³ Sey jom ngesa oon wi'i hoore mum : « Joonkay, mido anndi no ngadanmi. Mi lilan

biyam gorko korsudo he mabbe, tawte be teddinan mo ! »

¹⁴ Amma wakkati remooɓe been ngi'unoo biyiiko, sey be mbi'odiri : « Ma'adalla. Oo woni donoowo ngesa ngaa. Ngaree mbaren mo, heba ndonen nga ! »

¹⁵ Sey be mburtini mo nder ngesa ngaan, be mbari mo.

Too, dume miiloton jom ngesa oon waɗata remooɓe bee ?

¹⁶ Mido wi'a on : « O waran, o wara remooɓe been, nden o halfina ngesa ngaan wobbe. »

Wakkati himbe nanunoo kippol haala ngool, be mbi'i :

—Alla hiinu en dum !

¹⁷ Iisa yeewi be, wi'i :

—Ndenne, dume woni maana ko winndaa nder dewte deen, wi'aa :

*Hayre nde nyiboobe been mboppi ndeen,
kayre laatii hoore nyibdi ndiin.**

¹⁸ Iisa beydi wi'ude be kaden :

—Nedɗo fuu caamudo dow hayre ndeen, helan. Nedɗo fuu, mo nde saami dow mum, no mornyotoo.

¹⁹ Jannginoobe *Tawreeta e hooreeɓe *cakkanooɓe Alla paamii ko kippol haala ngool, kam'en ngol sappii. Be muuyiino nanngude mo doon da, amma be kuli himbe.

Ittande laamiido Rooma mawɗo janngal

²⁰ Jannginoobe *Tawreeta e hooreeɓe *cakkanooɓe Alla ngattani Iisa hitere. Be lili himbe gom ngafa ko'e mum'en hano dartiibe,

* 20:17 20.17 Jabuura 118.22

tunna mo nder haalaaji makko ngam be keba laawol no be ngattirta mo nder juude laamu.

²¹ Lilaabe been ngari to Iisa, yami mo, mbi'i :

—Moodibbo, miden anndi ko kaalataa e ko mbaajotodaa fuu no dartii. Miden anndi ko a burdinaay himbe. Adfa janngina laawol Alla goonga e goonga.

²² No hegi min kokka laamiifo *Rooma mawfo janggal naa hegaaki ?

²³ Amma Iisa annditani yoyre maɓbe, nden wi'i be :

²⁴ —Kollee kam tammal cardi ! Foto moy he innde moy woni do ?

Be njaabii, be mbi'i :

—Laamiifo *Rooma.

²⁵ Nden o wi'i be :

—Ndenne kokkee laamiifo *Rooma ko jeyi, kokkon Alla duu ko jeyi.

²⁶ Be kebaay fuu ko be tunnirta mo nder ko o wi'i be yeeso himbe fuu. Nootaaki makko haayɗini be, nden be ndeyyiti.

Yamɗe dow ummitaaki maaybe

²⁷ *Sadduki'en, kam'en ngoni yeddoobe no mbi'a ko maayfo fuu ummitittaako. Nyannde gom, wobbe maɓbe ummii ngari to Iisa, yami mo, mbi'i :

²⁸ —Moodibbo, *Muusa tilsini enen *Yahudankoobe, wi'i : *Nde gorko dewli, maayi,*

hebaay biɗɗo, minyum naa mawnum dewla deekiiko ngam hebana mo jippotoobe.†

²⁹ Too, wadiino rimdaabe jedɗo gom. Arano oon dewli debbo gom, maayi, hebaay biɗɗo.

³⁰ Didɗabo oon dewli debbo oon, kam duu maayi, hebaay biɗɗo.

³¹ Tataɓo oon duu tokki, faa jedɗo been fuu maayi.

³² Gafa maayde maɓɓe, debbo oon duu maayi.

³³ Too, nyannde darɗal, moy nder maɓɓe laatoto goro debbo oo ? Ngam ɓe fuu jedɗo kabɓani mo.

³⁴ Sey Iisa jaabii ɓe, wi'i :

—Nder duuniyaaru nduu worɓe ɓaɗata, rewɓe duu ɓaɗee.

³⁵ Amma ɓe Alla daari fotube keɓa mbuurnam jaano, ummitittoobe nyannde darɗal, worɓe maɓɓe ndewlataa, rewɓe maɓɓe duu ndewlataake.

³⁶ ɓe maayataa kaden, ngam ɓe laatoto hano maleykaabe. ɓe ɓiɓɓe Alla duu, ngam ɓe ummitake he maayde.

³⁷ *Muusa he hoore mum wakkati Alla haaldannoo he mum nder taariihi kaaloowo dow wuumoore hubɓoore, Muusa sappake ko maayɓe no ummitittoo. Ngam toon o noddiri

† **20:28 20.28** To Yahudankooɓe se gorko ɓaɗi debbo, maayi hebaay ɓiɓɓe, banndiiko gorko no haɓɓanan debbo oon ngam hebana mo ɓiɓɓe e ngam to innde makko halku. Kaden duu ngam ɓiɓɓe been ndona njawdi makko.

Joomiraawo *Alla *Ibrahim, Alla Isiyaaku, Alla Yakuuba*.‡

³⁸ Iisa wi'i be kaden :

—Ndenne, Alla hanaa Alla maaybe, o Alla wuurbe. Ngam to makko himbe fuu no wuurbe.

³⁹ Gere nder janninoobe *Tawreeta piirti hunduko, mbi'ii :

—Moodibbo, a haalii goonga.

⁴⁰ Illa ndeen be cuusaay yamude mo goddum kaden.

Almasiihu hanaa taanu Daawda tan

⁴¹ Iisa wi'i be :

—Noy himbe mbaawiri wi'ude ko *Almasiihu no taan Daawda ?

⁴² Daawda e hoore mum wi'i nder *Jabuura :

« *Alla Joomiraawo wi'i Joomiraawo am :*

War, njoodaa nyaamo am

⁴³ *faa mi sorna waybe maa ley teppere maa.*

»§

⁴⁴ Daawda no noddira mo, « Joomiraawo », ndenne, o hanaa taanu Daawda.

Kakkilee he janninoobe Tawreeta

⁴⁵ Wakkati jama'aare wonnoo no hettinanii Iisa, sey Iisa wi'i *aahiibe mum :

⁴⁶ —Tinnee. Kakkilee he janninoobe *Tawreeta. Ibe ngidi bornaade kolte mawde. Ibe ngidi sanneede cannooje teddude nder luube. Ibe ngidi joodorde burde teddude nder *baajordi. Ibe ngidi joodorde burde teddude nde nii be noddaama batu.

‡ **20:37 20:37** Burtaaki 3.6 – Ko jamaanu Muusa wara, tawi Ibrahim, Isiyaaku e Yakuuba maayiino illa ko booyi. § **20:43 20:43** Jabuura 110.1

⁴⁷ Ibe eyta rewbe be goriraaɓe mum'en maayi ngam teetude njawdi mabbe. Ibe njunna du'aa'uuji mabbe ngam be limtee nder lobbube. Kiite naawɗe be ngad'antee.

21

Sadaka debbo talkaajo mo gorum maayi

¹ Iisa banti hoore mum nder *Juulirde mawne, sey hi'i riikube gom no ngatta hadiyaaji mum'en nder keesuwal mayre.

² O hi'i duu debbo talkaajo gom mo gorum maayi no watta buudoy d'idooy nder maggal.

³ Sey o wi'i :

—Midfo haalana on goonga : Ko debbo talkaajo mo gorum maayi oo watti nder keesuwal d'um, no buri ko beeto fuu ngatti.

⁴ Ngam be fuu, be kokki seɗɗa nder ko be njogii. Amma debbo oo, ko o joginoo ngam o wuurda d'um, o watti nder maggal.

Cankitol Juulirde mawne e alamaaji timmoode duuniyaaru

⁵ Nder *Juulirde mawne ndeen wobbe tinni no kaala dow mayre, no mbi'a ko inde woodi ngam nde moyyiniraama kaaye boodɗe. Nde fediraama sadakaaji ittanaadi Alla. Amma Iisa wi'i be :

⁶ —Nder ko ngi'oton d'um fuu, wakkati waran mo baa hayre mayre worre hoddataako no deki dow wonnde. Nde fuu, nde libetee.

⁷ Nden be yami mo, be mbi'i :

—Moodibbo, haalan min nde d'um wadata. Alaama oye hollata ko kujje dee fuu badake ?

⁸ Sey Iisa jaabii be, wi'i :

—Kakkilee to neddo fuu majjina on. Himbe heewbe ngardan innde am, mbi'a : « Miin woni *Almasiihu », be mbi'a : « Wakkati oo badake. » To tokkee be.

⁹ Nde nii on nani habaru konu e murtol no wadde, to kulee. No tilsi dum wad'a ginan, amma dum hollataa ko wakkati mum da timmoode duuniyaaru yottake.

¹⁰ Iisa tinni no wi'a be :

—Lenyol habdan he lenyol, laamu habdan he laamu.

¹¹ Dimmbaaki leydi mawki wad'an. Rafooji e nyawuuji bondi ngad'an nokku nokkuuje. Kujje kulyiniide e alamaaji mawdi ngad'an dow kammu.

¹² Amma fadde majjum wadude, on nanngetee, torredon, njaaredon yeeso laamiibe e hooreebe, kiitedon nder *baajordi *YahudankooBe, paddefon nder kasu ngam sabbu am.

¹³ Dum hokkan on laawol seedanaade kam.

¹⁴ Ndenne, kabbee anniya illa joonin, heba no coptinirton ko'e moodon to suulu on,

¹⁵ ngam mi hokkan on nyenyal haala e anndal faa nder waybe moodon bee fuu walaa baawdo libude naa yeddude on.

¹⁶ Baa saarooBe moodon, rimdaabe moodon, koreeji moodon e higiraabe moodon no njamboto on. Be laatoo daliila maayde wobbe moodon.

¹⁷ Himbe fuu mbanyan on ngam am.

¹⁸ Amma baa leebol ko'e moodon gootol majjataa.

19 Tittinkinaaku moodon kefirton kisinam.

Cankitol Ursaliima

20 —Wakkati ngi'udfon soogeeji piili
*Ursaliima, anndon ko cankitol maggo badake.

21 Nder wakkati oo, be dum tawi Yahudiya ndoggira baamle. Be dum tawi nder huɓeere *Ursaliima, mburto nder mayre. Tawaabe nder ladde duu, to naatu nder mayre.

22 Ngam nyalaade deen no nyalaade yoptitaade ko winndaa nder dewte Alla fuu no tabbitan.

23 Nder balɗe mum bone saaman dow saawɓe he musinoobe ! Ngam torraaji mawɗi no caaman dow leydi ndiin. Tikkere Alla no jippoto nder lenyol ngool.

24 Wobɓe mbardetee takubaaɗe, wobɓe nanngée, njaaree hakkune lenyi fuu. Be kanaa *Yahudankooɓe ndampan *Ursaliima, dawranaade faa wakkati mo dum fodanaa oon huuba.

Gartol Iisa Almasiihu

25 —Alamaaji no ngadfan dow naange, ɗi ngadfan dow lewru e dow koode. Kulkulal nanngan himbe duuniyaaru duu. Iido maayo baleewo e benkeyye mum mawna faa lenyi ɗii fuu mbemmbee ngam majjum.

26 Nde himbe miilake ko waroyta nder duuniyaaru, sey kulkulal wadɗa ɓe pekkora, ngam baa baawɗe gonɗe dow fuu no ndimmboto.

27 Nder wakkati mum, **Bii-Neddo no hi'etee, no wara dow luuldere. Omo warda baawde e teddungal manngal.**

28 Nde nii dum fudfdii wafude, ummodon ndarodon, banton ko'e moodon, ndaaron dow ngam coptinol moodon badake.

Tinndinoore dow ibbi

29 Gada filla alamaaji kollooji gartol makko ngool, Iisa wadani be tinndinoore ndee, wi'i :
—Ndaaree ibbi e ledde koriide fuu.

30 Nde nii on ngi'ii de mbilitii, ofon anndi ko dunngu badake.

31 Hano non, onon duu, nde nii on ngi'ii kujje dee no ngada, paamee ko Laamu Alla badake.

32 Goonga kaalananmi on : Jamaanu oo timmataa tawee kujje dee fuu ngadaay.

33 Kammu e leydi taggan, amma haalaaaji am timmataa abada.

Iisa holliti himbe ndeena ko'e mum'en

34 —Ndeenee ko'e moodon to accee nyaamdu ada hakkillo moodon. To njaree duu faa ko'e moodon pudfa soptaade. To accee miilooji duuniyaaru cuula on. Nde hanaa non, nyalaane ndeen no juhan on, on anndaay.

35 Ngam nyalaane ndee no waran dow yonki fuu nder duuniyaaru.

36 Ndenne, kakkilee, ndu'ee wakkati fuu, ngam kebon semmbe dadude kujje kaanude wafude dee fuu. Mbaawon daraade duu yeeso **Bii-Neddo.*

37 Nyalooma, Iisa no waajoo nder **Juulirde mawne, amma nde jemma wadi, o wurtoo, o*

* 21:27 21.27 Daniyel 7.13

waalowa dow waamnde wi'eteene waamnde Jaytun.

³⁸ Illa subaka kecco himbe fuu no ummoo, no njaha to makko, no tawowaa mo nder Juulirde ndeen ngam hettinaade ko o wi'ata.

22

Dabare nanngol Iisa

¹ Wakkati *Juulde buuru mo walaa yuufinirdum, juulde bi'eteede *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe badinoo,

² mawbe *cakkanooobe Alla e jannginooobe *Tawreeta no tefa no mbarirta Iisa, amma ibe kula himbe.

³ Sey Ibiliisa naati nder berne Yahuuda inndirteedo Iskariyot, gooto nder *lilaabe sappo e dido been.

⁴ Nden o yehi, o haaldowi mawbe *cakkanooobe Alla e mawbe soogeeji kakkiliidi he *Juulirde mawne ndeen dow no o wattirta Iisa nder juude mabbe.

⁵ Be nanii beldum majjum sanne, nden be adi alkawal ko be kokkan mo ceede.

⁶ Yahuuda jabi, nden fudfi tefude laawol no o jambortoo Iisa, tawa himbe paamaay.

Ciryaaiki hiraane Juulde dimdinol Isra'ilankoobe

⁷ *Juulde buuru mo walaa yuufinirdum wari. Nyannde majje himbe mbornoo hirsude jawfi ngam wafude hiraane *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe.

⁸ Iisa lili Piyer e Yahaaya, wi'i be :
—Njehee ciryanee en hiraane *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe, nyaamen.

⁹ Nden be yamii mo, be mbi'i :

—Toy ngid'ɗaa min ciryowoo nde ?

¹⁰ Iisa jaabii be, wi'i :

—Kettinee, nde nii on naati nder huɓeere ndee, on pottan gorko gom no ronndii loone ndiyam. Tokkon mo faa nder ɓaade nde o naatata nder mum.

¹¹ Nden mbi'on jom ɓaade ndeen : «

Moodibbo lili min, min yame toy suudu ndu o nyaamdata he *aahiibe makko hiraane *Juulɗe dimɗinol Isra'ilankoobe nduun woni ? »

¹² O hollan on suudu mawnu gom, ciryaanu wonndu dow. Toon ciryotoɗon hiraane ndeen.

¹³ Sey be njehi, be tawi huune fuu dey-dey no Iisa wi'irnoo be. Nden be ciryii hiraane ndeen.

Hiraane Juulɗe dimɗinol Isra'ilankoobe

¹⁴ Wakkati kiraaɗe ɗeen njottinoo, sey Iisa jooɗodii he *lilaabe been faa be nyaama.

¹⁵ Nden o wi'i be :

—Mi haabii en njooɗidaaki nyaamufen hiraane *Juulɗe dimɗinol Isra'ilankoobe ndee, fadde am torreeɗe.

¹⁶ Ngam mido wi'a on, mi nyaamataa hiraane ndee kaden sey nyannde maana mayre humnaa nder Laamu Alla.

¹⁷ Iisa hooyi nyederde cabiijam, o yetti Alla, o wi'i :

—Njabee, ceendee hakkune moodon

¹⁸ ngam mido haalana on, mi yarataa cabiijam kaden, sey wakkati Laamu Alla wari.

¹⁹ O hooyi buuru, yetti Alla, helti mo, hokki be, wi'i :

—Dum woni banndu am kokkaanu ngam moodon. Ngadee iri nii he banndum ngam miccitaade he am.

²⁰ Gada be kiirtake, Iisa hooyi nyederde cabijam, yetti Alla, hokki be, wi'i :

—Nyederde ndee woni amaana keso tabbintinaado har yiyam am ndufeteefam ngam moodon.

²¹ Amma jammbootofo kam oon no do. Omo nyaamda he am nder le'al gootal.

²² *Bii-Nedfo accan duuniyaaru hano no dum fodira. Amma bone saaman dow jammbootofo mo !

²³ Sey *lilaabe been pudfi no yamodira moy nder mum'en woni gadoowo dum.

Geddi hakkune lilaabe Iisa

²⁴ Geddi ummii hakkune *aahiibe been dow moy buri teddude nder mabbe.

²⁵ Nden Iisa wi'i be :

—Doole doole laamiibe be kanaa *Yahudankoofo laamorii himbe mum'en. Jom'en baawde duu no ngidfi noddireede lobbube.

²⁶ Amma onon kay, dum wafataa hakkune moodon. Accee burfo teddude hakkune moodon laatoo hano burfo famfude. Ardiifo laatoo hano golloowo.

²⁷ Ngam moy buri teddude hakkune joodiifo faa nyaama naa golloowo gaddoowo nyaamdu oon ? Joodiifo faa nyaama oon kam woni mawfo. Amma miin, mido hakkune moodon hano golloowo.

²⁸ Onon, ofon ngondi he am wakkati torreteemi fuu.

²⁹ Miin duu, mi hokkii on laamu hano no
*Baaba am hokkiri kam ngu,

³⁰ ngam nyaamon, njaron he le'al am nder
laamu am. Njood'odon dow jood'orde laamu,
kiitodon lenyi *Isra'el sappo e didi diin.

Iisa wi'i Piyer annditittaa dum

³¹ Gada geddi naatuni caka *aahiibe been, sey
Iisa wi'i Simon Piyer :

—Simon, Simon, Ibiliisa yamii baawde faa
sefa on hano no alkama sedirtee.

³² Amma mi du'anake ma ngam to a mursu
goondinol maa. Aan duu, nde a wartii to am,
cembindinaa banndiraabe maa.

³³ Piyer jaabii mo wi'i :

—Joomam, baa nii mi uddiditee he maada
non naa mi wardetee he maada non, mido
siryi !

³⁴ Nden Iisa jaabii mo, wi'i :

—Mido haalane Piyer, nder jemma oo, fadde
ndontoori jogginde, a wi'an a anndaa kam kile
tati !

Ciryee ngam torra

³⁵ Iisa wi'i *aahiibe been :

—Wakkati lilunoomi on ko on njaaraayno
albey, mbasu e pade, no woodi ko njakkani on
naa ?

Sey be njaabii mo be mbi'i :

—Walaa !

³⁶ O wi'i be kaden :

—Amma jooni, goodudo albey, hooya. Jogiido
mbasu, yaara. Mo walaa takubaahi, sonna
jabbaare mum sooda ngooti.

³⁷ Ngam no winndaa dow am, wi'aa : *O fiyetee sawru bonbe.** Mido wi'a on : No tilsu d'um heewtoo kam ngam ko winndaa dow am fuu huubaa.

³⁸ Nden be mbi'i mo :
—Moodibbo, ndaa takubaaje didi nii !
O wi'i be :
—Heyii !

Du'aa'u Iisa dow waamnde Jaytun

³⁹ Iisa wurtii hubeere *Ursaliima, fa'i waamnde wi'eteene waamnde Jaytun hano no o woowiri wadfirde d'um. *Aahiibe makko tokki mo.

⁴⁰ Wakkati o yottinoo toon, o wi'i be :
—Ndu'ee to on caamu nder cii'aaki.

⁴¹ Sey o toowtiri be kuule sed'fa, o hofi, omo du'oo,

⁴² omo wi'a :
—*Baaba, nde a muuyii, wof'dinam nyed'erde torra ndee. To d'um laatoo muuyde am, amma d'um laatoo muuyde maa !

[
⁴³ Nden, maleykaaajo gom yuw'fo dow kammu wanngani mo, ngam semmbindina mo.

⁴⁴ Nder torra makko, o beydi tekkindinde du'aa'u makko faa gulinol makko laatii hano tobbe yiyam tinni no simta dow leydi.]†

⁴⁵ Wakkati o du'odii, o soyyii to *aahiibe makko, o tawi ibe d'aanii ngam berde mabbe mboni.

⁴⁶ Nden o wi'i be :

* **22:37 22:37** *O fiyetee sawru bonbe naa O limdete he bonbe.*
Esaaya 53.12 † **22:44 22:44** Ayaaje 43 e 44 tawaaka nder dereeji arani fuu.

—Dume daanantodfon ? Ummee ndu'ee, to on caamu nder cii'aaki !

Nanngol Iisa

⁴⁷ Iisa no caka haala, sey jama'aare gom wari. Yahuuda, gooto nder *lilaabe sappo e dīfo been, no ardi. O badii Iisa faa o wunndoo dūm.‡

⁴⁸ Sey Iisa wi'i mo :

—Yahuuda, mbunndaaki njambortodaa *Bii-Nedfo naa ?

⁴⁹ Wakkati *aahiibe Iisa ngi'ii ko hidfi wadude, be mbi'i :

—Moodibbo, min coppira be takubaaaje naa ?

⁵⁰ Sey gooto mabbe soppi gollanoowo mawfo *cakkanooobe Alla gom, tayi nowru makko nyaamo.

⁵¹ Nden Iisa jaabii be, wi'i :

—Accee nii !

Iisa meemi nowru peyyaado oon, o yamdintini mo.

⁵² Nden o haalani mawbe *cakkanooobe Alla, mawbe soogeeji kakkiliifi *Juulirde mawne ndeen e mawbe *Yahudankooobe warbe nanngude mo been, o wi'i :

—Ko wadi ngardufon takubaaaje e cabbi faa nanngon kam hano miin woni mawfo murtube ?

⁵³ Mido wondunoo he moodon wakkati fuu nder *Juulirde mawne mido waajoo, on ndekaay junngo dow am. Amma jooni wakkati moodon non, wakkati mo nimre laamotoo.

Nimsitaaki Piyer

‡ 22:47 22.47 Nder finaa-tawaa Yahudankooobe, he mbunndaaki non, worbe dīfo cannodirta ngam kolla higiraaku hakkune mum'en.

⁵⁴ Iisa nannga, ardinaa faa nder baade mawɗo *cakkanooɓe Alla fuu. Piyer tokkitii ɓe to toowti.

⁵⁵ Hiite no hubɓa caka batamaare baade ndeen, himbe no njoodii no ngatti nge caka no yilfoo. Piyer wari joodii hakkune mabɓe.

⁵⁶ Nder jeyngol hiite ngeen, kordɗo gom hi'i Piyer no yilfoo. Kordɗo oon yeewi Piyer faa woodi, wi'i himbe :

—Nedɗo oo duu, no wondunoo he Iisa.

⁵⁷ Nden Piyer yeddi, wi'i mo :

—Banndam debbo, mi anndaa mo sam !

⁵⁸ Booyi sedɗa gaɗa mum, sey godɗo hi'i mo, wi'i mo kaden :

—Aan duu, a gooto nder mabɓe !

Piyer jaabii mo, wi'i :

—Higo, hanaa miin non !

⁵⁹ Yamde worre gaɗa mum, sey godɗo ummini haala kaan kaden, wi'i :

—Sikka fuu walaa, omo jeyda he mabɓe, ngam o bii-leydi Galili.

⁶⁰ Piyer jaabii mo, wi'i :

—Higo, mi faamaay ko mbi'udɗaa !

Piyer hantaay haala ko ndontoori joggini.

⁶¹ Iisa yeeyitii, yeewi Piyer, sey Piyer miccitii ko Iisa wi'unoo dum :

—Fadde ndontoori jogginde hannden, a wi'an a anndaa kam kile tati.

⁶² Piyer wurtii yaasi, tinni no wulla no wullitoo.

Iisa yeeso hawriine dawroobe

⁶³ Jogiibe Iisa been no njawoo Iisa, no piya mo.

64 Be cuddi yeeso makko, ibe yama mo, ibe mbi'a :

—Nde nii a annabiijo, haalan min moy fii ma !

65 Be tinni ibe pamdina mo, ibe njenna mo jennooje ir-irijje.

66 Wakkati weetunoo, mawbe *Yahudankoobe, mawbe *cakkanooibe Alla e jannginoobe *Tawreeta kawri. Iisa yaaraa yeeso hawriine dawroobe.

67 Be mbi'i mo :

—Nde aan woni *Almasiihu oon, haalan min. Iisa jaabii be, wi'i :

—Baa nde mi wi'i on non, on ngoondintaa.

68 Nde mi yamii on duu, on njaabataako.

69 Amma illa jooni, *Bii-Neddo no joodoyto nyaamo Alla Jom baawde.

70 Sey be fuu be mbi'ii :

—Ndenne a *Bii-Alla naa ?

Iisa jaabii be wi'i :

—On kaali ko ngonmi.§

71 Nden be mbi'ii :

—Seede oye ndoometen kaden ? En fuu en nani ko o haaliri hunnduko makko !

23

Iisa yeeso Pilaatus

1 *Hawriine dawroobe ndeen fuu ummii, yaari Iisa to Pilaatus.*

2 Be pudfi ibe tuuma mo, ibe mbi'a :

§ 22:70 22.70 Iisa wi'i goonga non, amma o hid'aay lamnude haala makko. * 23:1 23.1 Pilaatus woni kawjotoodo leydi Yahudiya.

—Min tawi nedfo oo no majjina lenyol amin, no hada laamiifo *Rooma mawfo hokkee janggal. Omo wi'a hoore makko kee, kam woni *Almasiihu, laamiifo.

³ Nden Pilaatus yamii Iisa, wi'i :

—Aan woni laamiifo *Yahudankooɓe naa ? Iisa jaabii mo, wi'i :

—Aan wi'i ka.†

⁴ Pilaatus fiirti hunnduko, wi'i hooreɓe *cakkanooɓe Alla e jama'aare ndeen fuu :

—Mi hi'aay daliila fuu he makko ko jukkata mo.

⁵ Be nani ko Pilaatus wi'i, sey ɓe towni daaɗe maɓɓe ɓe ngadi ko haalude dow Iisa, iɓe mbi'a :

—Ko o waajotoo dum no murtina himɓe. O fuddii nder leydi Galili, nden o yawti o yehi nder leydi Yahudiya, joonin o warii faa fo.

Iisa yeeso laamiifo Hirudus

⁶ Pilaatus, ngam haalaaji di tuumube Iisa been ngadi, yami himɓe wi'i :

—Gorko oo no ɓii-leydi Galili naa ?

⁷ Wakkati o nanunoo ko Iisa yuwaana nder laamu *Hirudus, nden o wadi Iisa yaaree to *Hirudus, ngam nder balde mum, *Hirudus he hoore mum no tawaa *Ursaliima.

⁸ Wakkati *Hirudus hi'unoo Iisa, nani beldum sanne, daliila haalaaji di o nanannoo dow mum diin. Illa ko ɓooyii duu o hidiiino hi'ude mo. Omo hidi o hi'a Iisa no wad'a alaama kaayɗiniifo.

† 23:3 23.3 Iisa wi'i goonga non, amma o hid'aay lamnude haala makko.

⁹ O yami Iisa yamɔe dɔdɔe, amma Iisa jaabaaki mo baafuy.

¹⁰ Mawɔe *cakkanooɔe Alla e jannginooɔe *Tawreeta ndarii, no pelira mo keddi semmbe mum'en.

¹¹ *Hirudus e soogeeji mum duu njenni mo, njawii mo, bornii mo alkubbaare woodune sanne gom, coyyiti mo to Pilaatus.

¹² *Hirudus e Pilaatus no mbanyidirnoo amma nyannde mum be laatii higiraaɔe.

Tayol kiite Iisa

¹³ Pilaatus hawri hooreeɔe *cakkanooɔe Alla, mawɔe *Yahudankooɔe, o hawri himbe fuu,

¹⁴ o wi'i be :

—On ngaddanii kam nedɔo oo mbi'udon oo majjinoowo himbe. Too, mi yamii mo yeeso moodon, amma dow ko peludon mo dɔm fuu, mi hi'aay daliila ko njukkata mo.

¹⁵ *Hirudus duu hi'aay baafuy he makko, dɔm wadɔ o soyyitani en mo. Paamee ko gorko oo wadaay fuu ko foti o waree.

¹⁶ Ndenne, mi boccan mo, mi yoofa mo.

[
¹⁷ Tawi he *Juulɔe dimɔinɔl Isra'ilankooɔe fuu, no tilsɔ Pilaatus yoofana be uddanooɔo gom.]

¹⁸ Amma be poti be kuubi, be mbi'i :

—War mo, njoofanaa min Barabas !

¹⁹ Barabas uddaama ngam no tawaa nder murtol gadunoongol nder hubeere *Ursaliima, he ngam o wari godɔo.

²⁰ Pilaatus haaldi he maɔɔe kaden ngam omo hidɔ o yoofa Iisa.

21 Amma be pudɗi, ibe kuuba, ibe mbi'a :

—Tontu mo ! Tontu mo dow *bardugal !

22 Pilaatus yeeyi haaldi he maɓɓe kaden wi'i be :

—Ko boni oye o wadɗi ko foti nii fuu ? Mi hi'aay daliila fuu ko foti o waree. Ndenne, mi boccan mo, mi yoofa mo.

23 Be tinni ibe kuuba sanne, ibe mbi'a o tontee faa be njaalii Pilaatus.

24 Nden Pilaatus jabi wadande be ko be yami.

25 O yoofani be, uddanoodo ngam murtol e barol godɗo mo be yami yoofee oon. Nden o watti Iisa nder juude maɓɓe, faa be ngada mo ko weli be.

Iisa dow leggal bardugal

26 Wakkati soogeeji diin njaarannoo Iisa, sey di potti Simon mo Sirene no wara no yuwa gese. Be nanngi mo be tilsini mo o wakkoo *leggal bardugal Iisa, be mbi'i mo o tokkira Iisa gada gada.

27 Jama'aare tokki Iisa, rewbe gom no ndeki juude dow ko'e mum'en no mboya ngam makko.

28 Iisa yeeyitii rewbe bee, wi'i be :

—Rewbe *Ursaliima, to mboyyee kam, mboyyee ko'e moodon e fiɓɓe moodon !

29 Ngam nyalaade ngaran de himbe mbi'ata :
« On mbeli ko'e onon rewbe rimarɓe, be deedi mum'en caawaay abada, endi mum'en musinaay sam. »

30 Nder wakkati mum himbe mbi'an baamle caama dow mum'en, be mbi'a yoole cudda dum'en.

31 Nde lekki kecci wadaama iri nii he
 bannndum noy ki wadeteer nde ki yoorii ?‡

32 Be ardini Iisa he bonbe dīdo gom ngam be
 mbardee he makko.

33 Wakkati be njottinoo nokkuure wi'eteene
 Laalagal hoore, be tonti mo dow *leggal
 bardugal. Be tonti bonbe dīdo been duu, oo
 nyaamo Iisa, ooto nano.

34 Iisa wi'i :

—*Baaba, yaafa be ngam be anndaa ko be
 ngadata.

Soogeeji dīin piyi caaca ngam senndude kolte
 makko caka mum'en.

35 Himbe no ndarii don no yeewa. Hooreebe
 *Yahudankooɓe duu puɗɗi no njawoo mo, no
 mbi'a :

—O dannii wɔɓɓe, jooni o danna hoore
 makko, nde nii o *Almasiihu, Cubaado Alla !

36 Soogeeji dīin duu njawii mo, ngaddani mo
 ndiyam lammudam,

37 mbi'i mo :

—Too, nde nii aan woni Laamiido
 *Yahudankooɓe, dannu hoore maa !

38 Dow timtude hoore Iisa be mbinndi dow
 alluwal : « Oo woni Laamiido
 *Yahudankooɓe », be takki.

39 Gooto nder tontidaabe he makko been no
 yenna mo, no wi'a :

—Hanaa aan woni *Almasiihu naa ? Dannu
 hoore maa, ndannaa min, minen duu !

‡ 23:31 23.31 Nder aaya oo Iisa no haala dow hoore mum. Omo
 nanndina hoore makko he lekki kecci kam woni neddo dartiido
 kiitaado dow fewre. Omo nanndina wadooɓe hakke (wɔɓɓe
 mbi'ii Yahudankooɓe) he lekki njorki mbuleteeki nder hiite.

⁴⁰ Nden ooto feli banndum, wi'i :
—A hulataa Alla naa ? Kiite goote
ngadfanadon aan e makko fuu.

⁴¹ Enen, en kebii ko kaanufen, kiite meeden
no goonga jaati. Ko ngolluden nii njobaden.
Amma gorko oo wadaay ko boni fuu.

⁴² Nden o wi'i :
—Iisa, miccitodaa kam wakkati ngartudaa
nder laamu maa.

⁴³ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :
—Midfo haalane goonga, hannden jaati a
wondan he am nder aljanna.

Maayde Iisa

⁴⁴⁻⁴⁵ Caka nyalooma, naange nibbi. Nimre
huuri leydi ndiin fuu faa dum wadi jamde tati.
Riido palaado nder *Juulirde mawne oon serki
caka, laatii pecce didi.

⁴⁶ Iisa huubi huubaano manngo, wi'i :
—*Baaba, mi tummbi yonki am nder juude
maa. §

Gada haalaaji dii, o foofi foofaango makko
sakitiingo.

⁴⁷ Wakkati hooreejo soogeeji *Rooma hi'unoo
ko wadi, teddini Alla, wi'i :

—Sikka fuu walaa, nedfo oo no dartiido !

⁴⁸ Himbe dubbe warnoobe yeewi, wakkati
ngi'unoo ko wadi dum, coyyitii, ndeki juude
dow ko'e mum'en no mboya.

⁴⁹ Amma anndube mo ndarii to toowti no
ndaara. Rewbe tokkunoobe Iisa illa Galili duu
no hakkune mabbe.

Moobol Iisa

⁵⁰⁻⁵¹ Nder hawriine dawrooɓe no woodi gorko lobbo, dartiido gom, jeyaado Arimatiya nder leydi Yahudiya bi'eteedo Yusufu. O haabi o hi'aay banngol Laamu Alla. Yusufu jabaaynoo laabi di hawriine dawrooɓe ndeen darnunoo, o jabaay duu ko nde wadi.

⁵² Sey o ummii, o yehi to Pilaatus ngam ɗaaraade mo banndu Iisa.

⁵³ O wadi banndu Iisa jippina dow *leggal bardugal. O fili ndu kasanke, o watti nder annyeere sebaane nder tepaare gom nde baa gooto fukkinaaka nder mum.

⁵⁴ Dum fotodiri aljumaare, *nyalaane fowteteene duu badake.

⁵⁵ Rewɓe wondunoobe he Iisa illa Galili tokki Yusufu, ng'i'i annyeere ndeen e no banndu makko wattiraa nder mayre.

⁵⁶ Be kooti wuro, be ciryowii nebbeele uurde e turaare ngam wujjude banndu Iisa.

Be powti *nyalaane fowteteene hano no *Tawreeta wi'iri dum.

24*Ummiitaaki Iisa*

¹ Alal illa subaka kecco, rewɓe wondunoobe he Iisa illa Galili been pa'i to annyeere ndeen. Be njaldi nebbeele uurde de be ciryinoo.

² Be ngari, be tawi kaaya ommbiranoonga annyeere ndeen tallitaama.

³ Wakkati be naatunoo, be tawaay banndu Iisa Joomiraawo.

⁴ Hakkillooji maɓɓe ummii, sey worɓe diɗo gom mbanngi yeeso maɓɓe. Ibe ɓornii kolte yelkitittoode.

⁵ Kulal nanngi ɓe, sey ɓe leyɓi ko'e maɓɓe faa he leydi. Worɓe diɗo been mbi'i ɓe :

—Ko saabi ofon tefa buurɗo hakkune maayɓe ?

⁶ O walaa ɗo, o ummitake. Ofon miccitol ko o haalannoo on illa nder leydi Galili naa ?

⁷ O wi'i : « No tilsi *Bii-Nedɗo watee nder juude wadoobe hakke, tontee dow *bardugal, nden nyalaane tatabere mum ummitoo. »

⁸ Nden ɓe miccitol he haalaaji Iisa diin.

⁹ Be ndilli to annyeere ndeen, ɓe coyyitol, ɓe kaalanowi *lilaabe sappo e go'o been he *aahiibe ɓeeto.

¹⁰ Mariyaama mo Magdaala, Yowanna e Mariyaama inna Yakuuba he rewɓe wondunoobe he maɓɓe gom kam'en ngoni rewɓe warɓe kaalani *lilaabe been.

¹¹ Be kaalani *lilaabe been fuu, amma *lilaabe been adi haala maɓɓe hano meere, ɓe ngoondinaay.

¹² Nden Piyer ummii, doggi fa'i to annyeere ndeen. Wakkati o yuurninoo nder mayre, kasanke oon tan o hi'i. O hooti nder wemmbere, omo yama hoore makko ko wadi.

Dow laawol Emmayus

¹³ Alal mo rewɓe been ngarnoo kaalani *aahiibe been, *aahiibe diɗo gom nanngi laawol Emmayus. Hakkune wuro ngoo e *Ursaliima no wada yaadu jamde diɗi.

¹⁴ Ibe njeha ibe njewta dow ko wadi ɗum.

15 Wakkati be njewtannoo, sey Iisa e hoore mum hewtii be, no yaada he mabbe.

16 Amma Alla hadii be anndita mo.

17 Iisa yami be, wi'i :

—Dow dume ngondon ofon njewta dow laawol ngool ?

Sey be ndarii kak, ife balinii.

18 Nden Kiliyopas jaabii mo, wi'i :

—Ndenne, aan tan woni kodo nder *Ursaliima mo anndaa ko wadi nder nyalaade dee ?

19 Sey Iisa wi'i be :

—Dume ?

Be mbi'i :

—Ko wadi he Iisa mo Nasaratu ! O annabiijo, jom baawde nder ko haalata e ko gollata yeeso Alla e yeeso himbe fuu.

20 Amma hooreebe *cakkanooɓe Alla e mawbe meeden ngatti mo nder juude laamu ngam o jukkee jukkool maayde. Be tonti mo dow *bardugal.

21 Miden tammi ko kanko soptinta *Isra'el. Hannden woni nyalooma tataɓo ko dum wadi.

22 Kaden duu, rewbe hawriine amin gom kaayfini min. Illa subaka kecco be njehi to annyeere makko,

23 amma be tawaay banndu makko. Nden be ngarti, be mbi'i maleykaaɓe mbannganii dum'en, be mbi'i omo wuuri.

24 Wobbe nder amin gom ummii njehi to annyeere ndeen. Be tawi huune fuu hano no rewbe been mbi'irnoo min. Amma be ngi'aay mo, kanko e hoore makko.

25 Sey Iisa wi'i be :

—Hey onon famɗube hakkillo ! Be njaawaa goonɗinde haala annabiibe !

²⁶ Hanaa no tilsi *Almasiihu torree, fadde mum naatude nder teddungal mum ?

²⁷ Nden Iisa famtini ɓe ko dewte fuu kaalunoo dow mum, illa nder *Tawreeta faa wara nder dewte annabiibe.

²⁸ Wakkati ɓe paaniino Emmayus, sey Iisa wadi hano wittoto.

²⁹ Nden ɓe ɲaarii mo, ɓe mbi'i :

—Waaalan min, ngam hiiri. Jemma duu naatii. Sey o tokki ɓe, o weerani ɓe.

³⁰ Wakkati ɓe njoodiino faa ɓe nyaama, Iisa hooyi buuru, yetti Alla, helti buuru oon, hokki ɓe.

³¹ Sey gite maɓɓe peertii, ɓe annditi Iisa. Wakkati mum da o majji yeeso maɓɓe.

³² Nden ɓe mbi'odiri :

—Wakkati o haaldannoo en dow laawol, omo famtina en ko dewte Ceniide mbi'i, en nani beldum nder ɓerde meeden.

³³ Be ummii sabbat, ɓe coyyi *Ursaliima, ɓe tawtowi *lilaabe sappo e go'o been e wondube he mum'en.

³⁴ Nden ɓe mbi'i kamɓe duu :

—Goonga non, Joomiraawo meeden ummitake. O wannanii Simon Piyer.

³⁵ Nden *aahiibe diɗo been kaalani ɓe ko wadunoo dow laawol mum'en fuu. Be kaalani ɓe duu no wadi ko ɓe annditi mo wakkati o heltannoo buuru oon.

Banngol Iisa hakkune aahiibe mum

³⁶ Kiliyopas'en no caka haala, sey Iisa e hoore mum wannangi hakkune maɓɓe, wi'i ɓe :

—Jam wonda he moodon !

³⁷ Berde mabbe tayi, be kuli, be miili ko mbeelu maaydo gom be ngi'ii.

³⁸ Nden Iisa wi'i be :

—Dume wadi hakkillooji mon ummi ? Dume wadi sikka no tawaa nder berde moodon ?

³⁹ Yeewee juude am e koyde am, paamon ko miin nii non. Meemee kam, yeewon. Mi hanaa mbeelu maaydo ngam mbeelu walaa banndu, walaa gi'e.

⁴⁰ Wakkati o haaldannoo he mabbe, o holli be juude e koyde makko.

⁴¹ Amma dum fuu wadaay be njaba ko kanko non ngam ibe keewi welwelo, haayne majjum duu no tawa he mabbe. Iisa yami be wi'i :

—Odon njogii ko nyaamee do naa ?

⁴² Be ngaddani mo noppitto linngu njudaangu gom.

⁴³ O jabi no, o nyaami yeeso mabbe.

⁴⁴ Nden o wi'i be :

—Wakkati ngondunoomi he moodon, mi wi'iino on no tilsi kujje de *Tawreeta, dewte annabiibe e *Jabuura kaali dow am fuu kuuba.

⁴⁵ O fiirti ko'e mabbe, ngam be paama dewte deen.

⁴⁶ O wi'i be :

—Nii dum winndiraa : No tilsi *Almasiihu torree faa maaya, ummitoo nyalaane tatabere.

⁴⁷ Nder innde makko duu, lenyi dii fuu no mbaajetee faa tuuba keba jaafol hakkeeki mum'en. Dum fuu, dum fudfan nder *Ursaliima.

⁴⁸ Onon ngoni seedantoobe kujje dee fuu !

49 Miin, mi lildan *Ruuhu Ceniifo mo *Baaba am wadani on alkawal dow mum. Amma njoodee nder hubeere ndee, faa baawde gonde dow njippoo keewa on, on fuu.

Yeencinol Iisa

50 Iisa yaari *aahiibe been faa hadde Baytaniya. O banti juude, o barkini be.

51 Wakkati o barkinannoo be, sey o seedi he mabbe, o yencinaa dow.

52 Be cujidani mo, nden be coyyi *Ursaliima nder welwelo manngo.

53 Wakkati fuu ibe tawee nder *Juulirde mawne, ibe teddina Alla.

Fulfulde, Niger West
Fulfulde, Western Niger: Ko woni Amaana Keso
(Bible)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fulfulde, Western Niger

Translation by: SIM Niger

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source
files dated 2 May 2025
03866d8b-1da2-5821-b01d-4d382a1cd5d9